

Verslag concept

Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	15 maart 2021
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskenss@noord-holland.nl

Aanwezig:

5	Commissievoorzitter	:	mw. N.M. van der Waart
	Plv. commissiegriffier (ochtend)	:	mw. M. van Boheemen
	Commissiegriffier (middag)	:	mw. S. Neeskens
	Leden van de commissie:		
	50PLUS/PVDO	:	--
	CDA	:	mw. W. Koning-Hoeve en mw. D.A.J. Dekker (duo-commissielid)
10	CU	:	M.C.A. Klein en mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl (duo-commissielid)
	DENK	:	E.S.J. Mangal
	D66	:	mw. L. Gonggrijp, mw. A.J.C.E. Strens en mw. A.C. Kapitein
15	Fractie Baljeu	:	--
	FvD	:	J. Dessing
	GroenLinks	:	M.T. Cardol, mw. A. Er, mw. R.P.M. Kocken en mw. T.K van Wijnen
	JA21	:	I.J.M. Mantel
20	PvdA	:	mw. A.A.J. Jellema en G.J. Leerink
	PvdD	:	I. Kostic en F.A.S. Zoon
	PVV	:	R. van Tiggelen (duo-commissielid)
	SP	:	E.M.A. Smaling en mw. J.M.E. de Groot (duo- commissielid)
25	VVD	:	N.A.L. Roosendaal, B.G.P. de Wit en M.C.N. Mokveld (duo-commissielid)
	Gedeputeerden:		
30			C. Loggen (VVD) J. Olthof (PvdA), mw. E. Rommel (VVD) E. Stigter (GL) en mw. I. Zaal (D66)
	Afwezig:		G.H.J. Kohler
35	Notulist:		mw. F.E. Bijvoet (Moneypenny BV)

Agenda

- 40 0.a Technische briefing over werking VTH-stelsel en taken omgevingsdienst (9.30–10.00 uur)
0.b Technische briefing ODNHN over ontheffing asfaltgranulaat CPZ (10.00–10.30 uur)
1. Opening en mededelingen
2. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
- 45 3. Inspreekhalftuur
4. A-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu
4.a Wijziging van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noord-Holland Noord
5. Rondvraag portefeuille dhr. Stigter (Omgevingsdiensten Noord-Holland Noord (NHN) en Flevoland & Gooi en Vechtstreek (FGV))
- 50 5.a Financiën, Infrastructuur, Landbouw, Milieu: Voordracht Eerste begrotingswijziging 2021 (A-agenda NLG 8-2-2021, EFB en M&B 15-2-2021)
6. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu
6.a VTH taken: Brief GS aan PS inzake ontwikkeling VTH bij provinciale bedrijven d.d. 9 maart 2021
- 55 6.b VTH taken / Ruimte: C- naar B-verzoek (SP) inz. datacenters Hollands Kroon (zie ag.pnt. 17d), met uitnodiging van cie. RWK
7 Rondvraag portefeuille dhr. Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu)
8. Pauze (12:35–13:05)
9. Rondvraag portefeuille mw. Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)
- 60 10. B-agenda Natuur
10.a Voornemen herbegrenzing NNN
10.b Bossenstrategie
10.c Programma Natuur
11. Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)
- 65 12. B-agenda Water
12.a Feitenrelazen Traject dijkversterking Uitdam (verzoek PvdA – onder voorbehoud aanleveren stukken uiterlijk 11 maart)
13. Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)
14. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)
- 70 14.a Natuur: Verlenging werkingsduur Natura 2000 Beheerplan Abtskolk en de Putten met zes jaar (C-agenda NLG 15-03-2021)
14.b Natuur: Brief collectieven bevroren werkzaamheden voor realisatie NNN (C-agenda NLG 15-03-2021)
14.c Fauna: Wijziging Beleidsregel tegemoetkoming faunaschade Noord-Holland (C-agenda NLG 15-03-2021)
- 75 14.d Natuur: Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden (C-agenda NLG 15-03-2021)
14.e Natuur: Persbericht van Vereniging tot behoud Anna's Hoeve inzake ontheffing Wet natuurbescherming (C-agenda NLG 15-03-2021)
- 80 14.f Natuur: Reactie KNBV op bossenstrategie (C-agenda NLG 15-03-2021)
14.g Natuur: Ingekomen mail Fietzersbond, stuifduin Blijdesteinsweg (C-agenda M&B –leidend- 22-03-2021 en C-agenda NLG 15-03-2021)
15. C-agenda Landbouw en visserij, recreatie en toerisme, dierenwelzijn

- 85 15.a Landbouw: Ophoging subsidieplafond POP3 onderdeel Uitvoering van LEADER-projecten 2020 (C-agenda NLG 15-03-2021)
- 15.b Landbouw: kwartaalverslag van Greenport Aalsmeer (C-agenda NLG 15-03-2021)
- 15.c Recreatie: Memo voortgang toekomstige samenwerking recreatieschappen Plassenschap Loosdrecht en Stichtse Groenlanden (C-agenda NLG 15-03-2021)
- 90 16. C-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comié van de Regio's)
- 16.a Water: Ontwerp Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 (C-agenda NLG 15-03-2021)
- 16.b Water: Agenda voor het Waddengebied 2050 (C-agenda NLG 15-03-2021)
- 95 16.c Waterrecreatie: Uitvoeringsprogramma waterrecreatie 2021 - 2025 (C-agenda NLG 15-03-2021)
17. C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu
- 17.a Gezondheid: Nieuwsbrief Omgevingsdienst IJmond (C-agenda NLG 15-03-2021)
- 17.b Gezondheid: Resultaten Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) Monitoringsronde 2020 (C-agenda NLG 15-03-2021)
- 100 17.c Gezondheid: Brief verzoek steun samenwerking Tata Steel (C-agenda NLG 15-03-2021)
- 17.d Milieu / Ruimte: Vergunningplicht en bevoegdheidsverdeling Microsoft-datacenters Hollands Kroon (C-agenda NL 15-03-2021 & RWK 15-03-2021)
- 18 C-agenda Algemeen
- 18.a Financiën/CO2: Brief GS inz. voortgang ontwikkeling impact analyse (C-agenda NLG en 105 RWK 15-3-2021 en EFB en M&B 22-3-2021; zie EFB leidend)
- 18.b MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht - editie 46 (C-agenda alle commissies maart)
- 18.c Europa: Brief GS aan PS inz. Rapportage Europese samenwerking Randstadprovincies (C-agenda alle commissies maart 2021)
- 110 18.d IPO: IPO Meerjarenraming 2022-2024 (zie vraag aan leden PS in nieuwsmail van 3 maart 2021; C-agenda's NLG en RWK 15-3-2021 en EFB en M&B 22-3-2021)
- 19 Sluiting

120 **1. Opening en mededelingen**

De **voorzitter** opent de digitale vergadering (via MS Teams) om 10.45 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom. Vanwege de maatregelen rondom het coronavirus wordt er digitaal vergaderd.

Mededelingen voorzitter:

- 125 • Er zijn voldoende Statenleden ingelogd, zodat sprake is van een quorum.
- De vergadering wordt live uitgezonden en vindt plaats in MS Teams. Dat vraagt enige discipline. Commissieleden dienen zich te realiseren dat ze langer in beeld, en dus in de uitzending, zijn.
- De spreektijd is vastgesteld op 6 vergaderuren.
- 130 • Voor zowel onderhavige commissievergadering NLG als de commissievergadering RWK van hedenavond geldt bij wijze van pilot een spreektijdenregeling naar Amsterdams model "*mond open is tijd lopen*". Tijdens het Presidium d.d. 8 maart jl. is hiertoe besloten op advies van de agendacommissie (zie memo in de bijlage).
- 135 Mevrouw **Jellema** (PvdA) is teleurgesteld over het experiment "*mond open is tijd lopen*". Voorts vindt ze het bijzonder dat het in een Presidium is vastgesteld, terwijl het heel veel implicaties heeft voor alle individuele Statenleden en commissieleden. Mevrouw Jellema begrijpt de aanleiding voor de pilot, maar zou graag wel concrete outputdoelen willen vernemen.
- 140 De **voorzitter** geeft aan dat de commissieleden na afloop van de vergadering naar hun ervaringen met Amsterdams model wordt gevraagd.
- Op verzoek van mevrouw Alberts (SP) is de brief over het datacenter in Hollands Kroon van de C-agenda naar B-agenda gehaald. Vanwege het onderwerp Ruimte is bij de behandeling van dit agendapunt (6.b) ook de commissie RWK uitgenodigd, aanvang 12.00 uur. Aansluitend is er
- 145 een pauze, waarna het middagdeel van de vergadering start
- Gedeputeerde Rommel heeft een mededeling over de stikstofstrategie. Deze zal zij doen bij aanvang van haar portefeuille, begin van de middag.
- De heer Kohler (JA21) is met bericht van verhindering afwezig.
- Mevrouw Van Wijnen (GL) en de heer Mangal (DENK) zijn wat verlaat.
- 150 • Er zijn zeven aanmeldingen ontvangen voor de rondvraag.
- Er zijn drie aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal:
- o Een vraag van de heer Mantel (JA21) over lokale groente- en fruittelers;
- o Een vraag van de SP over de geitenhouderij in Weesp;
- o Een vraag van het CDA over eveneens de geitenhouderij in Weesp.
- 155 – Er zijn twee aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel:
- o Een vraag van de SP over de openbaarmaking van de gegevens PAS-bedrijven;
- o Een vraag van het CDA over het Faunabeheerplan.
- Er zijn twee aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Loggen:
- o Een vraag van D66 over de Kaderrichtlijn Water;
- 160 o Een vraag van D66 over Klimaatadaptatie.
- Bij agendapunt 12.a (Feitenrelazen Uitdam) heeft zich één inspreker aangemeld.

2. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda,

moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

165

1. De agenda van onderhavige commissievergadering wordt ongewijzigd vastgesteld.
2. Het verslag van de commissievergadering NLG d.d. 8 februari jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.

170

3. Het verslag van de uitloopvergadering van de commissie NLG d.d. 11 februari jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
4. De strategische agenda, moties- en toezeggingenlijsten leiden niet tot opmerkingen.

3. Inspreekhalftuur

175

Er zijn geen aanmeldingen voor het inspreekhelfuur ontvangen.

4. A-agenda Gezondheid

4.a Wijziging van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor hun inbreng in eerste termijn.

180

Eerste termijn

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft twee verduidelijkende vragen aan gedeputeerde Stigter:

185

1. Waarom bestaat het Algemeen Bestuur uit Gedeputeerde Staten (GS)? Welke implicaties zouden een afvaardiging vanuit Provinciale Staten (PS) tot gevolg hebben?
2. Artikel 5 titel wordt gewijzigd in: "*Overige milieutaken en taken betreffende de fysieke leefomgeving*." Hierin worden zaken als klimaat, duurzaamheid en milieuzorg genoemd, maar het onderwerp gezondheid ontbreekt. Kan dit alsnog worden toegevoegd?

190

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) uit haar complimenten en waardering voor de manier waarop de Omgevingsdienst (OD) de actualisatie heeft vormgegeven. De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) ligt nu ter consultatie voor in de Tweede Kamer. Betekent dit dat er binnenkort weer een aanpassing van de Gemeenschappelijke regeling (GR) volgt? In dat geval zou het voor de leesbaarheid goed zijn om de wijzigingen naast de huidige regeling te leggen, zodat deze goed getoetst kunnen worden. Voorts vraagt mevrouw Gonggrijp of GS een juridische toetsing hebben uitgevoerd op het voorliggende stuk?

195

200

De heer **Smaling** (SP) sluit zich aan bij de inbreng van mevrouw Gonggrijp (D66). Ook de SP heeft behoefte aan een soort transformeertabel waarin de oude staat en nieuwe staat naast elkaar worden weergegeven. Meent gedeputeerde dat de wijziging in lijn ligt met de voorliggende wetswijziging Wgr?

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng en geeft het woord aan gedeputeerde Stigter voor diens beantwoording.

205 Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):
Gedeputeerde Stigter antwoordt in de richting van Statenlid Kostic (PvdD) dat het een collegeregeling betreft. Het Algemeen Bestuur legt derhalve verantwoording af aan de afzonderlijke colleges.

210 Er ligt nog een voorstel tot wetswijziging voor in de Kamer. Aansluitend zal de Wgr opnieuw moeten worden aangepast. Het huidige voorstel om de Gemeenschappelijke regeling (GR) te laten aansluiten op de Wgr heeft als voordeel dat er geen licht tussen zit. Anderzijds is het nadeel dat de regeling continu moet worden aangepast op het moment dat de Wgr wordt aangepast.

215 Het voorliggende voorstel is uitgebreid juridisch getoetst, met een positief resultaat. In wezen verandert er niet veel in de rolverdeling tussen DB, AB en de volksvertegenwoordiging. Er heeft enkel een harmonisatiewijziging plaatsgevonden.

220 De provincie heeft zich in dezen gebaseerd op de geldende wet- en regelgeving. Gezondheid is weliswaar de onderliggende basis voor heel veel normen op het terrein van natuur en milieu, maar het heeft geen eigenstandig plek in geheel.

225 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vraagt of gedeputeerde bereid is om een transformeertabel, zoals door heer Smaling (SP) geopperd, in het vervolg mee te leveren, opdat PS hun rol goed kunnen pakken.

Statenlid **Kostic** (PvdD) wijst erop dat in artikel 5 van de GR wél thema's als klimaat, milieu, duurzaamheid, communicatie, geluid en lucht worden genoemd, maar dat gezondheid ontbreekt. Kan dit thema alsnog worden toegevoegd?

230 Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat de juridische wijzigingen reeds worden bijgehouden in de "was/wordt-lijst". Hij zegt echter toe dat bij toekomstige wijzigingen in de GR een versie zal worden verschaft die ook voor niet juridisch onderlegden goed leesbaar is en waarin ook de consequenties voor PS zullen worden toegelicht.

235 Aan Statenlid Kostic (PvdD) zegt gedeputeerde toe om richting de OD het verzoek mee terug te nemen om in het brede spectrum aan werkzaamheden van de OD ook de term "gezondheid" op te nemen.

240 De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor zijn beantwoording in eerste termijn en constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

De voorzitter concludeert dat de wijziging van de GR als hamerstuk wordt doorgeleid naar de PS-vergadering op 12 april a.s.

245 5. **Rondvraag portefeuille dhr. Stigter (Omgevingsdiensten Noord-Holland Noord (NHN) en Flevoland & Gooi en Vechtstreek (FGV))**

Er zijn geen rondvragen aangemeld.

250 **6. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu**

**6.a VTH taken: Brief GS aan PS inzake ontwikkeling VTH bij provinciale bedrijven d.d.
 9 maart 2021**

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor hun bijdrage.

255

Eerste termijn

De heer **Roosendaal** (VVD) heeft een vraag ten aanzien van de status van het Circuit. Betreft het hier nu een bedrijventerrein binnen de gemeente Zandvoort of gelden er andere regels?

260

Statenlid **Kostic** (PvdD) focust zich op de WOB-verzoeken. De Hoor- en Adviescommissie (HAC) heeft ervoor gezorgd dat er meer informatie openbaar gemaakt zal worden. De Partij voor de Dieren wil gedeputeerde vragen om zo veel mogelijk beleidsstukken en alles wat daarmee samenhangt zo veel mogelijk online beschikbaar te maken. Dit is ook in lijn met verschillende

265

aanbevelingen, zoals die van de commissie-Wallage. Dit is niet alleen een eventuele verplichting maar geeft ook vertrouwen richting de burgers.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) merkt op dat in het programma Tata Steel min of meer is opgenomen dat de grenzen van de wet worden opgezocht wat betreft de vergunningen. Heeft dit al geleid tot

270

een aanscherping van de vergunningen?

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor zijn beantwoording in eerste termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

275

Gedeputeerde Olthof vindt het een terechte opmerking van Statenlid Kostic (PvdD) dat er vooraf zo veel mogelijk stukken openbaar gemaakt moeten worden. Dit is ook onderdeel van het programma Tata Steel, dat de wens onderschrijft om niet alleen naar aanleiding van een WOB-verzoek stukken openbaar te maken, maar om überhaupt zo veel mogelijk informatie vooraf en proactief beschikbaar te stellen en openbaar te maken. Er moet echter altijd zorgvuldig bekeken worden of

280

er wellicht nog aan derden toestemming of een zienswijze moet worden gevraagd.

Wat betreft de aanscherping van de vergunningen verwijst gedeputeerde naar de motie in PS van 8 maart jl. GS zullen met een rapportage en terugkoppeling komen over het gehele VTH-traject.

285

Een van de eerste stappen die zijn gezet is de aanscherping van de regels voor schrootverwerking, waarop ook een zienswijze van Tata is ontvangen, en de aanvullende maatregel aangaande de pelletfabriek. In de volgende rapportages zal GS ook de voortgang van de verschillende trajecten met PS delen.

290

Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt gedeputeerde voor de toezegging. Zij kan zich voorstellen dat het een proces betreft waarbij alle ambtenaren zich moeten voorbereiden op de bekendmaking van alle stukken. Wil gedeputeerde op termijn (binnen enkele maanden) rapporteren hoe dit proces vordert en of de openbaarmaking van stukken goed verloopt, ook qua digitalisering?

295

Gedeputeerde **Olthof** zegt toe de Staten te zullen informeren over de voortgang van het

digitaliseren en proactief openbaar maken van stukken.

Gedeputeerde vraagt de heer Roosendaal (VVD) om een nadere toelichting op zijn vraag over Circuitpark Zandvoort.

300

De heer **Roosendaal** (VVD) wijst erop dat Tata en Circuitpark Zandvoort beide in de duinen gesitueerd zijn. In feite speelt bij beide dezelfde problematiek. Of is er sprake van een wezenlijk verschil tussen beide? Op welke manier kijkt de provincie daarnaar?

305

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat het niet zozeer relevant is hoe de provincie ernaar kijkt. Tata is een Brzo-bedrijf en valt qua VTH-taken en milieutoezicht onder de OD NZKG. Circuitpark Zandvoort is niet als zodanig aangemerkt en valt wat de milieuvergunning betreft niet onder de OD NZKG (m.u.v. de natuurbeschermingsvergunning).

310

De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt of het feit dat beide bedrijven in de duinen liggen daar nog een specifieke werking op heeft.

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat er onderscheid is gemaakt naar de aard van het bedrijf en niet zozeer naar de ligging.

315

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor zijn beantwoording en constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

Schorsing van 11.15 tot 12.00 uur

320

6.b VTH taken / Ruimte: C- naar B-verzoek (SP) inz. datacenters Hollands Kroon (zie ag.pnt. 17d), met uitnodiging van cie. RWK

325

De **voorzitter** heropent de vergadering om 12.00 uur. Op verzoek van mevrouw Alberts (SP) is de brief over de Vergunningplicht en bevoegdheidsverdeling Microsoftdatacenters Hollands Kroon (C-agenda, agendapunt 17.d) geagendeerd in de commissie NLG. Ook de commissie RWK is bij de behandeling van dit agendapunt uitgenodigd.

330

De voorzitter geeft als eerste het woord aan de SP, zijnde indiener van onderhavig verzoek.

Eerste termijn

335

De heer **Smaling** (SP) merkt op dat er een groeiende belangstelling bestaat voor het onderwerp datacenters. Vanaf medio 2020 hebben de SP en de PvdA de "verdozingsstrategie" aan de orde gesteld. Andere partijen hebben schriftelijke vragen gesteld. Er liggen thans nog twee sets schriftelijke vragen. Wanneer kunnen de antwoorden hierop worden verwacht?

De heer Smaling heeft een paar concrete vragen inzake de relatie tussen de provincie en de gemeente Hollands Kroon:

- 340 1. GS hebben altijd gezegd in gesprek te zijn geweest met de gemeente Hollands Kroon. Waarover gingen deze gesprekken? Heeft de bevoegdhedenverdeling daar altijd op tafel gelegen of is dat iets van de laatste tijd?
2. Hoever willen GS gaan in de juridische procedure? Naast de gang naar de bestuursrechter vindt er ook overleg plaats met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Is er ook
345 gedacht aan bijvoorbeeld een inpassingsplan of eventueel zelfs een aanwijzing? Volgens de Wet ruimtelijke ordening (Wro) heeft de provincie dat instrument ook nog achter de hand. Waarom is dat niet al ingezet?
3. Microsoft is in kennis gesteld van hetgeen nu speelt. Betekent dit dat alle voorbereidende werkzaamheden zijn stopgezet? Wordt er nu een pas op de plaats gemaakt?
- 350 4. Uit een WOB-onderzoek blijkt dat B en W Hollands Kroon niet altijd even open zijn geweest naar de Gemeenteraad. Kijken GS daar ook naar?
5. Wat is de rol van de Omgevingsdienst geweest bij de vergunningverlening voor datacenters tot nu toe? Zou die tegen het licht gehouden moeten worden?
6. In de zomer komt er een Datacenterstrategie. Betekent dit dat er tot die tijd geen stappen
355 meer gezet worden wat betreft het binnenhalen van nieuwe datacenters?
7. De heer Smaling kan zich voorstellen, zeker gezien alle zichtbare en minder zichtbare kosten en baten rondom de datacenters, dat het zinvol is om een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) te laten uitvoeren. De SP overweegt tijdens de volgende Statenvergadering een motie op dit punt in te dienen.

360 Statenlid **Kostic** (PvdD) informeert waarover de SP precies een motie wil indienen.

De heer **Smaling** (SP) antwoordt dat zijn fractie in ieder geval wil voorstellen om een MKBA te laten uitvoeren. Mogelijk nog een tweede. Dit is echter afhankelijk van de vraag of GS afdoende antwoord kunnen geven op de thans gestelde vragen.

365

De **voorzitter** geeft ook de overige Statenleden gelegenheid voor hun inbreng in eerste termijn.

De heer **Leerink** (PvdA) geeft aan dat zijn fractie tezamen met de SP en GroenLinks reeds schriftelijke vragen heeft gesteld. In hoeverre kunnen die vragen worden meegenomen in de
370 beantwoording van heden? Of worden die op een later moment beantwoord?

De heer Leerink sluit zich aan bij de inbreng van de SP over de strategie met betrekking tot de datacenters. Het zal omwonenden en alle andere betrokkenen niet zoveel uitmaken wie precies het bevoegd gezag is. Zij hebben daar echter verwachtingen bij. Hoe staat het met die strategie? Deze
375 moet er zo snel mogelijk komen. Mocht het bevoegd gezag bij de provincie komen te liggen, welke impact heeft dit dan? Wordt dan inderdaad gewacht tot voornoemde strategie klaar is?

380 Statenlid **Kostic** (PvdD) hoort de heer Leerink zeggen dat het betrokkenen wellicht niet uitmaakt wie het bevoegd gezag is. Is hij het echter met de Partij voor de Dieren eens dat gemeenten nu al in de financiële problemen zitten? Zou het dan juist niet voor de hand liggend zijn dat de provincie in dezen meer bevoegdheid krijgt?

De heer **Leerink** (PvdA) antwoordt bevestigend. Wat de Partij van de Arbeid betreft zou het goed zijn als dat gezag inderdaad bij de provincie komt te liggen. De heer Leerink probeerde echter aan
385 te geven dat de meer juridische vraag wie het bevoegd gezag heeft niet zo relevant is. De mensen

die ermee te dealen hebben, willen weten wat dat bevoegd gezag daadwerkelijk gaat doen. Om die reden koppelt de heer Leerink deze vraag aan de handreiking die de Staten zullen ontvangen over de wijze waarop de provincie strategisch wil omgaan met de datacenters. Dáár zal het uiteindelijk op aankomen.

390

De **voorzitter** merkt op dat de strategie met betrekking tot de datacenters behandeld zal worden in de Statencommissie EFB.

395 De heer **Mokveld** (VVD) meent dat het niet heel veel zin heeft om een uitgebreide discussie te voeren over de vraag welke instantie bevoegd gezag is. Dat is vooral een juridische kwestie. De VVD deelt an sich het standpunt van GS dat de bevoegdheid bij PS zou kunnen liggen. Er zijn genoeg factoren die voor de provincie van belang zijn. Het is echter nu vooral een juridisch traject. De heer Mokveld stelt derhalve voor om eerst de juridische uitspraak af te wachten. De VVD acht het van belang, ook als de bevoegdheid straks bij de provincie komt te liggen, dat er goede kaders
400 worden meegegeven die van belang zijn bij de afwegingen die dan gemaakt worden rond de datacenters. Het is derhalve belangrijk dat die strategie er snel komt. De VVD wil daarvoor in ieder geval alvast een aantal punten meegeven aan de gedeputeerde.

Zoals in de brief van GS reeds staat aangegeven, is de VVD zeker niet tegen datacenters. Er kan best gekeken worden naar mogelijkheden daartoe. In die hele discussie rondom datacenters
405 moeten echter wel een aantal factoren kritisch worden meegewogen, vooral ten aanzien van de economische meerwaarde van de datacenters. Het levert immers niet altijd heel veel banen op. De VVD vindt het van belang dat in de strategie de volgende factoren worden meegewogen:

1. De negatieve gevolgen die datacenters kunnen hebben voor het zoetwaterverbruik van de provincie, alsmede voor de natuur en de landbouwgronden.
- 410 2. Het (groene) stroomverbruik. Het kan niet zo zijn dat alle groene stroom die met heel veel geleverde effort en inspanning in de provincie wordt gerealiseerd, volledig opgesoupeerd wordt door buitenlandse datacenters.
3. De negatieve effecten die datacenters mogelijkerwijs kunnen hebben op de noodzakelijke dijkverzwaring, wat ook genoemd wordt in de brief van GS. Als er veel investeringen mee
415 gemoeid zijn, moet het economisch effect kritisch bekeken worden.

De VVD gaat ervan uit dat als de bevoegdheid daadwerkelijk bij de provincie komt te liggen, dat gedeputeerde voornoemde aspecten ook goed meeneemt in de uitwerking van de strategie aangaande het plaatsen van datacenters in Noord-Holland.

420 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) meent dat de datacenters een ingewikkelde kwestie betreffen. Alles en iedereen gebruiken data. Tegelijkertijd is het een ingewikkeld ruimtelijk vraagstuk hoe die datacenters in Nederland kunnen worden ingepast. Het CDA begrijpt de bezwaren die er leven bij de inwoners van de Wieringermeer tegen de grote uitbreiding. Het is goed dat binnenkort de strategie wordt besproken. Op dit moment zou het CDA graag zien dat GS inspanningen gaan
425 plegen om rechtszaken te vermijden. Het is een slechte zaak als overheden met elkaar rechtszaken gaan voeren. Zowel de provincie als de gemeente krijgt dan met hoge kosten te maken. Geld is aan alles beter besteed dan aan ruzie maken. Zijn GS bereid om samen met bijvoorbeeld het ministerie of een mediator nogmaals in gesprek te gaan met de gemeente Hollands Kroon om er samen uit te komen?

430

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat zijn fractie de noodzaak ervan inziet om de gang naar de bestuursrechter te maken, maar zij betreurt deze wel. Het zou eigenlijk niet nodig moeten zijn. De PVV vindt het ook correct dat het college met de OD een handhavingsprocedure is gestart tegen Microsoft.

435 Het college geeft in zijn brief aan het economisch nut van de komst van datacenters te onderschrijven. Inzake onder andere het water- en energieverbruik, de impact van datacenters op de ruimte en mobiliteitskwesties zien GS echter ontwikkelingen die zorgen baren. De PVV heeft serieuze twijfels over het economisch nut, aangezien bijvoorbeeld beloftes inzake werkgelegenheid niet zouden zijn nagekomen.

440 Hoewel de PVV gematigd positief is dat het college wakker lijkt te zijn voor negatieve ontwikkelingen door datacenters, hoopt zij van harte dat alle middelen worden aangegrepen om de komst van nieuwe datacenters zo moeilijk mogelijk te maken. De stabiliteit van de stroomvoorziening, in casu de leveringszekerheid, staat met de voortzetting van het huidige beleid immers al onder druk. Met het binnenhalen van grootverbruikers zal dat probleem enkel worden

445 versterkt.
De PVV kan zich verder redelijk vinden in de woorden van de heer Smaling (SP).

Mevrouw **Er** (GL) wijst erop dat GroenLinks eerder met SP en de PvdA vragen heeft gesteld over de situatie rondom de datacenters in Hollands Kroon. De "verdozing" van het landschap maar ook de
450 mogelijke verdere impact op natuur en milieu zijn zaken die GroenLinks kritisch volgt. Landschap, natuur en milieu zijn zaken die voor Noord-Holland echt verbeterd moeten worden. Wat GroenLinks betreft had het agenderen ook kunnen wachten tot na de beantwoording van alle schriftelijke vragen die hierover zijn gesteld. Dan had er wellicht er een vollediger gesprek kunnen plaatsvinden. De provincie heeft in december 2020 advies ingewonnen bij de Landsadvocaat over
455 de vergunningsbevoegdheid ten aanzien van de datacenters. Daarin werd niet eenduidig duidelijk wie het bevoegd gezag is. Het is dus een logische en zorgvuldige stap om het nu via de rechter duidelijker te krijgen. Uit de brief van GS zou men kunnen opmaken dat de relatie tussen Hollands Kroon en de provincie door deze gang van zaken een deuk heeft opgelopen. Als dat inderdaad het geval is, zou GL graag benoemd zien dat het belangrijk is dat de provincie het gesprek met de
460 gemeente met een open en de-escalerende toon blijft voeren.

Per saldo vindt GroenLinks het positief dat de provincie de stap naar de rechter zet. Daardoor kan de uitrol van de MRA-datacenterstrategie (Metropool Regio Amsterdam) straks hopelijk beter ingezet worden.

465 De heer **Klein** (CU) is enigszins verbaasd over het feit deze brief vandaag geagendeerd is, omdat tijdens PS van 8 maart jl. geconstateerd is dat het wat ingewikkeld ligt. De gedeputeerde kan namelijk niet zo antwoorden, omdat er nog gewacht wordt op de beantwoording van de schriftelijke vragen.

De ChristenUnie vindt het heel belangrijk dat de provincie meer regie neemt rondom datacenters
470 en de vestiging ervan. Het is belangrijk om meer rekening te houden met de landschappelijke inpassing, de gevolgen voor het watergebruik, voor de energie en voor de lokale omgeving. De ChristenUnie is wel wat verbaasd over de procedure. Wat is er nu precies anders dan voorheen? En wat willen GS hiermee bereiken? Is het een serieuze optie dat een vergunning daadwerkelijk teruggedraaid kan worden? Of is het alleen bedoeld om aanvullende voorwaarden op te nemen in
475 een nieuwe vergunning? Waarom kiezen GS voor deze route? Is het niet beter om te wachten op de Datacenterstrategie in ontwikkeling? De heer Klein is in afwachting van het verdere verloop van de

discussie.

480 De heer **Mantel** (JA21) merkt op dat de bouw van datacenters in Hollands Kroon de gemoederen
inmiddels al geruime tijd bezighoudt. JA21 heeft an sich geen principieel bezwaar tegen
datacenters in Noord-Holland. De inpassing van die datacenters moet echter wel op een
transparante en bestuurlijk degelijke manier tot stand komen. De conclusie is echter dat dit in
dezen niet het geval is. Enkele weken geleden tijdens de behandeling van de actualiteit in PS heeft
de heer Mantel de kijk van zijn visie op dit dossier toegelicht. Hij zal een aantal punten herhalen.

485

De informatievoorziening richting de inwoners was niet transparant. De balans tussen enerzijds de
lasten voor de provincie en anderzijds de lasten voor de omgeving is volgens JA21 ver te zoeken.
Ook wat betreft bestuurlijke degelijkheid gaat er in dit dossier het nodige fout. Dit staat ook in de
brief van GS. Het begint steeds moeilijker te worden om te ontkennen dat niet het belang van de
490 regio centraal staat, maar de ego van een aantal lokale VVD- en CDA-bestuurders die koste wat
kost hun stempel willen drukken. Zo is er nooit transparant gecommuniceerd over de bouw van de
windturbines, zijn de inwoners misleid wat betreft het gebruik van de restwarmte, is de
economische waarde van de datacenters schromelijk overdreven, heeft de koelwatervoorziening
negatieve gevolgen voor de waterkwaliteit in de polder en blijkt de gemeente Hollands Kroon ook
495 nog eens haar kop in het zand gestoken te hebben toen het ging over de vergunning van dit alles.
Al in 2018 werd de gemeente door advocaten van een Amerikaanse geldschietster gewezen op het
feit dat zij vermoedelijk niet het bevoegd gezag was voor het afgeven van de vergunning. Daar
wilde men echter niets van weten. De bestuurders hadden immers maar één doel: datacenters,
datacenters en nog eens datacenters.

500 JA21 ondersteunt de gang naar de rechter. Het is de juiste plaats om niet alleen uitsluitel te
krijgen voor dit dossier, maar ook voor eventuele toekomstige datacenters.

De heer Mantel heeft een zestal vragen aan GS:

- 505 – Stel dat Microsoft dezelfde vergunning had aangevraagd bij de provincie. Had de provincie
dan vergund? De heer Mantel bespeurt nu namelijk weerstand vanuit de provincie. Zijn er dan
ook redenen om aan te nemen dat de checklist niet goed is nagelopen? Had de provincie niet
precies hetzelfde gedaan als gemeente Hollands Kroon en gewoon vergund? Is hetgeen nu
gebeurt dus niks meer of minder dan getouwtrek over wie de leges kan opstrijken?
- 510 – Weten GS de zittingsdatum van de rechtszaak? Zo ja, wil gedeputeerde deze dan delen met
de Statenleden (zodra bekend).
- In de brief benoemd gedeputeerde de economische waarde van datacenters. Welke waarde
bedoelen GS daarmee?
- 515 – Wat vinden GS van het duurzaamheidsgehalte van de datacenters, gelet op het enorme
waterverbruik en het lozen van zout in de zoutwaterinstallatie die daar niet tegen kan?
- Hebben GS de bevoegdheid om er bij de gemeente Hollands Kroon op aan te dringen dat er
alsnog een milieueffectenrapportage wordt opgemaakt? Zo niet, ziet gedeputeerde daar
andere mogelijkheden voor?
- Wat vindt gedeputeerde van de handelwijze van de betrokken VVD- en CDA-wethouders tot
nu toe?

520 De **voorzitter** merkt op dat vraag 2. en vraag 5. een technische vraag betreffen. Deze had
de heer Mantel (JA21) ook vooraf kunnen indienen. Zij laat het aan gedeputeerde over of hij

hierop wil ingaan.

525 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) geeft aan dat haar fractie het belang van datacenters erkent voor de digitale economie. Deze zijn nodig in de onze internetmaatschappij. D66 is wel voorstander van duurzaamheidseisen aan datacenters en wil ook dat de mogelijkheden voor hergebruik van water beter benut worden. Bovendien moet de ruimtelijke kwaliteit zo goed mogelijk gewaarborgd worden. Door de heer Vink (D66) is in de commissie RWK al eerder verzocht een provinciale aanvulling op de datacenterstrategie van de Metropoolregio nodig. Dan kan er een juiste afweging
530 worden gemaakt tussen economische waarde, ruimtelijke impact, mobiliteit en de impact op het milieu. GS geven in de brief aan deze strategie voor het zomerreces te zullen toesturen. Gezien de actualiteit is eerder wenselijk. D66 ontvangt graag informatie over de planning. D66 is blij dat GS stappen zetten om duidelijkheid te krijgen over wie nu bevoegd is. Onderhavig dossier vraagt om op een zo kort mogelijke termijn duidelijkheid te hebben over wie bevoegd is
535 voor alle vergunningverlening voor datacenters en over hoe dit beleid inpast in het landelijke beleid voor datacenters, de provinciale structuurvisie en ruimtelijk beleid. Op 15 februari jl. heeft D66 een aantal (schriftelijke) vragen gesteld. Wanneer worden deze beantwoord?

540 De **voorzitter** constateert dat ook in deze inbreng een aantal technische vragen wordt gesteld. Zij verzoekt de commissieleden derhalve om, voor zover mogelijk, technische vragen in het vervolg vooraf in te dienen.

545 Statenlid **Kostic** (PvdD) meent dat GS voldoende gepraat hebben met de gemeenten. De Partij voor de Dieren is het derhalve eens met de gang naar de rechter. Waarom hebben GS echter niet eerder ingegrepen? Gezien de grootte en complexiteit van het dossier in gemeenten die qua capaciteit onder druk staan, juicht de PvdD het alleen maar toe als de provincie hierin de leidende rol neemt. Kunnen GS ook expliciet de ecologische impact en natuurinclusiviteit meenemen in de strategie, naast de al genoemde thema's als economie, waterverbruik, energieverbruik en ruimtelijke impact?
550 Voor de Partij voor de Dieren is dat van cruciaal belang.

De heer **Mangal** (DENK) vraagt hoe gekeken wordt naar omliggende gemeenten die ook kunnen worden geraakt door de plaatsing van een datacenter, net zoals dat ook het geval is bij de plaatsing van windturbines?

555 De **voorzitter** bedankt de commissieleden voor hun inbreng. Een aantal Statenleden heeft reeds benoemd dat er schriftelijke vragen zijn gesteld door de SP, de Partij van de Arbeid en GroenLinks. Zij laat het aan de gedeputeerde om daar al dan niet op te reageren.

560 Gedeputeerde **Olthof** (PvdA) geeft aan dat PS uiteindelijk over de orde gaan. De beantwoording van de schriftelijke vragen bevindt zich momenteel in de afrondende fase en zal aansluitend moeten worden vastgesteld. Deze zal derhalve op zeer korte termijn naar PS komen. Gedeputeerde wil dat traject graag respecteren en meent op basis daarvan de te dezer vergadering gestelde vragen nog niet (volledig) te kunnen beantwoorden. Een en ander loopt immers door elkaar. Hij laat de
565 beslissing hierover echter graag aan de Staten.

De **voorzitter** beaamt dat formeel (nog) niet kan worden ingegaan op de schriftelijke vragen,

aangezien er nog een beraadslaging binnen GS moet plaatsvinden. Zij vraagt de heer Smaling (SP), als zijnde indiener, om een voorzet te doen.

570

De heer **Smaling** (SP) heeft begrip voor de reactie van gedeputeerde Olthof. Wellicht is het voor hem toch mogelijk om specifiek in te gaan op de vragen die gericht zijn op de brief (van na de schriftelijke vragen) en kan hij selectief zijn in hetgeen hij nu wel en niet kan/wil beantwoorden.

575

De **voorzitter** vraagt of het voor gedeputeerde Olthof mogelijk is om dit onderscheid te maken.

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat dit ingewikkeld zal zijn. Hij is er met alle liefde toe bereid, maar hoopt achteraf van commissieleden niet het verwijt te krijgen dat hij al een antwoord op de schriftelijke vragen heeft gegeven.

580

De heer **Smaling** (SP) oppert de idee om niet uitvoerig te interrumpen en van een tweede termijn af te zien. Daarmee wordt gedeputeerde een beetje comfort geboden.

585

De **voorzitter** benadrukt dat het gedane ordevoorstel inderdaad ongebruikelijk is. Zij constateert echter dat de commissieleden ermee kunnen instemmen en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

590

Gedeputeerde Olthof bedankt de commissieleden voor alle vragen. Het onderwerp kent op dit moment grote belangstelling. Gedeputeerde heeft er behoefte aan om een duidelijke scheiding te maken tussen wat er wel en niet onder valt. De discussie die GS gestart zijn, gaat zuiver en alleen over het wel of niet nodig hebben van een vergunning en over het bevoegd gezag wat betreft de inrichting. Het is niet een discussie of de provincie bevoegd gezag is over de ruimtelijke ontwikkeling of dergelijke vraagstukken. Die komt later bij de Datacenterstrategie terug.

595

Voorts wordt ingegaan op de handvatten waarop de provincie zou kunnen sturen. Het is niet vrijblijvend om uiteindelijk te bepalen wie al dan niet bevoegd is. Dat is in wet- en regelgeving vastgelegd. In dezen gaat het uitsluitend en alleen over wie de milieuvergunningen afgeeft en wie het bevoegd gezag is op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

600

Terecht is de vraag gesteld waarom er nu pas wordt ingegrepen. Dit heeft ermee te maken dat er in 2019 een aantal nieuwe inzichten zijn gekomen op de regelgeving. Er is geen enkele jurisprudentie over bevoegd gezag. Om die reden zijn GS zorgvuldig aan de slag gegaan om te bekijken wie nu bevoegd gezag is en of er wel of geen milieuvergunning nodig is. GS hebben uiteindelijk ook advies gevraagd aan de huisadvocaat Pels Rijcken, informatie ingewonnen bij de OD en informeel duidelijkheid gevraagd aan Kenniscentrum InfoMil (onderdeel van Rijkswaterstaat, de uitvoeringsorganisatie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat).

605

Uiteraard zijn er ook diverse voorbeelden in andere provincies waar datacenters worden gebouwd. Op basis van die informatie zijn GS van mening dat de provincie bevoegd gezag is.

610

De provincie is het onderzoek gestart omdat zij vindt dat alle bedrijven moeten kunnen vertrouwen op een duidelijke lijn. Het heeft best even tijd gekost om daadwerkelijk te kunnen achterhalen wie nu het bevoegd gezag is. GS hebben dit met de gemeente Hollands Kroon gedeeld. Gedeputeerde

615 benadrukt dat hij geen enkele kwalificatie gaat geven aan het bestuur in Hollands Kroon. Hij kan
wel constateren dat Hollands Kroon tot nu toe zuiver heeft gehandeld. Tot nu was er ook geen
enkele aanleiding om te twijfelen aan het traject dat Hollands Kroon heeft ingezet. Door de nieuwe
inzichten en de aanvullende informatie die de provincie heeft opgevraagd, is er sprake van
voortschrijdend inzicht. GS zijn hierover in gesprek met Hollands Kroon. Het is van GS geen doel
op zich om naar de rechter te gaan. Het uiteindelijke doel is het creëren van een gelijk speelveld in
620 Noord-Holland voor bedrijven en instellingen met stookinstallaties van 50MW of meer.

De gesprekken met Hollands Kroon verlopen goed. Mevrouw Koning-Hoeve (CDA) merkte terecht
op dat de gang naar de rechter niet het uiteindelijke doel moet zijn. Sterker nog, voor de
buitenwereld oogt het merkwaardig als overheden van de rechter duidelijkheid moeten krijgen. GS
625 hopen er derhalve op basis van voornoemde gesprekken samen uit te komen, opdat het proces
verder kan worden genomen, ook in het belang van de ondernemers en de omgeving.

De heer Smaling (SP) vroeg waar de gesprekken met Hollands Kroon over gaan. Hij zal begrijpen
dat GS recentelijk hun informatie hebben gedeeld op basis waarvan de provincie van mening is
630 bevoegd gezag te zijn. Op basis van die eerste gesprekken heeft de gemeente Hollands Kroon op
haar beurt aangegeven dat zij vanuit haar perspectief bevoegd gezag is en er geen vergunning
nodig is. De afgelopen dagen zijn hierover constructieve gesprekken gevoerd en GS hopen er op
een goede manier uit te komen.

635 Eind 2020 zijn er andere inzichten gekomen. Dit heeft er ook mee te maken dat het Rijk zich over
een aantal zaken heeft uitgesproken. Het gaat in dezen niet specifiek over de vraag of er wel of
geen datacenter in Holland Kroon moet komen. Het gaat er GS om dat er in Noord-Holland één
gelijk speelveld is, zodat voor iedereen duidelijk is wanneer er al dan niet een vergunning nodig is
en wie het bevoegd gezag is.

640 Hoever willen GS hierin gaan? GS hebben een duidelijk standpunt over het bevoegd gezag en de
vergunningverlening. Het is vervelend geweest dat de term "handhavingstraject opstarten" in
openbare besluitenlijsten uiteindelijk opgepakt is en heel breed is getrokken. Alleen als er
uiteindelijk geen milieuvergunning is afgegeven en sprake is van een overtreding, kan een
645 handhavingstraject worden opgestart. Eerder is dat formeel niet mogelijk. GS hopen daar in een
goed gesprek met Hollands Kroon uit te komen.

De Gemeenteraad van Hollands Kroon heeft een uitspraak gedaan over de openheid van B en W. Dit
betreft de onderlinge samenwerking tussen het college en de Gemeenteraad van Hollands Kroon.
650 Gedeputeerde doet daar geen enkele uitspraak over.

De heer Smaling (SP) vroeg voorts wat tot nu toe de rol van de Omgevingsdienst is geweest bij de
vergunningverlening voor datacenters en of deze tegen het licht gehouden zou moeten worden. De
gemeente of de provincie gaat uiteindelijk over dezelfde wet- en regelgeving. Er was echter een
655 verschil van inzicht over de vraag of voor het betreffende datacenter wel of geen milieuvergunning
nodig is. De provincie meent van wel en de gemeente Hollands Kroon meent van niet. Op het
moment dat de provincie uiteindelijk het bevoegd gezag is en er wél een milieuvergunning
afgegeven moet worden, dan zal dat uiteraard geschieden op basis van dezelfde wet- en
regelgeving die ook de gemeente zou moeten toepassen.

660

De maatschappelijke kosten-batenanalyse komt aan de orde in de Datacenterstrategie, die naar verwachting binnen enkele weken naar PS wordt gestuurd en nog voor het zomerreces met Staten zal worden besproken.

665

De heer Leerink (PvdA) vroeg welke impact het heeft als het bevoegd gezag bij de provincie komt te liggen. Gedeputeerde benadrukt nogmaals dat het in dezen zuiver en alleen gaat over de milieuvergunning op grond van de Wabo -- niet over het ruimtelijk kader, economisch aspect, water of duurzaamheid -- en over het bevoegd gezag voor het afgeven daarvan.

670

De heer Leerink vroeg voorts of er gewacht wordt tot de Datacenterstrategie uiteindelijk gereed is. Ondanks dat het gebied is aangewezen als Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) en hierover spelregels met elkaar zijn opgesteld, blijft het bestemmingsplan uiteindelijk nog steeds een bevoegdheid van de gemeente. In de Datacenterstrategie gaat het vooral om handvatten voor de manier waarop de provincie op bepaalde onderwerpen kan sturen. Gedeputeerde acht het goed dat

675

die onderwerpen met PS besproken worden op het moment dat ze ook daadwerkelijk aan de orde zijn. Gedeputeerde benadrukt dat het nooit de bedoeling is geweest om de komst van het datacenter in Hollands Kroon tegen te houden, stop te zetten of terug te draaien. Het gaat zuiver en alleen over een bevoegdheidsverdeling en de vraag of er wel of niet een vergunning dient te worden afgegeven.

680

De heer Klein (CU) vroeg in de Statenvergadering van 8 maart jl. wat GS met de rechtszaak hopen te bereiken. Gedeputeerde hoopt voldoende te hebben aangegeven wat het doel is geweest om dit traject op te starten.

685

De vragen van de heer Mantel (JA21) over het bevoegd gezag en de vergunningverlening m.b.t. datacenter Hollands Kroon zijn beantwoord.

Op de vraag af er al een zittingsdatum bekend is, antwoordt gedeputeerde Olthof dat er op dit moment nog geen rechtszaken zijn gestart. Pas op het moment dat het datacenter gevestigd, gebouwd of in gebruik zal worden genomen, is er sprake van een overtreding en kan de provincie een handhavingsverzoek indienen op grond van het gegeven dat er geen milieuvergunning is afgegeven. Zolang er niet gebouwd wordt, is er dus nog geen sprake van een overtreding.

690

De heer Mangal (DENK) vroeg of ook omliggende gemeenten geraakt kunnen worden door de plaatsing van een datacenter. Gedeputeerde verwacht dat dit onderwerp ook in de

695

Datacenterstrategie zal terugkomen. Omliggende gemeenten hebben al wel gereageerd ten aanzien de datacentra, maar vooral ten aanzien van het ruimtelijke traject, het economische traject en het duurzaamheidstraject en niet zozeer op het afgeven van een milieuvergunning.

700

Statenlid **Kostic** (PvdD) vroeg of ook de ecologische impact en natuurinclusiviteit in de Datacenterstrategie kunnen worden meegenomen, aangezien in de brief uitsluitend wordt gerept over waterverbruik, energieverbruik, ruimtelijke impact en de economische waarde. Staan GS daarvoor open?

705

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat er heel veel, waaronder ook de MKBA, in de Datacenterstrategie zal worden meegenomen. Hij zal het verzoek van Statenlid Kostic (PvdD)

meenemen en doorleiden naar zijn collega's die over de Datacenterstrategie gaan. Op het moment dat het er niet voldoende in zou zitten, hebben PS altijd de gelegenheid om het aan de orde te stellen. Statenlid Kostic (PvdD) dient te zijner tijd te beoordelen of het naar haar idee in voldoende mate aan de orde is gesteld.

710

De **voorzitter** geeft de Statenleden de gelegenheid voor een korte tweede termijn.

Tweede termijn

715 De heer **Klein** (CU) bedankt gedeputeerde Olthof voor diens heldere uitleg over het proces. Hij heeft nog twee vragen:

- Betreft het enkel Microsoft of ook om al die andere datacenters? Wat is de consequentie daarvan?
 - GS willen duidelijk krijgen dat de provincie het bevoegd gezag is voor de Wabo-vergunning.
- 720 Kan de provincie dan straks in Wabo-vergunningen ook eisen stellen aan datacenters?

De heer **Smaling** (PvdA) bedankt gedeputeerde voor diens beantwoording. Hij heeft nog de tweede navolgende vragen:

- Komt er in de Datacenterstrategie een volledige MKBA terug? Er zijn zo veel zichtbare en onzichtbare kosten en baten. De mogelijke kosten voor dijkversterking zijn nieuw voor de heer Smaling, maar het betreft bijvoorbeeld ook het al dan niet consumeren van restwarmte, de werkgelegenheid et cetera. Heel veel zaken kunnen in een MKBA worden ingebracht. Weet gedeputeerde al of het ook daadwerkelijk op die manier terugkomt? In dat geval ziet de heer Smaling immers af van een motie. Mocht het echter heel summier zijn, dan zal hij hier wél toe besluiten.
- 725
- De gemeente gaat over het bestemmingsplan. Als er echter zaken gebouwd worden waarover blijkbaar strijd bestaat, heeft de provincie via de Wro de mogelijkheid om met een proactieve aanwijzing in te grijpen, zodat de bouw niet doorgaat alvorens het probleem is opgelost. Het gedeputeerde daar ook ideeën over?
- 730

735 De heer **Mantel** (JA21) bedankt gedeputeerde voor de uitgebreide beantwoording. Hij heeft nog een verduidelijkende vraag ten aanzien van de legeskosten. Stel dat de provincie het bevoegd gezag wordt, komen dan alle leges ten gunste van de provincie?

740 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording. Het CDA is blij dat er nog geen rechtszaak is gestart. De fractie wenst hem succes en wijsheid om er met de gemeenten uit te komen. Zij hoopt op een positieve afloop.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

745 Gedeputeerde Olthof geeft aan dat het ingrijpen in ruimte momenteel zeker niet aan de orde is (gewees). Dat volgt straks bij de discussie rondom de Datacenterstrategie. Welke handvatten zou de provincie kunnen/willen gebruiken c.q. inzetten? Het inzicht in mogelijke handvatten en de vraag hoever de bevoegdheden gaan, zullen alsdan duidelijk worden. Gedeputeerde herkent de maatschappelijke discussie hierover, maar zuiver vanuit onderhavige rol heeft hij een en ander thans niet overwogen.

- 750 Vanzelfsprekend worden een heleboel maatschappelijke vraagstukken in de Datacenterstrategie opgenomen, maar er zal geen volledige MKBA worden opgenomen.
Het beleid is niet specifiek gericht op Microsoft, maar zal uiteindelijk van toepassing zijn op alle instellingen met stookinstallaties van 50MW of meer. Toevalligerwijs zijn het nu de ontwikkelingen bij Microsoft waartegen de provincie ageert en mogelijk, mocht er sprake zijn van een overtreding,
755 een handhavingsverzoek indient. Het had echter elke willekeurige instelling kunnen zijn.

De impact van de nieuwe lijn moet worden afgewacht. Het gaat niet alleen over datacenters, maar over alle inrichtingen die hieraan voldoen. Die impact zou best weleens groot kunnen zijn.

- 760 Wat betreft de vraag of de provincie straks in Wabo-vergunningen aanvullende eisen kan stellen aan datacenters, wijst gedeputeerde ook op de presentatie van hedenochtend van de Omgevingsdienst. Als er uiteindelijk een vergunning wordt aangevraagd, zal op basis van de wet- en regelgeving getoetst moeten worden of daar al dan niet aan wordt voldaan. Daarbij dient ook rekening te worden gehouden met onder meer de best beschikbare technieken (BBT's). Mocht de
765 provincie uiteindelijk het bevoegd gezag worden, dan is er geen ruimte om specifiek aan de datacenters heel andere eisen te gaan stellen.

- Op de vraag van de heer Mantel (JA21) over de legeskosten antwoordt gedeputeerde dat deze sec bedoeld zijn voor het dekken van de kosten voor het afgeven van een vergunning. Op het moment
770 dat de provincie bevoegd gezag is en een milieuvergunning afgeeft, zullen de legeskosten voor de aanvraag naar de provincie toekomen. Voor de bouwvergunning geldt hetzelfde. In de basis vormen leges geen verdienmodel.

- De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording en rondt het agendapunt af.
775

7. Rondvraag portefeuille dhr. Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu)

Er zijn geen rondvragen aangemeld.

8. Pauze

- 780 De **voorzitter** schorst de vergadering voor een korte lunchpauze.
Schorsing van 12.49 tot 13.06 uur

9. Rondvraag portefeuille mw. Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)

- De **voorzitter** heropent de commissievergadering. Er zijn drie aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal (D66).

- 785 *Rondvraag van de heer Mantel (JA21) over de lokale groente- en fruittelers*

- De heer **Mantel** (JA21) wil vooropstellen dat hij zich niet wil bemoeien met de gang van zaken rond de marktwerking. Hij wijst echter op het feit dat DEEN Supermarkten ophoudt te bestaan. Zij
790 hadden een goedwerkend concept ten aanzien van de aan- en verkoop van groente en fruit van lokale telers.

- Kunnen GS hun invloed aanwenden om dit concept te laten voortbestaan?
- Hoe verhoudt deze wending zich tot de Voedselvisie van de provincie?

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

795 Gedeputeerde Zaal geeft aan dat GS geen invloed hebben op een dergelijke concrete casus. De provincie kan er derhalve niet voor zorgen dat het assortiment dat nu nog bij DEEN ligt in de toekomst ook bij de overnemende partij in de winkel komt te liggen. Een van de ambities in de Voedselvisie is weliswaar om meer lokale producten in de schappen van alle supermarkten te krijgen. De provincie zal hierover in gesprek gaan met alle supermarkten, 800 waaronder ook de overnemende partijen van DEEN supermarkten, om te bekijken hoe deze ambitie uit de Voedselvisie gerealiseerd kan worden. In een concrete situatie als onderhavige kan zij echter niet ingrijpen. De heer Mantel gaf zelf immers terecht aan dat het raakt aan de marktwerking. Het is aan de markt zelf om te bepalen wat er in de schappen wordt gelegd.

805 *Rondvraag van de SP over de geitenhouderij in Weesp*
Rondvraag van de CDA over de geitenhouderij in Weesp

De heer **Smaling** (SP) geeft aan dat de situatie bekend is. Het betreft een geitenhouderij in Weesp met minder dan honderd geiten. De heer Smaling vraagt of gedeputeerde Zaal er zelf al een keer 810 heeft gekeken. Het heeft zijn inziens allesbehalve de kenmerken van een intensieve veehouderij. In de commissievergadering NLG van 8 februari jl. is over dit onderwerp gesproken. De heer Smaling heeft van betrokkenen vernomen dat er sindsdien geen contact meer is opgenomen met de heer Pronk. Kan gedeputeerde Zaal wat concrete vooruitgang melden?

815 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft evenals de heer Smaling (SP) vernomen dat er met de betrokkenen nog geen contact is opgenomen, terwijl in de vorige commissievergadering is toegezegd dat er zou worden gewerkt aan een oplossing.

- Wordt de opzegging van de bruikleenovereenkomst van de boerderij in Weesp voorlopig ingetrokken?
- 820 – Waarom heeft gedeputeerde geen contact gehad met de persoon in kwestie?
- Zijn eerder genoemde deadlines waarop de jonge ondernemer het bedrijf zou moeten staken nu van tafel, zodat er tijd is om een oplossing te vinden?

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

825 Gedeputeerde Zaal heeft de vorige keer aangeboden om met de gemeente Weesp naar een oplossing te zoeken. Sinds de bespreking in de commissievergadering van 8 februari jl. is er verschillende malen contact geweest met de gemeente Weesp. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is meermaals met de burgemeester gesproken. Daarin zijn verschillende oplossingen verkend. In dat gesprek is in ieder geval door de gemeente Weesp bevestigd dat het behoud van de bedrijfsactiviteiten op de Keverdijk geen optie is en dat zij zal blijven handhaven richting de 830 provincie.

Voorts is uitgebreid gesproken over de kavelruil, die een belangrijk punt in deze kwestie vormt. Daarvan kan gedeputeerde de volgende stand van zaken delen. Voor de kavelruil dient een taxatie plaats te vinden van de opstallen en de gronden die bij de kavelruil betrokken zijn, waaronder de 835 Lange Muiderweg waar de heer Pronk mogelijk een bedrijf wil vestigen. De provincie was nog lang in afwachting van de bestemming van de gemeente Weesp. Inmiddels is er brief d.d. 9 maart jl.

richting STIVAS ontvangen, zodat de taxatie kan plaatsvinden. Op het moment dat die taxatie heeft plaatsgevonden, volgt er een aanbod aan alle partners in de kavelruil. Een van die partners is de familie Pronk (de ouders van Chiel Pronk). Vervolgens is het aan de familie Pronk om al dan niet op dat aanbod in te gaan. Er is derhalve zicht op taxatie en vervolgens ook op een aanbod. De heer Pronk jr. zou daar dan gebruik van kunnen maken. Of hij dat ook daadwerkelijk doet, is aan hemzelf. Voorts is het aan hem om aldaar activiteiten te ontplooiën die in overeenstemming zijn met het bestemmingsplan dat op de kavel rust. Dit zou derhalve een aanvullende oplossing kunnen zijn.

Gedeputeerde komt op de aanvullende vraag van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) over de status van de bruikleenovereenkomst. De provincie Noord-Holland heeft de heer Pronk jr. de locatie aan de Keverdijk in bruikleen gegeven met het oog op de mogelijke kavelruil. Op het moment dat er in dat kader een aanbod ligt, is er niet langer een grond om die bruikleenovereenkomst voort te zetten.

Deze zal derhalve tot een einde komen. Mevrouw Koning-Hoeve vraagt of er een mogelijkheid is om de opzegging van de bruikleenovereenkomst terug te draaien. Gedeputeerde antwoordt ontkennend, omdat de gemeente Weesp handhavend optreedt, ook richting de provincie Noord-Holland. De provincie zal echter wel coulant zijn richting de heer Pronk tot het moment dat er een taxatie heeft plaatsgevonden en er een aanbod in de kavelruil kan worden gedaan. Daarmee doet de provincie het doel van de bruikleenovereenkomst, namelijk tot het moment waarop de kavelruil rond kan komen, gestand. Vervolgens is het natuurlijk aan de heer Pronk om daar gebruik van te maken. Doet hij dit niet, dan is er voor de provincie ook geen reden om de bruikleenovereenkomst opnieuw voort te zetten.

De SP en het CDA vroegen waarom de provincie nog geen contact heeft gelegd met de heer Pronk. Gedeputeerde antwoordt dat dit komt door het feit dat de kavelruil door STIVAS wordt georganiseerd en het contact met de heer Pronk via STIVAS verloopt. De provincie heeft op haar beurt weer contact met de gemeente Weesp om naar een oplossing te zoeken.

De heer **Smaling** (SP) probeert zich in de nieuwe situatie in te leven. Betekent dit dat de oorspronkelijk route uit 2017/18, die de afgelopen periode door allerlei oorzaken (RWS, Rijksvastgoedbedrijf) werd tegengehouden, thans weer begaanbaar is? Is het onderwerp "geiten" aan de Lange Muiderweg eveneens taboe of is dit niet besproken?

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde Zaal antwoordt bevestigend, in zoverre dat de provincie de bruikleenovereenkomst met de heer Pronk is aangegaan met het oog op de kavelruil. Daar wordt nu op afgestevend.

Welke activiteiten hij aan de Lange Muiderweg kan ondernemen, hangt uiteraard af van onder meer het betreffende bestemmingsplan en de taxatie, die nog even moet worden afgewacht. Nieuwvestiging van een geitenhouderij is uiteraard niet mogelijk, gelet op de geitenstop in de provincie Noord-Holland. Dit is bekend bij de heer Pronk.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) gaat ervan uit dat de vraag of sprake is van nieuwvestiging afhankelijk is van de lopende onderzoeken of geitenhouderijen daadwerkelijk nog steeds verboden moeten worden. Die uitkomsten moeten eerst worden afgewacht. Mevrouw Koning-Hoeve neemt aan dat als gevolg daarvan de situatie nog kan veranderen. Klopt dit?

885 Gedeputeerde **Zaal** antwoordt bevestigend. PS hebben besloten om het geitenverbod in stand te houden totdat er meer informatie is over de zorgwekkende gevolgen van geitenhouderijen in de nabijheid van inwoners. Mocht er een uitkomst zijn die leidt tot het intrekken van het geitenverbod, dan geldt uiteraard de nieuwe wetgeving.

890 De heer **Smaling** (SP) wijst ook op het instrument "onthefing met terugwerkende kracht".
Gaaf de gemeente daarover?

895 Gedeputeerde **Zaal** antwoordt bevestigend. De gemeente Weesp heeft in het bestuurlijke gesprek met de provincie aangegeven dat het blijven houden van geiten aan de Keverdijk voor haar geen optie is. Die oplossing wordt derhalve niet verder verkend. De provincie richt zich thans op de voorgenomen kavelruil.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording en rondt het agendapunt af.

10. B-agenda Natuur

900 Gedeputeerde **Rommel** vangt aan met een mededeling over de Stikstofstrategie, in vervolg op de commissievergadering NLG d.d. 8 februari jl. Zij heeft goed naar PS geluisterd. De brief daarover zal op 16 maart a.s. in GS worden behandeld. De Stikstofstrategie zelf zal voor de commissievergadering van 19 april a.s. aan PS worden toegezonden. Ten behoeve van de A-agenda zal gedeputeerde Rommel aan PS een voordracht doen toekomen over het stellen van de doelen. PS hebben immers de taak om kaderstellend vast te stellen wat zij met die doelen willen doen.

905 De **voorzitter** dankt gedeputeerde Rommel voor haar toezegging. Naar aanleiding daarvan roept zij de commissieleden op om het betreffende stuk na ontvangst goed te bestuderen eventuele technische vragen tijdig vooraf in te dienen, opdat er in de commissievergadering van 19 april a.s. een gerichte behandeling kan plaatsvinden.

910

10.a Voornemen herbegrenzing NNN

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan mevrouw De Groot (SP) voor een ordevoorstel.

915 Mevrouw **De Groot** (SP) geeft aan dat zij technische vragen heeft gesteld. Deze konden echter niet beantwoord worden omdat deze te omvangrijk zouden zijn. Gedeputeerde Rommel heeft toen het aanbod gedaan om telefonisch contact op te nemen met een ambtenaar. Mevrouw De Groot heeft hiertoe vergeefs een poging ondernomen. Zij vindt het vervelend om onderhavig punt te behandelen als de technische vragen nog niet beantwoord zijn. Mevrouw De Groot zou graag zien dat daar rekening mee wordt gehouden.

920

De **voorzitter** vraagt op welke manier mevrouw De Groot (SP) dit voor zich ziet.

925 Mevrouw **De Groot** (SP) antwoordt dat zij zou willen dat haar technische vragen alsnog beantwoord worden.

De **voorzitter** laat het aan gedeputeerde Rommel hoe hiermee kan worden omgegaan.

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) geeft aan dat de omvangrijke vragen veel te laat zijn ingediend, zodat
930 GS geen gelegenheid hadden om deze te beantwoorden. Helaas zal dat evenmin in deze
vergadering mogelijk zijn.

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn

935 *Eerste termijn*

De heer **Cardol** (GL) merkt op dat zijn fractie het een gedegen stuk vindt met uitkomsten waarin zij
geen grote problemen ziet. GroenLinks plaatst nog wel wat vraagtekens bij locatienr. 24, Ilpendam.
Waarom kiest het college hier voor ontgrenzing, tegen het ecologisch advies in? In de
940 beantwoording van de bezwaren van Staatsbosbeheer stelt het college: "*We onderkennen de
ontwikkelingen, maar zien de eventuele maatregelen meer als toekomstige.*" Als die toekomstige
maatregelen alsnog kunnen leiden tot handhaving van de NNN-status, waarom wordt dan nu de
bestemming eraf gehaald? Bovendien geeft Staatsbosbeheer aan dat het een prima locatie zou zijn
945 voor de aanleg van nieuw bos binnen het NNN. Het kan ook een prima plek zijn voor een
toekomstig dorpsbos voor Ilpendam. De heer Cardol hoort hierop graag een reactie van de
gedeputeerde.

GroenLinks is voorts benieuwd naar de reactie op de brief van de heer Kroon, die aan de stukken is
toegevoegd.
950

De heer **Zoon** (PvdD) meent dat de heer Cardol (GL) terecht vragen stelt over het
ontgrenzen. Maar zouden PS c.q. de commissie NLG dan niet juist moeten zeggen dat er
meer NNN moet komen, dat er in principe niet meer ontgrensd wordt en dat gebieden die
nu nog niet zo ecologisch waardevol zijn juist ecologisch waardevol gemaakt moeten
955 worden?

De heer **Cardol** (GL) beaamt dat dat een goede conclusie zou kunnen zijn. Hij vraagt de
gedeputeerde dan ook waarom in dit geval gekozen wordt voor ontgrenzing. Uit de beantwoording
begrijpt de heer Cardol dat er op dit moment nog niet zoveel zicht is op een inrichting die ook
960 NNN-waardig is. Het lijkt hem dan ook niet wijs om de bestemming er nu af te halen.

De heer Cardol doelt op één specifieke locatie, maar de heer **Zoon** (PvdD) doelt eigenlijk op
alle gebieden die nu ontgrensd worden. Die natuur is ooit als NNN aangewezen. Zou er niet
gekozen moeten worden om het in twee stappen te doen: het begrenzen als NNN en het
965 later inrichten als NNN. De eerste stap is gezet. Laten we het dan ook gaan inrichten en de
eigenaren van de betreffende gronden helpen bij die inrichting, in plaats van het weer te
ontgrenzen.

De heer **Cardol** (GL) vindt het prima om het samen te gaan inrichten, maar daartoe moeten dan wel
970 mogelijkheden zijn. Dan moet er ook de potentie zijn en moeten de eigenaren eraan willen
meewerken. Zolang dat niet het geval is, meent de heer Cardol dat de huidige bestemming zo veel
mogelijk gehandhaafd moet worden en dat er niet te veel moet worden ontgrensd. Op andere
locaties kan best af en toe tot de conclusie worden gekomen dat de huidige bestemming om

975 allerlei redenen niet heel kansrijk is, zodat er anders mee moet worden omgegaan. Wat betreft locatienr. 24 begrijpt de heer Cardol echter niet hoe het college tot deze afweging is gekomen.

De heer **Zoon** (PvdD) mist enigszins de samenhang tussen het beleid van het verleden, het heden en de toekomst. Tien jaar geleden zijn er al gronden toegevoegd aan NNN (bijvoorbeeld omdat die naast Natura2000-gebied liggen) opdat die later ingericht zouden kunnen worden. De eigenaren
980 geven nu aan dat dit wel heel lastig is. Gedeputeerde wil vervolgens die NNN-status er weer afhaken. De heer Zoon meent echter dat ook gezegd zou kunnen worden tegen deze eigenaren:
*"We hebben een decennium geleden die gronden als natuur begrengd. Het betreft een gebied rond Natura2000-gebieden, waar we juist een overgangsgebied willen hebben. Uw perceel wordt op dit moment intensief agrarisch gebruikt. Dat kan eigenlijk niet meer; het zal natuurinclusief moeten
985 worden. Mogelijk wist u dit al bij de aanschaf van uw grond. Op z'n minst heeft u een ruime overgangsperiode gehad. Wij willen u helpen bij de inrichting."*

PS hebben die NNN-gronden in het verleden bewust aangemerkt. Er zijn ook al verschillende optimalisaties gedaan voor het begrenzen en ontgrenzen. Er wordt nu een hoop ambtelijke tijd in
990 gestoken om tientallen initiatieven weer te ontgrenzen. De heer Zoon begrijpt uit technische vragen van de VVD dat een dergelijke exercitie zelfs twee keer per jaar zal plaatsvinden. Dat komt niet ten goede aan de aanleg van NNN.

De Partij voor de Dieren meent dat de provincie er ook toe zou kunnen besluiten om naast de
995 gronden die nu als NNN worden toegevoegd, de huidige gronden met een NNN-status te handhaven. Thans worden ook gronden met reeds een Natura2000-status toegevoegd. Daar schiet de natuur niet zoveel mee op en worden enkel papieren natuurdoelstellingen gehaald.

1000 De heer **De Wit** (VVD) heeft altijd geleerd dat natuur een dynamisch proces in zichzelf is en dat het logisch zou zijn om de besluitvormingsprocessen daaromheen enige mate van dynamiek mee te geven. Is de heer Zoon dat met hem eens?

De heer **Zoon** (PvdD) is dat an sich met de heer De Wit (VVD) eens. Dat is ook de reden waarom in het verleden is besloten om zowel natuur te begrenzen als natuur in te richten. Dat is altijd een
1005 duidelijke knip geweest in het NNN-beleid van de provincie. Het begrenzen van de gebieden is nu gedaan. Als men die grond vervolgens echter agrarisch intensief blijft gebruiken en men drijfmest op die grond blijft uitrijden, dan schiet de natuur er niets mee op. De provincie moet dan ook de tweede stap gaan zitten. PS hebben dat reeds aangegeven.

1010 De heer Zoon vervolgt zijn betoog. De optimalisatie die nu gaat plaatsvinden, betekent dat alle optimalisatie die afgelopen jaren heeft plaatsgevonden aan het beleid van NNN eigenlijk verkeerd is geweest. Hoe is het dan mogelijk om nog steeds te optimaliseren?

1015 De heer Zoon besluit met een positief punt. Het is heel goed dat er een lijn getrokken wordt met drijfmest. Drijfmest binnen de natuur is niet mogelijk. Als agrarische collectieven dat niet begrijpen, is de heer Zoon heel blij dat zij zich niet gaan bemoeien met provinciale biodiversiteitsverbeteringen.

De heer **De Wit** (VVD) sluit zich aan bij de woorden van de heer Cardol over een zorgvuldig proces.

1020 Hij heeft niet alle ecologische beoordelingen tot in detail gelezen, maar het ziet er zorgvuldig uit. Hij roept op om dit ook de komende tijd te continueren. Voor de VVD is het benoemen van NNN-gebied één punt, maar uiteindelijk zijn er ook meerjarige inspanningen nodig, zoals beheer, om het op peil te kunnen houden. In die zin is de fractie bezorgd, niet alleen over de brief van de heer Kroon waarin dit element naar voren komt, maar ook over de brief van de collectieven. Daarin staat
1025 dat het natuurbeheer in de praktijk niet alleen wat vraagt van de provincie, maar ook van de deelnemende boeren. Voor de VVD is het essentieel dat het altijd sámen met de provincie, de natuurorganisaties en de beherende boeren moet worden opgepakt. De VVD is dan ook blij dat de uitgangspunten van de pilot nog altijd als vertrekpunt gelden. De heer De Wit heeft echter ook de verwachting dat de provincie met open vizier de gesprekken aangaat. Uiteindelijk geldt voor de
1030 VVD het mantra "*zonder poen geen groen*". Zij wil het wel een beetje leefbaar houden. De heer De Wit roept GS op om vooral ook met dat open vizier de gesprekken te blijven aangaan.

In het kader van de omvang van het NNN, de ontgrenzingen en herbegrenzingen merkt de heer De Wit op dat de VVD achter de totale opgave van het NNN staat. Dat is wat men met elkaar wil
1035 realiseren. Wat betreft de vraag of gebied A of gebied B daar beter geschikt voor zou zijn, laat de VVD zich graag ecologisch voorlichten. Zij vindt het een zorgvuldig proces om dat ook te blijven doen.

Mevrouw **Strens** (D66) heeft heel kritisch gekeken naar de NNN-begrenzingen. In het verleden zijn
1040 die niet altijd even logisch en consistent geweest. Kijkend naar de gehele lijst met begrenzingen en ontgrenzingen zou D66 graag horen hoe tot onderhavige percelen is gekomen. Een aantal partijen heeft er al technische vragen over gesteld. Klopt het dat voor alle percelen geldt dat een verzoek tot ont- of begrenzing in samenspraak met de eigenaar is gedaan en dat er in theorie geen wijzigingen kunnen plaatsvinden zonder overeenstemming? Aanleiding voor deze vraag is ook de
1045 brief van de heer Kroon.

Voorts staat in het stuk dat in een volgende tranche eventuele verzoeken zullen worden meegenomen. In de ogen van D66 moet het in de toekomst vooral gaan om bégrenzing, oftewel
1050 nieuwe NNN, en zou óntgrenzing niet of nauwelijks meer aan de orde kunnen zijn, omdat eventuele technische fouten die er in het verleden misschien in zaten in deze slagen worden rechtgetrokken en het straks met name gaat over de extra opgave NNN-realisatie. Klopt deze aanname?

Naar aanleiding van de brief waarin de collectieven aangeven hun werkzaamheden te zullen
1055 bevriezen, is D66 benieuwd hoe de samenwerking op dit moment verloopt. Worden er met elkaar alweer gesprekken gevoerd? D66 is blij dat de provincie vasthoudt aan de voorwaarden die passend zijn bij het beheer in de NNN-gebieden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt de gedeputeerde voor het overzicht en voor het feit dat zij
1060 de herbegrenzing aanpast. De lijntjes die eerder op papier zijn neergezet, komen soms niet helemaal overeen met de werkelijkheid. Het is derhalve goed dat er herbegrenzing en optimalisatie mogelijk is. Het is voor het CDA van groot belang dat herbegrenzingsvoorstellen alleen worden voorgesteld als er overleg is geweest met de eigenaren en de eigenaren positief zijn over de begrenzing van hun perceel. De herbegrenzing moet dus met en door grondeigenaren worden
1065 uitgewerkt op basis van vrijwilligheid. Dat leek met deze voorstellen vooralsnog het geval te zijn.

Gedeputeerde gaf dit ook aan in de beantwoording van de technische vragen. De brief van de heer Kroon doet nu toch echter anders vermoeden. Wat gaat gedeputeerde hiermee doen?

1070 Voorts is het van belang dat bij het uitwerken van nieuwe begrenzingsvoorstellen er niet alleen gekeken wordt naar de natuurwaarden, maar ook naar het optimaliseren van de landbouwstructuur. Wil de gedeputeerde dit gelijk meenemen? Dan wordt immers een win-winsituatie bereikt.

1075 Het CDA stelt daarnaast voor om te bekijken of het op plaatsen waar de huidige eigenaren geen NNN willen realiseren mogelijk is om te ontgrenzen en of het op andere stukken waar meer natuurwaarden liggen en eigenaren wél willen meewerken, het mogelijk is om te bégrenzen. Er zijn nu een aantal plekken binnen het NNN waar geen medewerking in zicht is. Kan de gedeputeerde die flexibiliteit inbouwen?

1080 In het licht van vorenstaande en vanwege de toegevoegde brief van de collectieven heeft het CDA nog een aantal vragen. Hoe gaat de gedeputeerde de relatie met de collectieven herstellen? Volgens het CDA is een NNN zonder boeren niet mogelijk en evenmin wenselijk. De boeren beschikken over veel kennis aangaande de uitvoering van natuurbeheer en hebben daar de afgelopen jaren heel veel aan gedaan. De pilots van het eversjaar zouden duurzame, houdbare en werkbare plannen alsmede
1085 goede natuur opleveren. Kan gedeputeerde toezeggen dat zij daar alsnog mee verdergaat en deze plannen gaat realiseren? De plannen die er nu liggen, zijn namelijk niet werkbaar en acceptabel voor de boeren. Er moet dus een oplossing komen. Hoe gaat de gedeputeerde daarmee verder?

1090 De heer **Van Tiggelen** (PVV) wijst erop dat onder meer LTO Noord heeft gereageerd op de voorstellen. Deze organisatie zou graag zien dat de uitwerking van de herbegrenzingsvoorstellen met en door grondeigenaren op basis van vrijwilligheid gebeurt. Het college geeft aan dat vrijwilligheid het uitgangspunt is, maar laat wel weten dat de ecologische onderbouwing doorslaggevend is en het gehele beschikbare instrumentarium, waaronder onteigening, zal worden gebruikt. De PVV begrijpt niet waarom het woord "vrijwilligheid" wordt gebruikt, terwijl er geen
1095 sprake is van een keuze.
De PVV heeft in het verleden wel vaker benadrukt dat het instrument van onteigening voor tekentafelnatuur van tafel moet.

1100 Na het beluisteren van de inbreng van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) en de heer Van Tiggelen (PVV) vraagt mevrouw **De Groot** (SP) zich af of zij daadwerkelijk hart hebben voor de natuur in Noord-Holland en wat zij met de volgende generaties willen doen.

De opdracht is om het NNN zo snel mogelijk te voltooien. De voornemens tot herbegrenzing zorgen er volgens de SP voor dat anders dan GS beweren het NNN later voltooid wordt dan
1105 mogelijk. Er verdwijnen immers 22 locaties en er komen 28 locaties bij, maar het gaat in beide gevallen om ongeveer 150 hectare. De SP meent dat met deze operatie dan per saldo weinig opgeschoten wordt om het doel te behalen. Het gestelde doel is om het NNN in 2027 af te ronden. Mevrouw De Groot is het op dit punt volledig eens met de Partij voor de Dieren. Kan gedeputeerde hier nog wat uitleg over geven?

1110 De zorgen van de SP gaan vooral over 10 hectare NNN op Marken. Net als Natuurmonumenten

vindt de SP het heel belangrijk dat dit stukje weidevogelleefgebied NNN behouden blijft. Waarom wordt dit ontgrensd? Heeft dit te maken met de brief van de collectieven waarin zij de samenwerking opzeggen? De SP vraagt zich sowieso af waarom deze brief bij dit onderwerp
1115 geagendeerd is, aangezien deze volgens haar niets met dit agendapunt te maken heeft. De SP is van mening dat drijfmest en intensieve beweiding niet bepaald een aanbeveling zijn voor het NNN. Zij is derhalve blij dat de collectieven op dat punt de samenwerking opzeggen.

De heer **Dessing** (FvD) merkt op dat er door de vorige sprekers al veel gezegd is. Zijn fractie gaat
1120 akkoord met het uitgangspunt dat er op dit moment wordt gesproken over "budgetneutraal" qua begrenzen en ontgrenzen. Het al dan niet vergroten of verkleinen daarvan is een discussie voor een ander moment. Op dit moment is Forum voor Democratie akkoord met de budgetneutrale saldering.

1125 Ook FvD heeft vragen over de brieven van zowel de heer Kroon als de collectieven. De heer Dessing wil aansluiten bij het pleidooi hierover van zowel de VVD als het CDA. De brief van de heer Kroon bevat een zeer plausibel verhaal om te pleiten voor ontgrenzing. Wat zijn de argumenten van gedeputeerde om hier dan toch mee aan de slag te gaan?

1130 De brief van de agrarische collectieven vindt de heer Dessing nog belangrijker. In tegenstelling tot de SP vindt hij dat er een heel goede oproep wordt gedaan, omdat het duurzaam beheer ook door boeren juist mogelijk zou moeten zijn. Zij kennen het gebied als geen ander en zijn heel goed in staat om met oog voor de natuur en met veel verantwoording daarmee aan de slag te gaan. Forum voor Democratie begrijpt derhalve niet waarom het voorstel DANB 2.0 niet door de gedeputeerde is
1135 meegenomen. De heer Dessing roept haar derhalve op om er eens naar te kijken en om de boeren serieus te nemen. Zij zijn wat FvD betreft immers de beste gebiedsbeheerders.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) sluit zich grotendeels bij de heer Dessing (FvD). De ChristenUnie ziet dat er heel veel zorgvuldig werk gestoken is in het her- en ontgrenzen van het NNN. Het is goed
1140 om te zien dat er in veel gevallen stukken NNN met elkaar worden verbonden en dat er op die wijze structuur in komt, wat uiteraard ook het hoofddoel is. Onder dit agendapunt is ook de brief van de collectieven aan gedeputeerde Rommel toegevoegd, met als onderwerp "*collectieven bevriezen werkzaamheden voor realisatie NNN*". De ChristenUnie vindt het erg zorgelijk dat het zo ver heeft moeten komen. De collectieven vertegenwoordigen een groot deel van de provincie Noord-Holland,
1145 zodat hier best een apart agendapunt aan gewijd had kunnen worden. Is de gedeputeerde van mening dat de plannen rond het NNN te verwezenlijken zijn zonder de steun van de collectieven? Zo ja, hoe zien GS dit? Zo nee, is er ruimte om bij nieuwe gesprekken het alternatieve plan DANB 2.0 een kans te geven? Heeft gedeputeerde al met de collectieven gesproken naar aanleiding van hun brief?

1150 Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft twee korte vragen aan de gedeputeerde. Als er geschoven gaat worden met ontgrenzing en begrenzing, hoe wordt de kwaliteit van het ene gebied dan afgezet tegen het andere? Hoe blijft onder de streep niet alleen het kwantitatieve maar ook het kwalitatieve in balans? Kan en wil de gedeputeerde daar iets over zeggen?

1155 In de vorige Statenperiode is hierover een Rekenkamerrapport verschenen. Mevrouw Jellema roept gedeputeerde op om het er nogmaals naast te leggen. De Noord-Hollandse natuurgronden hebben immers ook een heel duidelijke functie op het gebied van stikstofreductie. Deze moeten niet

zomaar worden verkwanseld.

1160 Ten aanzien van het Bijzonder Provinciaal Landschap is mevrouw Jellema heel erg geschrokken van de motie in de Tweede Kamer van de VVD en het CDA waarin de Kamerleden Koerhuis en Terpstra de regering verzoeken om het BPL in de provincie Noord-Holland af te schaffen teneinde hier woningbouw mogelijk te maken. Voelt de gedeputeerde nog de behoefte om daarop te reageren?

1165 Tot slot heeft mevrouw Jellema met de nodige schrik ook de brief van de vier collectieven gelezen over het bevroren van hun werkzaamheden voor de NNN-realisatie. Hoe wordt daarmee verdergegaan? Wat is de optiek van de gedeputeerde? Het lijkt mevrouw Jellema een flinke aderslating voor de partners en de stakeholders die de provincie zo hard nodig heeft.

1170 De **voorzitter** bedankt de commissieleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

1175 Gedeputeerde Rommel geeft aan dat het NNN reeds in de jaren negentig door het Rijk op de kaart is gezet. De grenzen die destijds zijn gemaakt, zijn als uitgangspunt voor het NNN gebruikt. Het is goed dat er nauwkeurig is en nog steeds wordt gekeken naar de optimalisatie van het NNN. Daarbij wordt heel sterk gekeken naar het begrenzen van de kansrijke gebieden. De minder kansrijke gebieden worden er dan uitgehaald. Dat versterkt de kwaliteit. In de loop der jaren zijn er wellicht een aantal vreemde begrenzingen in geslopen die thans ook bekeken worden en waarop eventuele
1180 grenscorrecties plaatsvinden. Er zijn 75 voorstellen behandeld, maar er zijn ook evenveel vragen door verschillende partijen opgekomen. Deze moeten ecologisch heel goed beoordeeld worden. Dat heeft tijd nodig. Om die reden wordt er een langduriger proces gevolgd. Er is afgesproken dat het Natuurnetwerk niet mag worden verkleind. Het vergroten daarvan betekent vaak dat het duurder wordt en dat het de kans op conflicten met andere grondwensen zou kunnen doen
1185 toenemen. In Noord-Holland is daarom het uitgangspunt dat er niet meer NNN wordt gerealiseerd.

Gedeputeerde Rommel geeft aan dat voornoemde operatie ertoe heeft geleid dat er zo'n 150 hectare kansrijke natuur is bijgekomen. In het afgelopen jaar heeft de provincie haar inzet op de NNN-realisatie geïntensiveerd. Die kansrijke gebieden zijn dus ook echt bedoeld om het NNN te
1190 realiseren. In 2020 heeft de provincie 750 hectare gerealiseerd. Met de 150 hectare uit het jaar daarvoor beschikt Noord-Holland derhalve over 900 hectare gerealiseerd NNN. Gedeputeerde Rommel is daar heel blij mee. Het laat ook zien dat de opgestelde NNN-strategie en het NNN-regiebureau goed werken.

1195 Jegens de heer Cardol (GL) merkt gedeputeerde op dat IJpendam niet langer zo potentieel was en een beperkte realisatiekans kende. Het uitgangspunt van de provincie is om kansrijke gebieden te begrenzen en minder kansrijke locaties te ontgrenzen. Dit gebeurt in samenspraak met de eigenaren.

1200 De brief van de heer Kroon is verschillende malen aangehaald. De provincie is thans met hem in gesprek om te kijken wat daar speelt en hoe het eruitziet. Het perceel van de heer Kroon is al begrensd. Het betreft geen nieuwe zaak. Bekeken zal worden in hoeverre de kwaliteit slecht zou zijn. De heer Dessing (FvD) gaf aan het een plausibel verhaal te vinden. In alle gebieden wordt

1205 echter een ecologische toets gedaan om te bepalen of het al dan niet kansrijk is. De provincie gaat niet zomaar ontgrenzen. Als grondeigenaren echter niet willen meewerken aan de begrenzing wordt bekeken of de kwaliteit van de gronden dusdanig kansarm is dat mogelijk tot ontgrenzing kan worden overgegaan.

1210 Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft een verduidelijkingsvraag. Betrof de grond van de heer Kroon derhalve al een bestaand begremsd gebied, waarbij hij nu de gelegenheid waarneemt om die begrenzing nog eens ter discussie te stellen?

1215 Gedeputeerde **Rommel** antwoordt bevestigend. Het betreft inderdaad een oud begremsd gebied. De heer Kroon zou graag zien dat het ontgrensd wordt. Hij heeft daar nadere ideeën over. Een en ander wordt thans met hem besproken.

1220 Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of dit betekent dat iemand ervoor kan zorgen dat zijn eerder begrensde perceel zomaar in aanmerking zou kunnen komen voor ontgrenzing. Een landeigenaar zou dat namelijk op allerlei manieren in de hand kunnen werken.

Gedeputeerde **Rommel** vraagt of mevrouw De Groot (SP) bedoelt dat als landeigenaren niets aan natuurbeheer doen dit zou kunnen leiden tot ontgrenzing van hun perceel?

1225 Mevrouw **De Groot** (SP) geeft aan dat als de oorspronkelijk vastgestelde natuurwaarden verwaarloosd worden, ontgrenzing haars inziens inderdaad een gevolg kan zijn.

1230 Gedeputeerde **Rommel** ontkent dat dit het geval is. De begrenzing ligt vast. Dit betekent dat er op die locaties sprake is van bepaalde natuurwaarden en kwaliteiten. Met de mensen in het betreffende gebied worden afspraken gemaakt over het beheer daarvan. Soms kan uit een ecologische toets echter blijken dat de grond niet voldoende kansrijk is. Dat heeft niet met het beheer zelf te maken, maar met de staat van de natuur.

1235 De heer **Zoon** (PvdD) hoort gedeputeerde zeggen dat als een gebied niet kansrijk is, het ontgrensd kan worden. Zou het niet zo moeten zijn dat als men de biodiversiteit in Noord-Holland wil verbeteren en men wil zorgen voor een verbinding tussen de verschillende natuurgebieden, men die niet zo kansrijke gebieden juist kansrijk gaat maken en daar een verbetering gaat toepassen?

1240 Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat dit afhangt van de mate waarin de provincie in staat is om de NNN-realisatie te borgen en waar te maken. Soms kan dat ergens heel moeizaam verlopen of gaat het in een ander gebied veel gemakkelijker. Aan de hand van de ecologische beoordelingen wil de provincie het NNN kwalitatief beter en kansrijker maken, opdat de totale NNN-realisatie in 2027 wordt gehaald.

1245 Mevrouw **Jellema** (PvdA) geeft aan dat er natuurlijk nog andere aspecten en dimensies mee gemoeid zijn. Het wordt nagenoeg een pandemonium van ontgrenzen en hergrenzen dat aaneengesloten natuurgebieden wellicht niet ten goede komt. Hoe gaat gedeputeerde daarmee om?

- 1250 Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat het Natuurnetwerk een aaneengesloten natuur is. Het is niet de bedoeling om ergens te ontgrenzen als daarmee een hap uit het netwerk wordt gehaald. Het doel van het NNN is juist om natuur aan elkaar te koppelen. Gedeputeerde realiseert dit liever aan de hand van kansrijke gebieden dan door energie te steken in minder kansrijke gebieden, want daar zijn heel veel kosten mee gemoeid.
- 1255 De heer **Mangal** (DENK) vraagt zich af in hoeverre er ook rekening wordt gehouden met bijvoorbeeld de lokaliteit van biodiversiteit. In hoeverre is "kansrijk" dan ook gelinkt aan biodiversiteit?
- 1260 Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat "kansrijk" altijd gecombineerd is met en gekoppeld is aan biodiversiteit. Om die reden vindt de ecologische toetsing plaats. Het klopt immers dat gebieden onderling kunnen verschillen.
- 1265 Mevrouw **Strens** (D66) constateert dat de aanleiding voor de ontgrenzing van bepaalde percelen wellicht is ingegeven door technische wijzigingen dan wel ecologisch perspectief (ontbreken van een bepaalde kwalitatieve waarde). Als deze exercitie dan straks is afgerond, dan zou ontgrenzing in de toekomst toch eigenlijk niet of nauwelijks aan de orde kunnen zijn?
- 1270 Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de provincie streeft naar optimalisatie. Als deze exercitie is afgerond -- overigens is dat niet enkel met deze slag bereikt -- is het dusdanig geoptimaliseerd, dat het NNN kan worden gerealiseerd. Gedeputeerde kan echter niet toezeggen dat er nooit meer ontgrenzing c.q. herbegrenzing nodig zal zijn.
- 1275 Gedeputeerde vervolgt haar betoog. De heer Zoon (PvdD) vroeg of de optimalisatie de afgelopen jaren dan niet goed is aangepakt. Gedeputeerde wil dat niet op die manier bevestigen, maar er is nu wel meer ingezet op de optimalisatie. Deze vindt inmiddels twee keer per jaar plaats. Dit vergt ontzettend veel werk. De provincie wil er nu dus extra werk van maken om uiteindelijk te kunnen zeggen: *"Dit is het NNN. De vuiltjes zijn eruit en het is geoptimaliseerd."*
- 1280 In antwoord op de heer De Wit (VVD) geeft gedeputeerde aan dat de provincie samenwerkt met alle beheerders. Dit betreft niet enkel boeren, maar ook particulieren en TBO's.
- 1285 Tegen mevrouw De Groot (SP) merkt gedeputeerde op dat de ontgrenzing van 10 hectare NNN op Marken niets te maken heeft met de brief van de collectieven. Gelet op de ongunstige ligging en potentie is het eruit gehaald.
- 1290 Verschillende partijen hebben gevraagd waarom de brief van de collectieven bij dit agendapunt is gevoegd. Gedeputeerde antwoordt dat de collectieven de samenwerking in de NNN-pilots hebben gestaakt. Het raakt derhalve wel degelijk aan het dit agendapunt.
- 1295 De stuurgroep NNN-pilots is stopgezet. De pilots zelf zijn in de gebiedsgerichte aanpakken ondergebracht. Daarnaast is het dusdanig verruimd dat in alle gebieden gesproken kan worden met alle agrariërs over het duurzaam natuurbeheer. De pilots zijn derhalve niet gestopt. Er lopen nog twee onderzoeken over een pijnpunt. Bekeken zal worden hoe een en ander in de uiteindelijke overeenkomst betreffende het duurzaam natuurbeheer verwerkt kan worden.

Daarnaast kunnen nog andere zaken meespelen bij het verduurzamen van het natuurbeheer. Alle instrumenten blijven op tafel liggen, maar de provincie gaat nog in overleg met alle boeren. Onder hen was onrust ontstaan omdat zij in de veronderstelling waren dat de pilots zouden stoppen. Dat is echter niet het geval. De provincie gaat nog steeds met deze boeren om tafel zitten en met hen praten op basis van de afspraken die in de pilots zijn gemaakt.

Gedeputeerde bevestigt voorts dat de provincie nog steeds in gesprek is met de collectieven. Zij heeft afgelopen weekend nog met hen gesproken en ook de ambtenaren zijn in overleg. Gedeputeerde hoopt dat de collectieven snel weer aan tafel komen. Zij benadrukt dat de agrariërs echt nodig zijn, ook voor het beheer. Er zijn behoorlijke kostenposten mee gemoeid. Gedeputeerde hoopt de komende tijd met de agrariërs een aantal slagen te maken en ook meer te weten te komen over het financiële plaatje en de verdienmodellen.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording in eerste termijn. Zij geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in tweede termijn.

Tweede termijn

De heer **Cardol** (GL) had in eerste termijn de brief van de collectieven overgeslagen, omdat het hem niet geheel duidelijk was waarom die aan dit agendapunt was toegevoegd. GroenLinks accepteert de redenering van gedeputeerde. De heer Cardol begrijpt heel goed dat partijen zich in de onderhandelingen op sommige momenten sterk willen maken. Daar is an sich niets mis mee. De heer Cardol wil echter graag nog een keer verwijzen naar het eversjaar. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt en overeenkomsten gesloten. Wat GroenLinks betreft dienen partijen zich hier gewoon aan te houden. De wens om in NNN-gebieden toe te werken naar NNN-waardig natuurbeheer betreft een oude overeenkomst die reeds lange tijd geleden gesloten is. Het zou derhalve raar zijn als hier opeens op wordt teruggekomen. GroenLinks ondersteunt de gedeputeerde in haar mening dat de gesprekken met de boeren gewoon moeten doorgaan in het kader van de gebiedsgerichte aanpak. Natuurlijk moet je dan komen tot oplossingen die voor partijen perspectief bieden, maar wel op basis van eerder gemaakte afspraken. De heer Cardol kan zich echter heel goed voorstellen dat als er verscherpte eisen worden gesteld er bijvoorbeeld ook iets aan de pacht prijzen zal worden gedaan. Zo zijn er meerdere oplossingen te bedenken. Wat de heer Cardol betreft kan dit heel goed binnen de gebiedsgerichte aanpak.

Gedeputeerde gaf aan dat de NNN-begrenzing bij Ilpendam gewoonweg niet gelukt is. Volgens de heer Cardol was de ecologische beoordeling echter dat de NNN-status gewoonweg gehandhaafd moest blijven en dat er niet ontgrensd moest worden. Bossen vormen ook een opgave van de provincie. Staatsbosbeheer noemt dit juist ook specifiek voor de locatie Ilpendam. De heer Cardol zou derhalve graag zien dat deze mogelijkheid wordt opgehouden.

De gedeputeerde gaf aan dat het niet de intentie is dat er nog meer NNN bijkomt. De heer Cardol deelt dit uitgangspunt pertinent niet. Hij meent dat er in Nederland nog heel veel meer natuur nodig is om tot een goede instandhouding van de natuurdoelen in bestaande gebieden te komen. Zijns inziens moet er nog veel meer gedaan worden aan de overgangsgebieden. Dat is met elkaar vastgelegd, bijvoorbeeld in de Voedselvisie. Het zal ook worden opgenomen in de Bossenstrategie

en de Stikstofstrategie. Kortom, de provincie staat nog voor tal van opgaven en daar is de komende jaren nog veel meer natuur voor nodig.

- 1345 De heer **Zoon** (PvdD) geeft aan dat in het kader van de door GS voorgenomen NNN-optimalisatie nog ruim honderd van dergelijke aanvragen liggen te wachten. Waarschijnlijk komen er nog veel meer bij. Dat vergt heel veel ambtelijke tijd, die niet kan worden ingezet om er extra NNN-gebied bij te zoeken. De heer Zoon meent derhalve dat er met een prioriteitsverschuiving moet worden gewerkt, zeker gezien het feit dat bepaalde gebieden die als "kansrijk" worden aangemerkt al in
- 1350 Natura2000-gebied liggen. Voor dat soort gronden ligt er al een natuurbeheerplan en gelden reeds belangrijke restricties. De NNN-gebieden waarnaar gezocht wordt, zouden juist de verbinding tussen natuur moeten vormen, bij voorkeur tussen de Natura2000-gebieden. Het verbaast de heer Zoon dan ook dat de gedeputeerde er juist voor lijkt te kiezen om dit soort gebieden toe te voegen aan het NNN. Hem bekruipt daarmee het gevoel dat getracht wordt om in ieder geval op papier niet
- 1355 naar beneden te gaan qua hoeveelheid NNN-hectare.

- Gedeputeerde zegt dat het NNN op een gegeven moment af is. Dit impliceert dat zij een soort eindplaat moet hebben van Noord-Holland met zoekgebieden waaraan NNN toegevoegd moet worden en waarop de focus ligt om die verbinding tussen natuur te bewerkstelligen. Heeft
- 1360 gedeputeerde een dergelijke kaart?

- Mevrouw **Strens** (D66) bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording. Zij komt nog even terug op de samenwerking met de collectieven. Het is fijn dat de gesprekken daarover lopen en dat wordt bekeken hoe partijen elkaar kunnen vinden. Wat D66 betreft staan de NNN-gebieden en het
- 1365 realiseren van de natuurdoelen te allen tijde voorop. Het beheer moet daaraan passend zijn en niet andersom. Mevrouw Strens is blij dat de gedeputeerde hieraan vasthoudt en dit hopelijk ook blijft blijven doen.

- Naar aanleiding van de vraag van mevrouw De Groot (SP) over het standpunt van de PVV wil de heer
- 1370 **Van Tiggelen** (PVV) wel wat duidelijkheid verschaffen. De PVV is fel tegenstander van beleidsmatige vernieling van landschap en natuur. Zij is voor vrijheid van zowel de mens als de natuur. De partij begrijpt niet waar mensen de moed vandaan halen om voor Onze-Lieve-Heer te spelen en te bepalen hoe de natuur eruit moet zien. Waarom wordt er besloten dat een bepaald plantje ergens al dan niet mag groeien? Waarom worden er bomen gekapt en vruchtbare top lagen weggehaald
- 1375 omdat er schrale natuur moet zijn? Laat de natuur met rust. Dit geldt ook voor de agrariërs, die het minste impact op het milieu hebben. Geef de boeren wat meer vrijheid.
- Voorstanders van meer natuur zouden kunnen beginnen met ervoor te zorgen dat de bevolking niet toeneemt en de grenzen worden gesloten.

- 1380 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) begrijpt de opmerking van mevrouw De Groot (SP) niet. Ook het CDA is bezig om het NNN en de 5.000 hectare die er nog als opdracht ligt, te realiseren. De partij werkt daar gewoon aan mee. Zij wil alleen wel duidelijkheid over de toekomstmogelijkheden voor de agrarische sector en de boeren die het natuurbeheer op zich nemen, zodat zij verdienmodellen kunnen (blijven) behouden.

- 1385 Mevrouw Strens (D66) maakte een opmerking over het eversjaar. Het CDA heeft juist met D66 het verkenningsjaar voor elkaar gekregen. Daaruit zijn de pilots ontstaan. Deze waren bedoeld om te

testen of de genoemde mogelijkheden in de praktijk echt werken en haalbaar zijn. Een en ander moet dan niet van bovenaf worden opgelegd. De gedeputeerde moet ruimte houden om waar nodig
1390 aanpassingen te doen.

Mevrouw Koning–Hoeve vraagt tot slot of zij uit de woorden van de gedeputeerde kan opmaken dat de herbegrenzingsen altijd vooraf worden besproken met de eigenaren (particulieren of agrariërs) van de gebieden die herbegrensd worden.

1395

Mevrouw **Strens** (D66) beaamt in reactie op mevrouw Koning–Hoeve (CDA) dat ook D66 graag wilde dat er met de pilots aan de slag werd gegaan. Beide partijen hebben inderdaad aangegeven dat men in het verkenningsjaar moet ervaren wat nodig is. Er is echter óók gezegd dat het draait om het realiseren van de natuurdoelen en dat bekeken moet worden
1400 wat passend is qua beheer. Is mevrouw Koning–Hoeve het met D66 eens dat het juist daarom gaat, ook in de pilots?

Mevrouw **Koning–Hoeve** bevestigt dat het bereiken van duurzaam natuurbeheer, op een voor iedereen uitvoerbare manier, het einddoel is.

1405

Mevrouw **De Groot** (SP) moet concluderen dat de biodiversiteit er bij het CDA, de PVV en vermoedelijk ook de VVD niet heel erg op vooruit zal gaan. De tijd zal het uitwijzen. Wat betreft het NNN sluit zij zich aan bij de Partij voor de Dieren. Wat betreft de collectieven e.d. sluit mevrouw De Groot zich aan bij mevrouw Strens (D66).

1410

De heer **Dessing** (FvD) is blij met de beantwoording van de gedeputeerde. Hij bedankt haar voor de toezegging dat GS in gesprek gaan met de heer Kroon om serieus te kijken naar de opties voor het ontgrenzen. Wat betreft de brief van de agrarische collectieven heeft de heer Dessing nog geen antwoord gekregen op zijn vraag of gedeputeerde het met hem eens is dat boeren bij uitstek de
1415 beste gebiedsbeheerders zijn. Waarom wordt er niet geluisterd als de collectieven in de keukentafelgesprekken aangeven dat de voorwaarden uit de pilots onwerkbaar blijken? Hoe staat de gedeputeerde daarin? De heer Dessing is het immers met alle partijen eens dat er een gezamenlijke werkbare oplossing moet worden gevonden voor de natuurverbetering. Tegelijkertijd moet ervoor gezorgd worden dat de boeren aan boord worden gehouden. Naast de andere
1420 genoemde betrokkenen vormen zij immers een heel belangrijke factor.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) bedankt gedeputeerde voor zijn beantwoording. De collectieven menen dat de pilots eenzijdig zijn stopgezet, maar gedeputeerde geeft aan dat deze zijn ondergebracht in de gebiedsprocessen. Op grond hiervan lijkt sprake te zijn van een
1425 communicatiefout. Klopt dit? Verwacht gedeputeerde dat met het ophelderen hiervan de collectieven weer willen meewerken? Is er ruimte voor het DANB 2.0?

De **voorzitter** bedankt de commissieleden voor hun inbreng in tweede termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

1430

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Gedeputeerde Rommel geeft in antwoord op mevrouw Hoogendoorn (CU) aan dat zij het als een communicatiefout ziet. De pilots lopen nog steeds door, maar dan in de gebieden zelf. Mevrouw

1435 Koning-Hoeve (CDA) en mevrouw Strens (D66) gaven aan dat het eversjaar een overeenkomst
betreft die met alle partijen is vastgesteld. Uit de pilots zijn een aantal punten naar voren gekomen
die tot nader onderzoek leiden, zoals de vraag of het mogelijk is om schapen in het gebied te
hebben. De resultaten van dat onderzoeken moeten ook worden meegenomen. De provincie
luistert dus wel degelijk naar de boeren. Zij kunnen bij uitstek het beheer van de natuur heel goed
uitvoeren. Zowel binnen als buiten de collectieven is merkbaar hoe goed de agrariërs hun best doe
1440 en meedenken. Gedeputeerde Rommel gaat samen met gedeputeerde Zaal een taskforce opzetten
voor de verdienmodellen. Deze wordt gekoppeld aan het NNN Regiebureau. Deze taskforce gaat
berekenen wat het betekent als je aan een bepaalde knop draait. De heer Cardol zei dat er dan
wellicht bepaalde maatregelen getroffen moeten worden, zodat er bijvoorbeeld financiële
compensatie kan worden gegeven aan de boeren voor het feit dat zij de natuur beheren. Dit punt
1445 heeft landelijke aandacht, maar ook de provincie gaat daar met behulp van voornoemde taskforce
wat meer aan werken.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) concludeert dat er duidelijk sprake is van een
communicatiefout. Wanneer verwacht gedeputeerde te kunnen aangeven dat partijen weer
1450 *on speaking terms* zijn? Natuurlijk zijn er ook andere partijen en andere boeren die niet
onder de collectieven vallen, maar de collectieven vertegenwoordigen wel honderden
boeren door geheel Noord-Holland.

Gedeputeerde **Rommel** herkent de zorg van mevrouw Hoogendoorn. Zij was dan ook niet verheugd
1455 over de ontvangst van voornoemde brief van de collectieven. Aanvankelijk had gedeputeerde een
constructieve brief in de stuurgroep ontvangen. Zo heeft zij de collectieven ook altijd ervaren.
Zowel gedeputeerde als de ambtenaren zijn nog steeds met de collectieven in overleg, maar thans
niet op bestuurlijk niveau. Afgelopen weekend heeft zij nog een positief gesprek gevoerd en haar
begrip geuit voor de onrust. Communicatie is, zeker in coronatijd, een heel lastig punt.
1460 Gedeputeerde kan niet voor de collectieven spreken en aangeven of en wanneer het mandaat wordt
gegeven om weer aan tafel te gaan zitten, maar zij hoopt natuurlijk dat dit zo snel mogelijk
gebeurt.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) benadrukt nogmaals dat het niet slechts een paar boeren
1465 betreft, maar dat het gaat om de collectieven die honderden agrariërs vertegenwoordigen.
Zij vindt het nogal een grote communicatiefout.

Gedeputeerde **Rommel** meent dat de waarheid altijd ergens in het midden ligt. Zij was zich niet
bewust van de communicatiefout. De pilots worden immers voortgezet in de gebiedsprocessen.
1470 Met "keukentafelgesprekken" doelt gedeputeerde dan ook op de achterban van de collectieven. Er
wordt dan daadwerkelijk met de betreffende agrariër in het gebied om tafel gezeten.
Het is derhalve belangrijk dat de leden van de collectieven hun mandaat weer neerleggen bij het
bestuur en aangeven er weer vertrouwen in te hebben. Gedeputeerde hoopt dat dit snel gebeurt en
roept de verschillende partijen dan ook op om in hun eventuele contacten met de boeren te
1475 benadrukken dat de pilots worden voortgezet.

De heer **Dessing** (FvD) haakt nog even aan op het signaal van de collectieve agrarische
sectoren dat de maatregelen te restrictief zouden zijn. Hij verwacht dat daaruit een groot
deel van de pijnpunten voortkomt. Kan de gedeputeerde daarop reflecteren?

1480

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat ook mevrouw Strens (D66) en mevrouw Koning-Hoeve (CDA) dit punt hebben aangekaart. Het eversjaar betreft een pilotjaar waarin bekeken wordt of de genoemde mogelijkheden in de praktijk echt werkbaar en haalbaar zijn.

1485

Ten aanzien van de locatie IJpendam, waarnaar de heer Cardol (GL) verwees, heeft de projectleider aangegeven dat het minder kansrijk gebied betreft. Bovendien is het losstaand, zodat het beter is om te zoeken naar een ander kansrijk gebied om te begrenzen. Het gaat immers om NNN. Gedeputeerde hoopt PS in mei nader te informeren over de wijze waarop bij de Westeinderscheg het landschap en de natuur(beleving) verbeterd kunnen worden.

1490

In de richting van de heer Zoon (PvdD) merkt gedeputeerde op dat indien gebieden met een N2000-status aan het NNN worden toegevoegd, er meer middelen beschikbaar komen voor het aldaar versterken van de natuur. Er zijn dan meer subsidies mogelijk.

1495

De heer Zoon vroeg of gedeputeerde beschikt over een "eindplaat". Gedeputeerde antwoordt dat de provincie bezig is met het vaststellen van ecologische visies om te bekijken waar het NNN zo goed mogelijk kan worden gerealiseerd. Is dat hetgeen de heer Zoon bedoelt?

1500

De heer **Zoon** (PvdD) bedoelt echt een fysieke kaart van Noord-Holland met zoekgebieden waar NNN-verbindingen zouden kunnen worden aangelegd.

1505

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat de provincie beschikt over een kaart waarop staat waar NNN gerealiseerd gaat worden. Aanvragen voor ontgrenzing en herbegrenzing van het NNN staan hier echter niet op weergegeven.

Jegens mevrouw Koning-Hoeve (CDA) bevestigt gedeputeerde dat herbegrenzing inderdaad in overleg gebeurt met de eigenaren (particulieren of agrariërs) van de gebieden.

1510

De heer **Roosendaal** (VVD) heeft een aantal vragen naar aanleiding van de Westeinderscheg.

De **voorzitter** wijst erop dat dit onderwerp in mei zal worden behandeld. Zij rondt onderhavig agendapunt derhalve af.

10.b Natuur: Bossenstrategie

1515

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

1520

Mevrouw **Strens** (D66) is verheugd te lezen dat er in Noord-Holland zo voortvarend met de Bossenstrategie aan de gang is gegaan. Ook D66 ziet graag dat er in Nederland, in het bijzonder in Noord-Holland, meer bomen worden geplant. Deze leveren een belangrijke toegevoegde waarde op het gebied van klimaat, biodiversiteit en landschap.

- 1525 Mevrouw Strens staat kort stil bij een aantal onderdelen uit de brief van GS. Het is goed dat eerst zal worden ingezet op de revitalisering van bestaande bossen. Hiermee kunnen de ecologische kwaliteit en de biodiversiteit worden vergroot. Mevrouw Strens plaatst er wel twee kanttekeningen bij. De situatie in de Schoorlse Duinen heeft laten zien dat in geval van kwaliteitsverbetering van bossen het heel belangrijk is om de inwoners hierover goed te informeren. Bij de
- 1530 kwaliteitsverbetering wordt de autochtone begroeiing gestimuleerd omdat deze leidt tot minder beheerinspanningen en minder invasieve exoten die de eventuele balans verstoren. Zijn hier subsidieregelingen voor mogelijk, opdat die slag kan worden gemaakt? Er is immers ook landelijke aandacht voor.
- 1535 Voorts staat in de brief dat er in Noord-Holland binnen het NNN niet heel veel mogelijkheden zijn om het bosareaal uit te breiden. Dat roept direct de vraag op of er een inschatting kan worden gemaakt van de potentie buiten NNN. In een eerdere behandeling is weleens de idee geopperd om een soort Amsterdamse Bos 2.0 te maken, mede gelet op de recreatiedruk in de buurt van grote woonwijken. Wordt hiernaar gekeken?
- 1540 In de brief staat ook dat de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, Provincie Noord-Holland (PARK) adviseert om niet te veel bos aan te leggen in met name open landschap, omdat dit ook een heel grote kwaliteit van het Noord-Hollandse landschap. D66 vindt het een goed uitgangspunt om daar terughoudend mee om te gaan.
- 1545 In de brief wordt iets gezegd over Aanvalsplan Landschapselementen van het Rijk. Hoe staat het echter met het provinciale landschapsfonds en is er eventueel een koppeling te maken met onderhavige Bossenstrategie?
- 1550 Tot slot wordt er gesproken over de stimulering van agroforestry en de aanleg van voedselbossen. D66 vindt dit een goede ontwikkeling. Het is goed dat daarmee gestart wordt en dat er pilots op lopen. D66 ziet de resultaten daarvan graag tegemoet.
- De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat zijn fractie het belang van bosuitbreiding onderschrijft voor de flora en fauna en een gezonde leefomgeving. Tevens is de PVV van mening dat ontbossing zo veel mogelijk gecompenseerd moet worden. Het liefst zou zij zien dat er helemaal geen ontbossing plaatsvindt. Mensen die bang zijn voor opwarming zouden nog maar eens naar het onderwerp verdampingswarmte moeten kijken. Met name loofbomen zorgen voor heel veel verkoeling. Met ontbossing wordt het leefgebied van heel veel diersoorten bovendien vernield.
- 1555 De PVV is gematigd positief dat er wordt ingezet op het voortvarend afbouwen van de inzet van hout voor onder andere energieopwekking. De PVV had op dit punt wat meer ambitie willen zien. Het is namelijk niet uit te leggen aan mensen dat het bosareaal moet worden vergroot, maar dat er tegelijkertijd vele bomen in dik gesubsidieerde verbrandingsovens verdwijnen. De natuur speelt een verloren wedstrijd. Als de rest van de wereld hetzelfde beleid zou voeren, staat er binnen
- 1560 afzienbare tijd geen boom meer overeind op deze planeet.
- Op pagina 14 wordt de suggestie gedaan voor "*bos op landbouwgronden om biotische grondstoffen te leveren aan bijvoorbeeld de woningbouw, de chemie en de grond-, weg en waterbouwsector. Er is een toenemende vraag naar bouwen met hout en producten van houtvezels.*
- 1570 Dit zou economisch perspectief kunnen bieden voor de Nederlandse landbouw, maar het

1575 *verdienmodel is onzeker.*" De gedachte erachter is dat de vastgelegde koolstof zo lang mogelijk blijft opgeslagen in de houtketen. De heer Van Tiggelen meent dat er een enorm misverstand bestaat ten aanzien van koolstof in de vorm van CO₂ in de atmosfeer. De natuur heeft de afgelopen 540 miljoen jaar 94% van de in de lucht aanwezige CO₂ eruit gefilterd en vastgelegd in bruinkool, steenkool, calciumcarbonaat etc. Er is nu sprake van een CO₂-tekort in de atmosfeer, dat in de glastuinbouw kunstmatig wordt aangevuld. De heer Van Tiggelen verwijst in dit kader naar het meetstation *Mauna Loa* op Hawaii dat sinds 1958 het CO₂-gehalte in de atmosfeer meet. De vele duizenden miljarden die wereldwijd zijn uitgegeven aan klimaatbeleid zijn daarin niet terug te vinden. De waarnemingen worden bevestigd door de berekeningen van wetenschappers, die 1580 uitrekenen hoe enorm gericht de invloed van de mens op het CO₂-gehalte in de atmosfeer is. De PVV betreurt de "*anti-CO₂-psychose*", omdat deze nogal ernstige gevolgen heeft voor economie, landschap en natuur.

1585 Mevrouw **De Groot** (SP) geeft aan dat haar fractie zich grotendeels kan vinden in de Bossenstrategie, het PARK-advies en de brief van GS. Noord-Holland biedt inderdaad weinig perspectief om véél bos aan te leggen, behalve in de door de PARK genoemde gebieden. De SP verzoekt wel om nog eens te kijken of de grootschalige industriegebieden, zoals de datacenters in de Wieringermeer, geholpen zouden zijn met veel bos. Het oorspronkelijke landschap is daar toch al verpest, net als in Het Grootslag. Bovendien staat in de Bossenstrategie dat: "*...bosuitbreiding 1590 vooral kansrijk is bij graslanden die zich nauwelijks ecologisch ontwikkelen door de overmaat aan nutriënten, zoals fosfaat. De ecologische waarde van deze graslanden is en blijft gering. In zulke gevallen is het verstandig om bomen te planten omdat dit een grotere bijdrage levert aan de biodiversiteit.*"

1595 De SP is overigens nog steeds verheugd dat niet alle bossen in de Schoorlse Duinen gekapt zijn of worden. Kaalkap is funest voor het oud worden van een bos. De SP hoopt dat Staatsbosbeheer en ook andere beheerders die slechte filosofie en handelwijze aan de kant schuiven. Zij is er nog niet van overtuigd dat dat inderdaad ook gebeurt.

1600 Tot slot wijst mevrouw De Groot op het mooie initiatief "*Nederland plant bomen*" van de Evangelische Omroep (EO).

1605 Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) zegt mevrouw De Groot (SP) toe dat zij het initiatief van de EO ook zal bekijken.

De ChristenUnie vindt de Bossenstrategie een mooi en ambitieus plan, nadat er lange tijd geen sturing op dit gebied is ontvangen. Zij wil wel meegeven dat het argument van beschikbare middelen nogal dominant aanwezig is. Het uitgangspunt is dat de realisatie kostenneutraal kan plaatsvinden. Op pagina 2 van de brief van GS aan PS staat het volgende: "*Als uit de nadere 1610 concretisering van de opgave blijkt dat toch extra geld nodig is, dan gaan wij daarover in overleg met het Rijk. Mocht dat overleg niet tot het gewenste resultaat leiden, dan wordt de opgave aangepast aan de beschikbare middelen.*" Stel dat het niet kostenneutraal kan plaatsvinden, gaat de provincie dan geen bos realiseren? Is het niet veel beter om in ieder geval een minimum aan nieuw te realiseren areaal af te spreken, daar een realistische begroting voor te maken en deze ter 1615 besluitvorming voor te leggen? Of vindt de provincie het acceptabel dat er in het ergste geval in z'n geheel geen nieuw bos gerealiseerd wordt?

De heer **Cardol** (GL) meent dat de Bossenstrategie en de brief van het college goede kansen biedt om de provincie groener, mooier en gezonder te maken. Hij heeft ook het PARK-rapport met plezier gelezen. De heer Cardol noemt nog een aantal punten die wat GroenLinks betreft wat extra aandacht zouden verdienen:

- Het huidige landschap dat nu zo wordt gewaardeerd, is niet altijd zo geweest. Kijk naar de aanleg van landgoederen in Het Gooi en Kennemerland. De heer Cardol is benieuwd of het college ook overweegt om particuliere investeerders te interesseren.
- De heer Cardol heeft in het kader van Ilpendam al iets gezegd over dorpsbosjes. In Friesland zijn heel veel dorpsbossen gerealiseerd, overigens ook in open landschap. Daarvoor zijn ook in Noord-Holland kansen. Bewoners waarderen dorpsbossen zeer. Hierdoor ontstaat ook betrokkenheid vanuit de bevolking. Gaat de provincie hierover in gesprek met de gemeenten?
- Rond de grote steden zijn er kansen voor uitbreiding of de aanleg van nieuwe recreatiebossen. De gedeputeerde sprak net nog enthousiast over de Westeinderscheg. De PARK suggereert in zijn advies om eens te kijken naar verbinding tussen het duingebied en de Westeinderscheg. Hoe kijkt de gedeputeerde hiertegen aan?
- De PARK oppert de idee om de buitenrand van de Wieringermeer langs het IJsselmeer te vergroenen met bosaanleg. Ook wat dat betreft is de heer Cardol benieuwd naar de visie van de gedeputeerde.
- De heer Cardol vraagt graag nogmaals aandacht voor een initiatief van Sico de Moel, die eerder insprak bij de commissie NLG. Hij wil graag een voedselbos starten bij Bergen. Hij heeft grond, financiert zelf, heeft 160 enthousiaste burgers achter zich staan en heeft afzetkanalen voor de voedsel uit het voedselbos. De provincie stimuleert voedselbossen. Deze passen binnen de Voedselvisie en zijn goed voor de biodiversiteit, bodemkwaliteit en klimaat. Laat de provincie dan niet zeggen: "*Ja, maar de gemeente...*", of: "*Ja, maar het bestemmingsplan...*" Laat haar gewoon in gesprek gaan met de heer De Moel en hem helpen om zijn initiatief te realiseren. Hoe kijkt de gedeputeerde daartegen aan?
- Tot slot komt de heer Cardol op de landschappelijke inpassing van bedrijventerreinen. Hedenmorgen is gesproken over de datacenters. Het lijkt de heer Cardol geen slecht idee om bij de bouw van datacenters -- deze hangt natuurlijk af van de strategie die nog ontwikkeld wordt -- te kijken of het mogelijk is om het wat mooier aan te kleden met een forse bossingel. In vergelijking tot de totale investeringen die de makers van de datacenters plegen, betreft het immers een minuscule bijdrage aan een fatsoenlijke landschappelijke inpassing.

Het college is geneigd voor financiering van de aanleg van 360 hectare nieuw bos binnen het NNN te kijken naar het Rijk. Mocht dit niet lukken, dan wordt de opgave aangepast. De heer Cardol noemde zojuist ook de eventuele mogelijkheden voor private financiering. Hij gaat er in ieder geval van uit dat het college ook andere mogelijkheden onderzoekt alvorens de doelstellingen worden aangepast. De heer Cardol neemt voorts aan dat een aanpassing van de doelen niet gebeurt zonder overleg met de Staten.

Naar aanleiding van de stukken zijn verschillende brieven van diverse organisaties ontvangen over onder meer de omvang van kapvlaktes. De heer Cardol gaat ervan uit dat de gedeputeerde en haar medewerkers die brieven en publieke discussies ook betrekken bij de uitvoering van deze groene plannen.

De heer **Zoon** (PvdD) wijst op het Nationaal Bomenplan van GroenLinks en de SP met als motto "*Voor elke Nederlander een boom*". Voor Noord-Holland komt dat neer op "slechts" 1665 720 hectare, terwijl in het stuk 360 hectare wordt genoemd. Is GroenLinks te porren voor een motie voor verdubbeling van de provinciale basisambitie?

De heer **Cardol** (GL) antwoordt dat hij daar zeker voor te porren is. Hij merkt echter op dat die 360 hectare betrekking heeft op nieuw bos binnen het NNN. De bomenambitie hoeft wat de heer Cardol 1670 betreft niet enkel tot het NNN te worden beperkt. Hij noemde reeds wat voorstellen voor andere locaties, zoals landgoederen, dorpsbossen etc. De heer Cardol meent dat er in de provincie ook nog heel veel locaties buiten NNN zijn waar heel veel bomen geplant kunnen worden. Hij sluit zich derhalve graag aan bij de ambitie van de Partij voor de Dieren.

De heer **Zoon** (PvdD) sluit graag aan bij de ambitie van de heer Cardol (GL). Er is inderdaad nog 1675 heel wat bos aan te leggen. De landelijke ambitie om 10% meer bos (37.000 hectare) te realiseren, zou bij een gelijke verdeling voor Noord-Holland 2.800 hectare betekenen. Er moet dan inderdaad ook buiten het NNN worden gezocht.

De heer Zoon sluit voorts aan bij wat GroenLinks zei over het initiatief voor een voedselbos bij 1680 Bergen. Dit past juist prima binnen de ambitie van de provincie, binnen de transitie van het landelijk gebied en ook binnen de Bossenstrategie. Ook de wens om extra natuur als bufferzone aan te leggen rond de Natura2000-gebieden kan een aanvulling zijn, zeker gelet op de grotere recreatieve behoefte. De PARK adviseert om te zorgen voor duidelijkheid over waar de bossen gaan 1685 landen. De heer Zoon denkt dat het een uitgelezen kans voor de provincie is om daarnaar te kijken. Op dit punt voelt hij wel wat voor een soortgelijke aanpak als bij de RES'en: het lokaal zoeken naar plekken waar het wenselijk is om bomen te gaan planten, zodat er een soort kansenkaart ontstaat. De heer Zoon raadt aan om daarin ook de agroforestry mee te nemen. Die enorme landelijke ambitie om 37.000 hectare aan extra bos te realiseren, kan immers niet gerealiseerd worden met 1690 (enkel) pilots. Er zal echt een stevig plan nodig zijn.

De heer **Leerink** (PvdA) is blij met het feit dat de Bossenstrategie er nu ligt. Het is goed dat er aan de slag wordt gegaan met extra bomen. De heer Leerink sluit zich aan bij de collega's die iets 1695 gezegd hebben over het ambitieniveau. Als de landelijke ambitie luidt om voor 2030 10% meer bos te realiseren in Nederland, is het logisch dat de provincie Noord-Holland daar ook haar bijdrage aan levert. Noord-Holland beschikt thans over 13.500 hectare bos. 10% hiervan betreft 1.350 hectare. De aanleg van maximaal 360 hectare binnen NNN klinkt dan nog niet als een stevige ambitie. Het is een goede eerste stap. De Partij van de Arbeid zou echter graag zien dat er voor de (middel)lange termijn een plan wordt ontwikkeld waarin de provincie aangeeft hoe zij haar aandeel, 1700 10% meer bos in Noord-Holland, zou kunnen realiseren. In het advies van de PARK staat dat hiertoe heel veel mogelijkheden zijn in Noord-Holland, zelfs als het voor de provincie zo kenmerkende open landschap wordt gerespecteerd. Sterker nog, er zouden bepaalde kwaliteiten kunnen worden toegevoegd aan het landschap dat op sommige onderdelen sterk in ontwikkeling is door aspecten als woningbouw, energietransitie et cetera. De PvdA zou derhalve graag ook voor de 1705 (middel)lange termijn een plan zien dat in dat opzicht ambitieuzer is.

De heer Leerink sluit zich eveneens aan bij de vraag wat de provincie zou kunnen doen in samenwerking met bijvoorbeeld gemeenten en allerlei initiatiefnemers die op dit moment zelf al hun vinger opsteken en aangeven dat zij plek hebben voor bomen en bos. Dergelijk enthousiasme zou niet getemperd moeten worden.

De Partij van de Arbeid is even zoekende naar een manier waarop de ambitie toch een beetje naar boven kan worden bijgesteld. De heer Leerink sluit zich voorts aan bij de vraag over de financiën. De formulering doet vermoeden dat als het geld er niet komt, de plannen niet doorgaan. Als je een plan omarmt, moet je je ook sterk maken om dat plan in financiële zin te doen slagen. Dat kan ook via andere wegen, zoals particuliere initiatieven.

De heer **Roosendaal** (VVD) meent dat het heel goed is dat er nu een plan ligt voor de Bossenstrategie en de voortvarende implementatie daarvan. Zoals ook anderen aangaven, is het nog best lastig om naast de NNN-gebieden voldoende plek te vinden om bossen te planten en te onderhouden. In de stukken worden echter voldoende zaken genoemd die aanknopingspunten vormen voor uitbreiding van het bosareaal. De VVD vraagt net als D66 vooral ook aandacht buiten de natuurlijke gebieden voor de combinatie van uitbreiding van recreatieve bossen, in goed overleg met de gemeenten die hard op zoek zijn naar ontlasting van de bestaande recreatiegebieden. Een voorbeeld is de realisatie van het nieuwe Bosplan Amsterdamse Bos. De aandacht voor meer recreatieve bossen biedt ook kansen voor het inpassen van bedrijventerreinen en het tegengaan van de eerder besproken "verdozing" van het Noord-Hollandse landschap. De bedrijventerreinen zouden hieraan kunnen bijdragen, ook financieel. Voor mens, natuur en landschap zou dat winst betekenen. In dit licht vraagt de heer Roosendaal of er behalve aan de verbinding Westeinderscheg ook gedacht wordt aan de verbinding naar de Amstelscheg, die een herijking betreft van het plan Amstelgroen (waarvan de provincie de realisatie begin deze eeuw heeft stilgelegd als gevolg van een tekort aan middelen), zodat er ten zuiden van de veiling in Aalsmeer en Amstelveen ook langs bedrijventerreinen in de Legmeerpolder meer bos en recreatieve structuren kunnen komen. Dat draagt bij aan de grote behoefte van de regio Amstelland aan meer recreatie en bossen. Is er in mei ook duidelijkheid of er bij de gemeenten en provincie voldoende middelen ter beschikking kunnen komen voor een Amsterdams Bos 2.0 en/of meer recreatieve verbindingen? Het gaat tenslotte niet alleen om de aanleg, maar ook om het onderhoud.

Mevrouw **Dekker** (CDA) wijst op een artikel d.d. 4 maart jl. in Trouw over bosbeheer. Jan den Ouden, universitair docent Boscologie en bosbeheer aan de Wageningen Universiteit zei daarin heel treffend: "*Het bos heeft ons niet nodig; wij hebben het bos nodig.*" Mevrouw Dekker is het dan ook eens met haar fractiegenoot in de Tweede Kamer, Maurits von Martels, die aan de minister vroeg of de Bossenstrategie niet de "Bomenstrategie" kan worden genoemd, aangezien iedere boom telt. Ook heeft het CDA landelijk zeer recentelijk samen met GroenLinks een initiatiefnota ingediend voor meer groen in de steden. De heer Cardol (GL) verwees er reeds naar. Kortom, nu doorpakken, nu doorplanten!

Het CDA benadrukt wel dat er zorgvuldigheid moet zijn wat betreft de aanplant buiten de NNN-gebieden in Noord-Holland. De partij wil immers voorkomen dat de druk op de landbouwgrond nog groter wordt. Voorts moet er zorgvuldigheid zijn over wat waar geplant gaat worden. Vorig jaar werd het CDA bijvoorbeeld benaderd over meidoorns die langs de provinciale Markerwaardweg in Wervershoof werden geplant, terwijl dit schadelijk kan zijn voor nabijgelegen fruitbomen. Door

goede samenwerking heeft de provincie snel andere bomen geplant. Ook D66 wees al op invasieve exoten.

1755

Er is al meerdere keren genoemd dat er binnen NNN 360 hectare aanplant gerealiseerd kan gaan worden. Willen GS zich derhalve inzetten voor zo veel mogelijk bos binnen NNN? Ook hiervoor geldt de wens voor een langdurig perspectief bij mogelijke nieuwe verdienmodellen voor boeren die zelf met agroforestry aan de gang willen of zijn. Er loopt al een proef bij een boer in Hem.

1760

Wellicht is het op den duur mogelijk hem eens te bezoeken.

Een aantal collega's noemden reeds dat het teleurstellend is dat in de brief van GS staat dat er nog geen heel concreet uitvoeringsprogramma ligt, het nog niet op alle onderdelen even ver is uitgewerkt en dat de financiering nog niet geregeld is. Dit geldt ook ten aanzien van de boomuitbreiding in combinatie met woningbouw en het stimuleren van de dorpsbossen. Wat is er dan wel mogelijk vanuit de provincie, behalve dan de kennisdeling met de gemeenten en betrokkenen?

1765

De **voorzitter** bedankt de commissieleden voor hun vragen en geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording in eerste termijn.

1770

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Gedeputeerde Rommel bedankt ten eerste de Statenleden voor de complimenten. Het bos vormt een heel belangrijk onderwerp waarmee de provincie voortvarend aan de slag wil gaan. Mevrouw Dekker (CDA) is teleurgesteld dat het totale plan nog niet klaar is. Gedeputeerde betreurt dat te horen. De bijgevoegde Bosnotitie PARK en de Bossenstrategie door het Rijk en de provincie zijn immers net vastgesteld. Gedeputeerde gaat ervan uit dat de Statenleden het prettig vinden om deze nu eerst met elkaar te bespreken. Het ministerie van LNV en het IPO richten op korte termijn een projectorganisatie op om de strategie ten uitvoer te brengen. De strategie staat en de uitvoering wordt nog dit jaar gestart. Het is derhalve nu nog te vroeg om iets te zeggen over concrete locaties en subsidieregelingen. Eind 2021 zal het college PS daarover opnieuw informeren. Diverse partijen, waaronder GroenLinks, hebben al diverse mooie voorbeelden gegeven die in de provinciale strategie kunnen worden meegenomen. De provincie wil de Bossenstrategie zo veel mogelijk koppelen aan de lopende gebiedsprocessen voor het NNN en de Stikstofstrategie. De bestaande middelen zullen worden ingezet voor de bossen. Mochten er niet voldoende middelen zijn, dan ligt het echter bij het Rijk en de Tweede Kamer om daarnaar te kijken. Er is al een gedeelte van de middelen beschikbaar gesteld voor de Bossenstrategie. Er moet echter wel eerst heel goed en zorgvuldig gekeken worden naar de locaties. Het is daarom voor gedeputeerde lastig om nu al in te gaan op ideeën over bomen in industriegebieden of het nieuwe Bosplan Amsterdamse Bos. Maar overal waar iets gebeurt, kijkt gedeputeerde mee om te bezien of het mogelijk is om daar iets met bos te doen. Zij neemt alle suggesties derhalve mee. Vanzelfsprekend zullen ook de particulieren en de gemeenten erbij betrokken worden.

1775

1780

1785

1790

De provincie ontvangt nu al gemiddeld twee keer per week aanbiedingen en voorstellen voor bossenaanleg. De heer Cardol (GL) refereerde aan het voedselbos. Gedeputeerde heeft er al naar gekeken en er wordt ook ambtelijk over gesproken. Het ligt echter middenin het BPL met landschappelijke waarde. Het betreft derhalve geen eenvoudige casus. GS zijn bijvoorbeeld ook met Herenboeren in gesprek over mogelijke locaties.

1795

- 1800 De PARK waarschuwt in zijn advies voor bosuitbreiding in weidevogelleefgebieden. Dan wordt het immers onhaalbaar. De provincie Gelderland is bijvoorbeeld echt een bossenprovincie en doet weinig aan weidevogels. Als er ruimtelijk naar heel Nederland wordt gekeken en een en ander zo verdeeld wordt, kan de provincie Noord-Holland bijvoorbeeld veel meer doen voor de weidevogels en Gelderland meer voor de bos. De ambitie kan dus niet pondspondsgewijs worden verdeeld over de provincies.
- 1805 Mevrouw Strens (D66) raadde ook al aan om goed te kijken naar de autochtone begroeiing. Soms is bos ook slecht voor de natuur. Mevrouw Strens wees in dit kader ook op het voorbeeld van de naaldbossen in Schoorl. Gedeputeerde beaamt dat het heel belangrijk is om de bewoners en omgeving te betrekken en hen goed voor te lichten.
- 1810 In de richting van mevrouw Hoogendoorn (CU) geeft gedeputeerde nogmaals aan dat het Rijk bij de Bossenstrategie bijna geen financiële middelen heeft meegeleverd. Zij raadt de Statenleden derhalve aan om hun Haagse contacten te gebruiken om voldoende geld voor de Bossenstrategie bij elkaar te krijgen.
- 1815 Over het provinciaal landschapsfonds komt gedeputeerde zeer binnenkort met een brief naar PS, opdat daar apart over gesproken kan worden.
- 1820 Wat de Westeinderscheg en de verbinding naar de Amstelscheg betreft heeft gedeputeerde begrepen dat de gemeente Amsterdam daarnaar kijkt. De heer Roosendaal (VVD) wijst voorts op het beheergeld. Indien sprake is van NNN kan er aanspraak worden gemaakt op het Subsidiestelsel natuur en landschap (SNL).
- 1825 De **voorzitter** geeft de Statenleden het woord voor hun inbreng in tweede termijn.
- 1830 Mevrouw **Strens** (D66) bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording. Het is fijn van gedeputeerde te vernemen dat er allerlei verzoeken van gemeenten en particulieren worden ontvangen. Het zou mooi zijn als de projectorganisatie gaat kijken hoe die een plek kunnen krijgen, opdat straks goed in beeld wordt gebracht waar er mogelijkheden zijn. Mevrouw Strens wijst in dezen ook op de suggestie van de heer Zoon (PvdD) om dit aan de hand van een "kansenkaart" te doen. Zij kent gedeputeerde als iemand die graag in gesprek gaat met de omgeving. Het is fijn dat dat in dezen ook gebeurt. D66 kijkt uit naar de behandeling van het provinciaal landschapsfonds.
- 1835 Mevrouw **De Groot** (SP) bedankt gedeputeerde voor de beantwoording. Het CDA bracht een plan van de heer Von Martels onder de aandacht. Mevrouw De Groot attendeert op haar beurt op het Nationaal Bomenplan van SP en GroenLinks.
- 1840 Er zijn heel veel natuurorganisaties die zaailingen oogsten en elders uitzetten. Tot slot noemt zij nogmaals het initiatief "*Nederland plant bomen*". Inmiddels zijn er door mensen in heel Nederland ruim 60.000 bomen "geplant" c.q. betaald.
- De heer **Cardol** (GL) vindt het positief dat andere partijen verschillende landelijke initiatieven noemen waarbij ook GroenLinks betrokken. Ga vooral zo door!

1845 De heer Cardol heeft er begrip voor dat gedeputeerde niet op alle concrete suggesties kan ingaan. Hij snapt de moeilijkheid dat het initiatief van Sico de Moel in het BPL is gelegen. De heer Cardol vindt eveneens dat men zuinig moet zijn op het beschermingsregime. Het BPL betekent echter niet dat er in open landschap nooit ergens een boom of struik staat. Er is ook nog een strategie rond
1850 herintroductie van landschapselementen die in de loop der tijd eruit gehaald zijn omdat alle grond hard nodig was voor productie. Het initiatief van de heer De Moel is niet zomaar een enorme boomgaard of een enorm bos. Het betreft allerlei bomen en struiken van verschillende hoogtes. De heer Cardol vindt het fijn te horen dat er in ieder geval over gesproken en naar gekeken wordt. Hij zou een positieve grondhouding van GS voor dergelijke initiatieven in elk geval heel erg op prijs stellen.

1855 De heer **Zoon** (PvdD) wijst in aanvulling op de heer Cardol (GL) op het feit dat de Omgevingsverordening NH2022 per 1 januari a.s. in werking treedt. Dat lijkt hem de uitgelezen kans om dergelijke aanpassingen daarin definitief te maken. De heer Zoon beaamt eveneens dat een positieve grondhouding van de provincie van groot belang is.

1860 Tot slot brengt hij "*Plan B*", het verkiezingsprogramma van de Partij voor de Dieren onder de aandacht.

De heer **Leerink** (PvdA) heeft nog een opmerking over het landelijke ambitieniveau en de verschillende provincies. Hij snapt dat de provincie Noord-Holland qua Bossenstrategie minder kan
1865 realiseren dan een provincie als Gelderland of Overijssel. Als echter wordt uitgegaan van een toename van 10% nemen alle provincies hun deel. De heer Leerink meent dat het toch goed zou zijn om te bekijken of Noord-Holland binnen de eigen provinciegrenzen stapsgewijs recht kan doen om het aantal bospercelen met 10% te vergroten.

1870 De heer **Roosendaal** (VVD) bedankt gedeputeerde voor de beantwoording en de collega's voor alle aangedragen ideeën. Hij wil nog even ingaan op de "kansenkaart". Het zou zijns inziens goed zijn als gedeputeerde wil bekijken welke oude plannen er nog niet zijn gerealiseerd vanwege financiële problemen in de vorige crisis. Die kansen zijn er waarschijnlijk nog steeds. Het is immers veel sneller om die oude onderzoeken naar boven te halen dan om nieuwe onderzoeken te starten. De
1875 heer Roosendaal is zeer benieuwd naar het plan Amstelgroen dat destijds gestopt is, en naar de wijze waarop de gedeputeerde daar met de gemeenten Amstelveen, Aalsmeer en Uithoorn naar gaat kijken in het kader van de Westeinderscheg.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording in tweede
1880 termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):
Gedeputeerde Rommel bedankt mevrouw De Groot (SP) voor het attenderen op de actie "*Nederland plant bomen*". Particuliere initiatieven kunnen een mooie toevoeging vormen. Gedeputeerde
1885 bevestigt in de richting van de heer Cardol (GL) dat de provincie dan ook altijd met een positieve blik kijkt naar particulieren die willen helpen. Het voorstel van de heer De Moel wordt serieus bekeken en ook de ambtenaren zijn met hem in gesprek. Dat wil niet zeggen dat het altijd overal kan. In het PARK-rapport dat de Staten hebben omarmd, staat immers dat er voorzichtig omgesprongen moet worden met open landschap.

1890

Tegen de heer Zoon (PvdD) zegt gedeputeerde dat de Bossenstrategie geen relatie heeft met de Omgevingsverordening. Het kan daar dus ook niet in worden opgenomen. De provincie gaat echter wel voor zichzelf in kaart brengen waar de bossen eventueel gerealiseerd kunnen worden.

- 1895 In de richting van de heer Leerink (PvdA) merkt gedeputeerde op dat de ambitie in de Bossenstrategie staat. Meer gaat de provincie niet doen. Gedeputeerde is echter wel bereid om in de uitwerking eens te kijken naar het bomenareaal in de provincie en naar de wijze waarop een toename van 10% zich dan verhoudt. De commissie zal echter begrijpen dat de vrij stevige ambitie voor Noord-Holland lastig in te vullen is. Gedeputeerde zou het plezierig vinden als er een goede verhouding kan worden gemaakt. De provincies Gelderland of Overijssel kunnen dan bijvoorbeeld qua bossen iets meer doen en de provincie Noord-Holland kan op haar beurt meer betekenen voor weidevogels.

- 1905 Tot slot zegt gedeputeerde toe aan de heer Roosendaal (VVD) dat zij het oude plan Amstelgroen opnieuw zal bekijken.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording en rondt het agendapunt af.

10.c Programma Natuur

- 1910 De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

- 1915 De heer **De Wit** (VVD) is blij dat het Programma Natuur nu voorligt. In aansluiting op zijn eerdere inbreng over het NNN stelt hij vast dat "poen" in ieder geval geen probleem mag zijn, aangezien er zijns inziens een berg geld klaarligt om een prachtige aanpak op de stikstofgevoelige natuur te gaan uitvoeren. Dat brengt gelijk de verwachting van de VVD-fractie met zich mee dat er bij de besteding van dit geld flink geleverd moet worden door alle mensen die gaan profiteren van de natuur. Dat is gelijk de kern die de VVD op dit punt wil inbrengen. Los van het feit dat de fractie vanzelfsprekend groot vertrouwen heeft in de beheerders van de natuur en hun inspanningen daartoe, is zij wel heel benieuwd of er uiteindelijk ook prestatieafspraken worden gemaakt voor de verdeling van het geld en hetgeen daarvoor verwacht mag worden. Uiteindelijk wordt het allemaal gedaan voor de Natura2000-doelen, die per gebied iets verschillen. Daar is het allemaal om te doen. Hoe wordt uiteindelijk de doorvertaling gemaakt vanuit het programma dat er ligt, het geld dat erbij hoort en de prestaties die mogen worden verwacht?

- 1930 In de commissie NLG is eerder gesproken over het feit dat effecten op de natuur buitengewoon lastig te meten en te monitoren zijn, ondanks daartoe wel bestaande structuren zijn. De VVD zou heel graag willen zien welke extra plus verwacht mag worden doordat deze kapitaalsinjectie van vele miljoenen ook in Noord-Holland beschikbaar komt?

- 1935 Voor de VVD staan altijd de Natura2000-doelen centraal. Het gaat dan dus niet alleen om stikstofdepositie, maar ook om krachtig natuurbeheer en om zaken die bijvoorbeeld bij watermanagement komen kijken. Al deze aspecten moeten worden meegenomen. De heer De Wit is heel benieuwd hoe die een doorvertaling krijgen in onderhavig programma, zodat de provincie

het breder kan trekken dan enkel de stikstofdepositie en ook naar de andere componenten kan kijken.

- 1940 Tot slot moet het doel, namelijk de Natura2000-doelen zoals die voor de gebieden gelden, vooropstaan. De VVD heeft er groot vertrouwen in dat de beheerders daar uiteindelijk invulling aan zullen geven. De heer De Wit zou ertoe willen oproepen dat in de prestatieafspraken het doel vooropgesteld wordt en dat de beheerders -- van particulier, natuurorganisaties tot aan de boer -- hun expertise inzetten om te kijken hoe ze dat doel uiteindelijk kunnen behalen. Kan de
- 1945 gedeputeerde daarop reflecteren in het kader van het maken van de prestatieafspraken?

- De heer **Leerink** (PvdA) kan zich deels aansluiten bij de inbreng van de heer De Wit (VVD). Het betreft een overkoepelend plan dat vervolgens provinciaal vertaald moet worden in de verwachte gebiedsplannen, waaruit concrete doelen en inspanningsverplichtingen voortvloeien. Hoe vertaalt
- 1950 zich dit en wat betekent het voor Noord-Holland? Welke doelen gaat de provincie stellen en hoe worden die met elkaar gerealiseerd? Gedeputeerde heeft toegezegd dat er in de commissie NLG uitgebreid zal worden gesproken over de doelen en de gebiedsplannen. In die zin heeft de heer De Leerink minder behoefte om nu al iets te zeggen over het algemene uitvoeringsprogramma. Het wordt straks interessant om te bekijken wat het voor Noord-Holland betekent.

- 1955 De heer **Zoon** (PvdD) is zelden zo in verwarring geweest als bij het lezen van dit stuk, in het bijzonder pagina 28. Daar worden de kernpunten van de aanpak van Noord-Holland weergegeven, zoals de "*versterking van natuurlijke processen*". De heer Zoon meent dat dit gelijkstaat aan de "wilde natuur" waarover hij eerder heeft gesproken: wellicht eenmalig ingrijpen en dan neemt de
- 1960 natuur het over. GS gaan het echter doen aan de hand van bijvoorbeeld exotenbestrijding, die keer op keer wordt opgepakt. Dit betreft het tegenovergestelde van natuurlijke processen. Bedoelen GS dat zij veel beheermaatregelen gaan treffen zodat de natuur er lekker opgeruimd uitziet?

- In een aantal deelgebieden wordt ook gestart met de aanpak van de overbelasting van water met meststoffen en veenaafbraak. Het zou heel nuttig zijn als de provincie dat zou gaan aanpakken. Nog
- 1965 geen week geleden zeiden GS echter dat de waterschappen leidend en primair verantwoordelijk zijn in vrijwel een identieke situatie. Kunnen GS het verschil uitleggen tussen de aanpak van waterkwaliteit in het ene natuurgebied en de aanpak van waterkwaliteit in het andere natuurgebied? Bij het ene gebied is de provincie blijkbaar aan zet en bij het andere gebied het
- 1970 waterschap.

- Een substantiële kwaliteitsverbetering van Natura 2000 is alleen haalbaar door substantiële sturing. Dat zou kunnen aan de hand van de Agenda Natuurinclusief, met name met natuurinclusieve
- 1975 landbouw die geen drijfkunstmest of pesticiden gebruikt. Het terugkeren van biodiversiteit in landelijk gebied moet echt een stimulerende factor zijn. Op dat punt sluit de heer Zoon in zekere zin aan bij de VVD. Het Programma Natuur beschrijft vooral projecten en ideeën. Hij is vooral benieuwd naar de daadwerkelijke maatregelen en de mogelijke invloed die deze gaan hebben. Vooral de natuurontwikkeling moet men niet blijven hangen in een soort planfase. De heer Zoon hoort hierop graag de visie van de gedeputeerde.

- 1980 De heer **Cardol** (GL) kan op een aantal punten aansluiten bij de heer De Wit (VVD). Het Programma Natuur is een uitvloeisel van het stikstofdrama en het is duidelijk dat niet snel genoeg gestart kan

1985 worden met de herstelmaatregelen, zeker gezien het gegeven dat die maatregelen nog steeds niet genoeg zijn om tot een goede staat van instandhouding te komen. Het is daarmee heel belangrijk dat deze bovenop de reeds genomen maatregelen, bijvoorbeeld vanuit het Natuurpact, komen en het geld niet gebruikt wordt voor al geplande maatregelen. Dat sluit dus aan op die prestatieafspraken waarover de heer De Wit al sprak.

1990 Het is ook goed dat het programma stelt dat het moet gaan om herstel op systeemniveau. Het gaat dus niet om de aanleg van een nieuw leuk recreatiegebiedje of een bosje in het kader van de Bossenstrategie. Dat moet weliswaar ook gebeuren, maar niet met dit geld, tenzij het bijdraagt aan systeemherstel. In die zin kan GroenLinks zich ook vinden in de speerpunten die het college benoemt: *"herstel van natuurlijke processen in de duinen en versterking van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in de binnenduinrand en verbetering van de waterhuishouding in de laagveengebieden in de Oostelijke Vechtplassen en Laag Holland."*

1995

De heer Cardol heeft nog de twee navolgende vragen:

1. In het programma zit ook een verhoging van de beheervergoedingen. Dat is een prima maatregel, want het Nederlandse natuurbeleid lijdt nog altijd onder de afspraak van oud-CDA'er Bleker. In het kader van dit programma moeten beheerders de extra beheergelden dan ook wel echt inzetten voor kwaliteitsverhoging. Hoe worden de maatregelen en de verbeteringen die daaruit voortkomen, gemonitord?
 2. Er wordt een verdeling van de middelen genoemd naar kwaliteitsverbetering, hydrologie, verwerving, optimalisatie, overgangszones en overig. Er liggen natuurlijk tal van verbindingen met de transitie van de landbouw. De extra middelen zullen ook onderdeel van overleg zijn in de gebiedsgerichte processen. Kan de gedeputeerde toezeggen dat hierbij nadrukkelijk wordt gezocht naar een bijdrage aan de transitie van de landbouw en het bevorderen van biodiversiteit in het landelijk gebied? De heer Cardol noemt twee voorbeelden die wat GroenLinks betreft extra aandacht mogen krijgen: de waterkwaliteit in de overgangszones en misschien ook nieuwe verdienmodellen voor boeren die zich echt willen inzetten voor de transitie naar natuurinclusieve landbouw.
- 2000
- 2005
- 2010

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) meent dat het goed is dat er met het Programma Natuur een integraal begin gemaakt wordt. De gekozen prioritaire gebieden, zoals zojuist genoemd door de heer Cardol, kan de ChristenUnie ondersteunen. Zij is blij dat de volgende stap in de aanpak van de stikstofcrisis nu wordt gezet en hoopt dat het gaat bijdragen aan het vinden van een gezonde balans tussen natuurherstel, herstel van biodiversiteit en toekomstbestendige landbouw.

2015

De heer **Van Tiggelen** (PVV) is een natuurliefhebber en heeft van jongs af aan de natuur zien veranderen. De natuur verandert van nature, deels onder invloed van de mens. Het terugbrengen naar de oude staat wordt "natuurherstel" genoemd. Dit is een enigszins vreemde gedachtegang. In de zestiende en zeventiende eeuw zijn massaal bomen gekapt voor de scheepsbouw. Met de uitvinding van de zaagmolen kwam dat in een stroomversnelling. Er ontstond hierdoor meer heidelandschap. Op een gegeven moment werd er turf gestoken, wat ook invloed had op het landschap en de natuur. Zo gaat het maar door.

2020

2025 De heer Van Tiggelen komt vaak in de natuur. Hij heeft dan in het achterhoofd de termen "natuurherstel", "natuurontwikkeling" en "natuurbeheer". Een stuk bos dat gekapt is en waarvan de

toplaag is weggehaald, heet "natuurbeheer". De heer Van Tiggelen meent echter dat dit eerder het slopen van de natuur betreft.

2030

Nederland is als enige land ter wereld bezig met een zogenaamde "stikstofcrisis". Decennialang zijn de reactieve stikstofverbindingen in onze atmosfeer stevig afgenomen, hoofdzakelijk als gevolg van schonere verbrandingsmotoren. Daarnaast werkt de agrarische sector een stuk schoner en zijn er heel veel minder koeien. Sommigen stellen zich op het standpunt dat de huidige veestapel nog een keer gehalveerd zou moeten worden, wat de heer Van Tiggelen een onbegrijpelijke gedachtegang vindt. De heer De Wit (VVD) sprak over een flinke berg met "poen". Deze loopt op tot landelijk 300 miljoen euro per jaar, blijkt uit een Kamerbrief van 24 april 2020. De vraag is natuurlijk wat je wilt bereiken. Je wilt tuinieren en naar eigen inzicht de natuur inrichten. Daar is heel veel geld voor nodig. De PVV vindt dit heel vreemd.

2040

Gezien de enorm lage gehalten aan reactieve stikstofverbindingen in de lucht snapt de heer Van Tiggelen het gehele probleem niet. Aan de gedeputeerde is eerder gevraagd welk niveau acceptabel is. Het antwoord luidde toen: "een substantiële vermindering". Op de vraag wat de term "substantieel" betekent, krijgt de PVV geen antwoord.

2045

Voor de zoveelste keer is er sprake van een marathon met een bewegende finishlijn, die steeds tien jaar opschuift. Hetzelfde geldt ten aanzien van de klimaatonzin. Er is maar beperkte tijd om de crisis op te lossen. Het blijft maar twee voor twaalf. Mensen houden er vreemde gedachtegangen op na. De heer Van Tiggelen heeft de moeite om daar een melding van te maken.

2050

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA)

Het CDA bedankt gedeputeerde voor het delen van de informatie. Het is goed dat een deel van het Rijksgeld naar de provincie Noord-Holland zal vloeien.

2055

Mevrouw Koning-Hoeve is het eens met de VVD dat de prestatieverplichtingen goed vastgelegd moeten worden en dat daarop wordt ingezet. Zij wil in haar bijdrage dan ook verder inzoomen op de speerpunten op pagina 3 van het document. Het CDA wil daar graag een paar voorwaarden aan verbinden of ziet graag dat die er door GS aan verbonden worden.

2060

Zoals in de brief van GS aan PS aangegeven, wil de provincie de focus leggen op de binnenduinrand en in de *Oostelijke Vechtplassen en Laag Holland*. Het CDA weet dat gedeputeerde grote ambities wil neerleggen op de binnenduinrand. Mevrouw Koning-Hoeve vraagt zich echter wel af wat nu precies de doelstelling is met de binnenduinrand. Het CDA heeft er namelijk wat zorgen over, met name in de regio Kennemerland. In die regio is de spanning tussen landbouw en natuur van nature al groot. Een extra natuuropgave in dit gebied is natuurlijk goed, maar mag niet tot gevolg hebben dat het bollencomplex in Kennemerland helemaal wordt weggevaagd. In dat kader is het herbegrenzen van bollenconcentratiegebieden ook belangrijk. In combinatie daarmee is het van belang om gebiedsgericht na te denken over herverkaveling, ook om de natuurambitie goed te kunnen inpassen. Het CDA hoort graag hoe de gedeputeerde de toekomst van de bollenteelt in dit gebied gaat borgen naast de natuurambitie.

2070

Het tweede focusgebied betreft de prachtige gebieden Oostelijke Vechtplassen en Laag Holland. Het CDA wil dat voorkomen dat ze door de natuuropgave helemaal gaan veranderen. Hoe houdt de gedeputeerde het mooie landschap in stand? Hoe zorgt zij ervoor dat de belangen van

- 2075 particulieren, de belangen van bedrijven alsmede het landbouwbelang wordt meegewogen bij alle beoogde veranderingen? De natuurambities zullen ook impact hebben op bijvoorbeeld de waterhuishouding. Kan gedeputeerde borgen dat bij het nastreven van de genoemde speerpunten naast de natuurambitie ook de andere belangen voldoende geborgd worden?
- 2080 Mevrouw **Strens** (D66) kan kort zijn over dit agendapunt. Er is al veel gezegd. Ook D66 is blij dat het Rijk en de provincies samenwerken aan het versterken van de kwetsbare natuur en dat er vanuit het Rijk substantiële middelen beschikbaar zijn. Ook de opgave dat het gaat om herstelopties op systeemniveau onderschrijft D66 van harte.
- 2085 In het uitvoeringsprogramma staat een aantal focusgebieden genoemd. De collega's hebben die al aangehaald. D66 heeft nog een vraag over Laag Holland. Deze sluit wellicht een beetje aan op de vraag die de heer Zoon (PvdD) stelde. Er wordt ingezet op hydrologische isolatie of peilaanpassing in de afzonderlijke gebieden. D66 kan dit enkel van harte onderschrijven. Hoe werkt de provincie] daarin echter samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK), dat een heel belangrijke rol heeft om het ook daadwerkelijk mogelijk te maken? Onderschrijft het HHNK
- 2090 dezelfde ambitie als die de provincie voor dat gebied stelt?
- 2095 Tot slot vraagt mevrouw Strens of haar aanname klopt dat de uitvoering van het Programma Natuur ook weer in de gebiedsgerichte aanpak wordt meegenomen, opdat goed gemonitord kan worden welke stappen er worden gezet en welke effecten de extra maatregelen hebben die met dit programma worden gefinancierd.
- 2100 Mevrouw **De Groot** (SP) is het hartgrondig eens met het meeste dat reeds is gezegd. Zij wil nog een paar dingen onder de aandacht brengen. Zij is het volledig eens met de gekozen focusgebieden. Wat haar betreft mogen er nog wat meer focusgebieden bijkomen. Mevrouw De Groot is het er ook mee eens dat het waterpeil in Laag Holland moet worden aangepast zodat de focusgebieden beter tot hun recht kunnen komen. Zij heeft nog een vraag aan het CDA, dat zich inzet voor het bollenconcentratiegebied. Graag herinnert zij het CDA eraan dat toen de voetbalclubs in de Egmond wilden fuseren, het CDA het bollenconcentratiegebied eigenlijk bij het oud vuil neerzette.
- 2105 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat het CDA het bollenconcentratiegebied helemaal niet bij het oud vuil heeft neergezet. Dat is een verkeerde inschatting.
- 2110 Mevrouw **De Groot** (SP) kan zich uit de vorige Statenperiode herinneren dat het CDA vragen stelde om ervoor te zorgen dat in Egmond de voetbalclubs konden gaan fuseren in bollenconcentratiegebied.
- 2115 Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft een punt van orde. Zij ziet in de chat een lange briefwisseling tussen de heer Zoon (PvdD) en een collega. Is dit nu de bedoeling?
- De **voorzitter** geeft aan dat ten behoeve van een goede vergaderorde een onderscheid wordt gemaakt tussen technische vragen en politiek getinte vragen. Politiek getinte vragen passen heel goed in onderhavig gremium. Technische vragen worden vooraf gesteld. Soms glippen ze er bij de behandeling toch nog tussendoor. In sommige gevallen is het dan toegestaan dat deze via de chat beantwoord worden. Als er heel lange teksten worden gedeeld, kan het echter wat verwarrend

2120 worden. De voorzitter verzoekt de commissieleden om eventuele technische vragen en antwoorden via de chat kort te formuleren. Aansluitend geeft zij het woord aan gedeputeerde Rommel voor de beantwoording van de meer politiek getinte vragen.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

2125 Gedeputeerde zegt toe eventuele technische vragen in het vervolg schriftelijk af te doen in plaats van via de chatfunctie.

Gedeputeerde bedankt de commissieleden voor al hun opmerkingen. Het betreft een heel belangrijke afspraak die de provincie met het Rijk zal gaan maken. Het geld van het Programma
2130 Natuur is nodig om de natuur te herstellen en de stikstofproblematiek te verminderen. Het gaat om heel veel geld, bovenop de eerder gemaakte afspraken van het Natuurpact uit 2013.

De heer Cardol (GL) hoopt wel dat er wordt ingezet op kwaliteitsverbetering. Hij vroeg hoe de provincie dit gaat monitoren en of extra wordt ingezet op de transitie. Gedeputeerde geeft aan dat
2135 het goed is om te kijken naar de verschillende taken en middelen. Met de NNN-gelden kan de provincie natuurlijk veel meer doen. Op alle dossiers wordt er altijd naar de transitie gekeken. In het Programma Natuur worden echter specifieke afspraken met het Rijk gemaakt. Daarin kunnen niet zomaar allerlei zaken worden gecombineerd. Gedeputeerde weet niet of die inzet van de gelden op de transitie in dit dossier zit, maar deze zit sowieso wel op andere dossiers.

2140 De heer De Wit (VVD) informeerde naar de prestatie-afspraken. Gedeputeerde bevestigt dat in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering forse ambities staan. Aan die afspraken moet worden voldaan. De doelen die daarvoor zijn gesteld, staan onder andere in de brief over de Stikstofstrategie. Het is landelijk ingezet, maar uiteindelijk gaan de Statenleden in PS bespreken
2145 hoe het vertaald wordt naar de provincie.

Zoals de heer Cardol (GL) en mevrouw Strens (D66) aangaven, moet het gaan om maatregelen die bijdragen aan het systeemherstel. Daarin kan gedeputeerde beiden geruststellen.

Gedeputeerde is blij met de verhoging van de SNL-gelden. Zij heeft hier vanaf het begin om
2150 gevraagd, omdat ze het vreemd vond dat een beheerder zich veel meer moet bezighouden met het elders vinden van geld (25%) om het beheer uit te voeren. Dat geld wordt besteed en gaat ook gelijk naar de beheerders toe. Zij bepalen derhalve hoe dat geld besteed wordt. Soms gaat het naar regulier beheer en soms naar systeembeheer.

2155 De commissieleden wezen ook bij dit punt op het belang van de samenwerking met de terreinbeheerders, de particulieren, de boeren en de waterschappen. Gedeputeerde bevestigt dat hier inderdaad sprake van is in de gebiedsgerichte aanpak. Hierover zullen ook concrete afspraken worden gemaakt. Soms zal dit schuren, maar partijen moeten er wel samen uitkomen.

2160 Op de vraag van mevrouw Strens (D66) bevestigt gedeputeerde dat de provincie inderdaad samenwerkt met het HHNK, maar dat zij het niet altijd met elkaar eens zijn. Zo is er nu een kaart met waterpeilen opgezet. Binnenkort vindt er separate bijeenkomst plaats met alle betrokken partijen en wordt even flink gediscussieerd met elkaar over de kaart. Er is extra tijd gereserveerd om die samenwerking te kunnen gaan opzoeken.

2165

De commissieleden zijn heel benieuwd naar de gebiedsprocessen. Gedeputeerde heeft al eens aangegeven dat zij bekijkt hoe zij dat beter bij de Staten onder de aandacht kan brengen. GS gaan graag met de Griffie in overleg om een soort college tour te organiseren langs de twaalf stikstofgevoelige gebieden, aangezien een bijeenkomst in real life voorlopig niet mogelijk is.

2170 Gedeputeerde hoopt er bij de commissie snel op terug te komen. Overigens betreft het niet een briefing voorafgaand aan de commissievergadering. Gedeputeerde hoopt dat veel leden zullen aansluiten.

2175 In de brief is nog sprake van een bandbreedte van 30 tot 60 miljoen. Een paar leden hadden daar wat technische vragen over. Noord-Holland krijgt in de eerste drie jaar ruim 42 miljoen euro. De provincie kan nu snel met het Rijk afspraken gaan maken. Dat zal naar verwachting in de komende maanden gebeuren. Zij is derhalve blij met de middelen die dan ook snel kunnen worden ingezet.

2180 Naar aanleiding van de vraag van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) antwoordt gedeputeerde dat de doelstelling bij de binnenduinrand bedoeld is om het NNN te realiseren. Het NNN staat op de kaart, zodat het bij de commissie bekend is. De bollenconcentratiegebieden staan ook op de kaart. Deze staan derhalve niet ter discussie.

2185 Het CDA zou graag zien dat er aan het nastreven van de speerpunten door GS nog een paar voorwaarden verbonden worden. Gedeputeerde bevestigt dat naast natuur ook altijd andere belangen in acht worden genomen.

2190 Op de politieke vragen van de heer Zoon (PvdD) antwoordt gedeputeerde dat de provincie niet echt een schaaftje heeft. Als er bijvoorbeeld een heel grote natuuropgave ligt of het integraal is, zoals bij de Oostelijke Vechtplassen, dan doet de provincie is. Als het puur om water gaat, laat de provincie het over aan het HHNK. Er is geen sprake van een strenge politieke afweging, maar hier ligt de scheidslijn.

2195 De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording en geeft de Statenleden de gelegenheid voor een tweede termijn.

2200 De heer **De Wit** (VVD) vindt het fijn te horen dat er de komende jaren 42 miljoen euro in de richting van de provincie komt. Hij zou graag zien dat er voortvarend mee aan de slag wordt gegaan. Het geld kan wellicht helpen om meerdere problemen op te lossen. Hiertoe geeft hij drie punten mee. Het is nodig om aan de juiste voorwaarden te werken om de natuurdoelen echt mogelijk te maken. Er ligt nu een pot geld die zo efficiënt en effectief mogelijk ingezet moet worden. De provincie zou ertoe kunnen besluiten om de natuurorganisaties te laten ploegen of plaggen, maar zij zou er ook voor kunnen kiezen om te kijken of het mogelijk is om de emissies aan de bron af te vangen, zodat de depositie lager wordt en bomen en planten beter kunnen groeien. Dit soort afwegingen

2205 verwacht de heer De Wit in dit programma te zien. Daarbij wil hij ook zeker pleiten voor een ruimere definitie van de term "bronmaatregel" dan de definitie die in de beantwoording in de technische vragen is meegegeven. Als emissies bij de bron kunnen worden afgevangen en daarmee depositie voorkomen kan worden, is men al een heel eind.

2210 Tot slot merkt de heer De Wit (VVD) op dat er ten aanzien van de transitie in de landbouw heel veel staand beleid is. Onlangs heeft de provincie het masterplan Biodiversiteit en de Voedselvisie

2215 vastgesteld. Het is belangrijk om deze met elkaar uit te voeren, mede op basis van de gekozen insteek. Een provincie die stimuleert en uitdaagt, partijen bij elkaar brengt en best practices deelt, is de manier om met heel veel mensen allemaal kleine stapjes te kunnen zetten om het resultaat te bereiken. De heer De Wit zou graag zien dat hiervoor het geld wordt aangewend.

2220 De heer **Cardol** (GL) acht het logisch dat de extra beheervergoeding gewoon in de SNL-regeling terugkomt. Desondanks verwijst hij toch weer even naar de prestatieafspraken waarover de heer De Wit (VVD) sprak. De provincie kan natuurlijk wel degelijk afspraken maken waartoe leerstoelstelgelden kunnen worden ingezet, deels via SNL en deels via de extra pot. De heer Cardol raadt aan om er extra alert op te zijn dat het wel afspraken zijn die de kwaliteit van de natuur ten goede komen.

2225 In antwoord op mevrouw Koning-Hoeve (CDA) antwoordde gedeputeerde dat er in de binnenduinrand vooral NNN gerealiseerd zal worden. Dat klinkt simpel, maar NNN betekent dat er bijvoorbeeld iets aan de waterkwaliteit moet worden gedaan. Het is bekend waardoor de waterkwaliteit in heel veel gebieden slecht is. Daar ligt dus voortdurend de relatie met andere opgaven, zoals de transitie van de landbouw. De heer Cardol pleit er dan ook niet voor om geld uit deze pot in de transitie van de landbouw te stoppen, maar wel om het in samenhang te bekijken.

2230 Als de provincie NNN-waardige natuur wil realiseren binnen het NNN, dan zal de provincie aan veel meer knoppen moeten draaien en niet enkel een pot geld moeten steken in natuurherstel.

2235 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) sprak in haar bijdrage over het herverkavelen van de bollenstructuur in overleg met de sector, zodat men juist de natuur aanbiedt die goed ingepast kan worden naast de bollenvelden. Dat raakt ook aan wat de heer Cardol zegt, namelijk dat er op een logische manier mee moet worden omgegaan.

2240 De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng en geeft gedeputeerde Rommel het woord voor haar beantwoording in tweede termijn.

Beantwoording door gedeputeerde Rommel (VVD):

Gedeputeerde **Rommel** bedankt de heer De Wit (VVD) voor diens suggesties. Hij meent dat het afvangen van emissies beter is. Gedeputeerde is het daarmee eens. Zij geeft wel mee dat voor onderhavige geldpot de regels van het ministerie leidend zijn. Deze zullen best strak zijn ingericht.

2245 Gedeputeerde weet niet of exotenbeheer zal bijdragen aan de stikstofreductie. Als de minister daar ruimte voor biedt, dan is gedeputeerde bereid daarop in te zetten. De systematiek van de financiering is namelijk dat er met elkaar specifieke afspraken moeten worden gemaakt over wat de provincie gaat doen.

2250 Op de oproep van de heer De Wit (VVD) dat er voortvarend aan de slag moet worden gegaan met dit thema, antwoordt gedeputeerde dat dit inderdaad nodig zal zijn. Het geld moet namelijk binnen drie jaar goed besteed zijn. De provincie zal er dus zeker voortvarend mee aan de slag gaan.

2255 Tegen de heer Cardol (GL) zegt gedeputeerde dat zij niet bedoeld heeft te zeggen dat er geen afspraken worden gemaakt met de TBO's. In de SNL staan wel degelijk heel harde afspraken waaraan ook de beheerders moeten voldoen. Zij krijgen het geld immers niet voor niets.

Bij de NNN-realisatie wordt altijd gekeken naar de samenhang. Om die reden heeft de provincie gekozen voor die integrale gebiedsgerichte aanpak.

2260

Jegens mevrouw Koning-Hoeve (CDA) merkt gedeputeerde op dat het bollenareaal niet tot haar portefeuille behoort. Zij heeft binnenkort echter wel overleg met de agrarische sector over het bollenconcentratiegebied.

2265

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording en rondt het agendapunt af.

11. Rondvraag portefeuille mw. Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)

Er zijn twee aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel.

Rondvraag van de SP over de openbaarmaking van de gegevens PAS-bedrijven

2270

Mevrouw **De Groot** (SP) geeft aan dat de SP schriftelijke Statenvragen heeft onder nummer 2020-126 over de stikstofemissie van agrarische bedrijven in Noord-Holland (emissie per bedrijf). De Raad van State deed op 27 januari 2021 uitspraak in de zaak 202004073/1/A3. De kern van de uitspraak is volgens de SP dat de minister van LNV de bedrijfslocaties openbaar moet maken van boeren die zonder natuurvergunning werken. In deze kwestie gaat het om de adres- en topografische gegevens van tien agrarische bedrijven, die in de periode 2015-2019 een PAS-melding deden. Een en ander is, naar de mening van de SP, een opmaat naar de openbaarmaking van alle adres- en topografische gegevens van de agrarische bedrijven die in de periode 2015-2019 een PAS-melding deden.

2275

2280

De SP heeft de navolgende vragen:

1. Is bij GS bekend welke agrarische bedrijven in Noord-Holland in de periode 2015-2019 een PAS-melding deden?
2. Zitten bij de genoemde agrarische bedrijven ook de zogenaamde piekbelasters wat betreft de emissie van stikstof (en ammoniak)?
- 2285 3. Is gedeputeerde het met de Raad van State eens dat als om emissiegegevens wordt gevraagd, de privacy van belanghebbenden geen rol mag spelen bij de beslissing om deze openbaar te maken? Zo nee, waarom niet?
4. De provincies moeten uitvoering geven aan het stikstofbeleid van de minister van LNV. Zijn GS bereid om, vooruitlopend op de uitspraken van de rechtbank Noord-Nederland, de adres- en topografische gegevens van de Noord-Hollandse agrarische bedrijven die een PAS-melding deden in de periode 2015-2019 bekend te maken, zodat PS een gericht beleid kunnen maken om de stikstof(ammoniak)emissies van deze bedrijven aanzienlijk te beperken?

2290

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

2295

1. GS zijn bekend met de agrarische bedrijven die in de periode 2015-2019 een PAS-melding deden.
2. Er zaten geen piekbelasters bij. Bij de PAS-melding gold namelijk dat de toenmalige drempelwaarde van 1 mol per hectare per jaar niet overschreden mocht worden. Er is geen harde definitie van een "piekbelaster", maar er kan wel worden gesteld dat die niet onder de maximale drempelwaarde valt.
- 2300 3. De Raad van State wijst erop dat de milieu-informatie en emissiegegevens ondanks de

privacy-aspecten toch openbaar moeten worden gemaakt. In specifieke gevallen waarin concrete aanleiding voor sabotage dreigt, kan het openbaar maken van die informatie over individuele bedrijven alsnog worden geweigerd.

- 2305 4. De minister LNV heeft op 4 maart jl. besloten over te gaan tot openbaarmaking van de gegevens van de PAS-melders. De lijst met locatiegegevens zal na 18 maart 2021 worden gepubliceerd. Dit betreft de gegevens van PAS-melders die in een legalisatietraject zitten dat vanuit het Rijk wordt ingezet. De provincie heeft vooralsnog geen specifiek provinciaal beleid hierop. Vanwege de mogelijke wezenlijke impact kan dit weliswaar veranderen als in de
- 2310 gebiedsgerichte aanpak piekbelasters naar voren komen.

Rondvraag van het CDA over het Faunabeheerplan

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat haar fractie ervan uitgaat dat de FBE faunabeheerplannen maakt die in samenhang en als geheel een goed en effectief beheerplan

2315 vormen waarbij met alle belangen en regels rekening wordt gehouden. Daarom vindt het CDA het onwenselijk dat GS het Faunabeheerplan Damherten niet in zijn geheel hebben goedgekeurd en een onderdeel van het plan afwijzen. Mevrouw Koning-Hoeve heeft dit gelezen in het collegebesluit van 9 maart jl. De provincie Zuid-Holland daarentegen heeft het plan wél in zijn geheel goedgekeurd.

2320

1. Is de effectiviteit van het faunabeheerplan damhert voor het Noord- en Zuid-Hollands duingebied volgens GS en volgens de FBE nog geborgd nu er onderdelen zijn geschrapt door GS?
2. Kan het plan nog goed uitgevoerd worden volgens GS en volgens de FBE als er in Noord-
2325 Holland andere regels gelden dan in Zuid-Holland?
3. Wat betekent de afwijzing van een deel van het Faunabeheerplan Damherten door GS van NH voor de relatie tussen GS en de FBE?

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

1. Gedeputeerde Rommel geeft aan dat tot het moment van inwerkingtreding van onderhavig plan Zuid-Holland en Noord-Holland altijd gescheiden een faunabeheerplan vaststelden. Door nieuwe wetgeving moet dit voortaan gezamenlijk gebeuren. De beheerperiode is gelijk aan die van het oude beheerplan (2016–2020). De FBE had Noord-Holland om een verruiming gevraagd, omdat zij mogelijkheden wilde hebben om te kunnen reageren op omstandigheden die bijvoorbeeld het beheer zouden kunnen vertragen, zoals streng
2335 winterweer of drukte door recreanten. GS Noord-Holland vonden echter dat de huidige beheerperiode voldoende ruimte biedt om de streefstand van 800 damherten te halen. Daarnaast kan ook de natuur zich herstellen. De provincie zal de Natura2000-doelstellingen in het betreffende gebied goed blijven monitoren.
 2. Voorheen bestonden er derhalve twee faunabeheerplannen. In Zuid-Holland was er al sprake van een andere beheerperiode, namelijk dezelfde verruiming die nog steeds in dit plan staat. Met onderhavig plan wordt de huidige situatie eigenlijk gecontinueerd.
 3. Nu GS het Faunabeheerplan Damherten hebben goedgekeurd, kan de FBE Noord-Holland een goedkeuringsbesluit publiceren en zullen de individuele FBE's voor Noord-Holland en Zuid-
2340 Holland ontheffingen verlenen en vergunningaanvragen toekennen op basis waarvan het beheer uiteindelijk uitgevoerd kan worden. Die aanvragen kunnen weliswaar op het punt van
- 2345

de beheerperiode onderling afwijken, hetgeen nu ook al het geval is. Het college blijft in overleg over de uitvoering van het beheer en blijft het ook goed monitoren. Er is derhalve niets aan veranderd naar aanleiding van dit besluit: GS zijn en blijven in overleg.

De **voorzitter** rondt het agendapunt af en schorst de vergadering gedurende enkele minuten.

2350 *Schorsing van 15.57 uur tot 16.06 uur*

12. B-agenda Water

12.a Feitenrelazen Traject dijkversterking Uitdam (verzoek PvdA – onder voorbehoud aanleveren stukken uiterlijk 11 maart)

2355 De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft als eerste het woord aan de inspreker die zich voor dit agendapunt heeft aangemeld.

Inspreker

Mevrouw Hoekman spreekt in namens de Dorpsraad Uitdam:

2360 *"Voor u ligt het feitenrelaas van Dorpsraad Uitdam en Stichting De Kwade Zwaan. Het is eigenlijk een triest gegeven dat burgers zich op deze manier moeten verdedigen voor een vraag die niet alleen door bewoners wordt gesteld, maar ook door de gemeente, de provincie, de voormalig deltacommissaris, de minister, alsook de MER: een bij het landschap passende en veilige dijk. Ons relaas geeft minutieus een proces van ruim veertien jaar weer, feitelijk en onderbouwd. Dit zou*

2365 *ons moeten verweren tegen het feitenrelaas zoals het HHNK gemeend heeft het te moeten opstellen. We hebben begrepen dat diens relaas een ambtelijk stuk betreft. Ons is toegelicht dat het dan niet door het bestuur is vastgesteld. Dat begrijpen wij. Als er gebruikgemaakt wordt van visualisaties uit 2017 is er zowel qua maatvoering als materiaalkeuze geen schets van het werkelijke ontwerp.*

2370 *Ik zou graag gebruikmaken van de gelegenheid om het HHNK-relaas tot in detail te weerleggen, maar ik heb slechts vijf minuten. Daarom verwijs ik maar naar één citaat uit zijn relaas op pagina 14: "Het woord 'groen' komt in deze stukken niet voor." Hier wordt verwezen naar het advies van de deltacommissaris. Dit citaat zegt alles over de houding en werkwijze van het HHNK, zijn relatie met de burgers, zijn kijk op burgerparticipatie en zijn kijk op het behoud van landschap en natuur.*

2375 *Hiermee negeert het de intentie, de doelstelling, de extra investering van naar verluidt 10 miljoen euro en het maatwerk dat de toenmalige minister en deltacommissaris voorstonden om het ensemble van Uitdam te behouden. Daarmee negeert HHNK ook de gemaakte afspraken om tot landschappelijke inpassing en groeninvulling te komen die zo veel mogelijk lijkt op de huidige situatie, op een natuurlijke manier in samenspraak met de bewoners. Ons feitenrelaas geeft*

2380 *gedetailleerd aan hoe het HHNK dit genegeerd heeft en waarbij de provincie het helaas ook heeft laten liggen. Hier is voor een burger niet tegen te vechten, waar ons feitenrelaas van bijna 200 pagina's het trieste bewijs van is.*

2385 *De werkelijke participatie is in kwantiteit waarschijnlijk nog veel meer dan het HHNK beschrijft, maar de kwaliteit geeft een ander beeld. Als er met de inhoud en de afspraken uit de participatie weinig wordt gedaan, heeft participatie geen enkel nut. Hoeveel ateliers, keukentafelgesprekken of brochures hier ook over gevoerd c.q. gemaakt worden. Heel veel gemeenschapsgeld, inspanningen en tijd die alleen leidt tot participatie voor de Bühne en het uitroken van burgers. Alleen als interventie en begeleiding van buitenaf komen, is er kwalitatief goede participatie mogelijk*

2390 *gebleken, met een gedragen uitkomst: het deltacommissarisadvies uit 2017 en de daarbij*

gemaakte afspraken in 2018. Het lange betoog van het HHNK waarom de kleiwig niet kan, is niet te verifiëren omdat de bewoners niet bij de expertmeetings aanwezig mochten zijn en het HHNK ook geen notulen heeft vrijgegeven, ondanks dat de bewoners een geborgd proces was beloofd. In ons relaas geven wij met medewerking van de experts van Rijkswaterstaat en Deltares waarom de kleibekleding wél kan.

Het HHNK legt de reden waarom het ontwerp niet anders kan bij anderen:

- Bij de provincie, vanwege het vormgevingsplan en Kader Ruimtelijke Kwaliteit (KRK), dat te strikt zou zijn voor kleibekleding. Beide zijn geen juiste weergave van de werkelijkheid, zoals in ons relaas staat.
- Bij HWBP en Deltares, omdat zij de normering maatgevende omstandigheden en hoogte van steenbekleding adviseren. Deze Deltares-expert met zoveel inzicht in de Markermeerdijken geeft zelf aan dat de kleibekleding met gras wél kan. Hij meldde mij ook het goede nieuws dat voor het eind van de zomer de resultaten van de proeven van kleibekleding op de Waddenzeedijk zijn omgezet in een door ENW goedgekeurde bewezen techniek. De omzetting van deze modellen naar de Markermeerdijken is technisch eenvoudig, aldus de experts. En er kan nu al gerekend worden om geen tijd en geld te verliezen, maar vereist wél de medewerking van het HHNK.
- Ten slotte krijgen de bewoners de schuld omdat wij te veel willen en, zo lazen wij in het feitenrelaas van het HHNK, omdat wij de benodigde 3 tot 4 miljoen euro niet in één maand tijd wisten te regelen. Los van het feit dat dit een bizarre vraag is, is het ook geen correcte weergave van de werkelijkheid. Wij waren zeer bereid een pleidooi te houden ter ondersteuning van de financieringsaanvraag, maar wij zijn nooit uitgenodigd om ons pleidooi bij enig financierder te geven.

Waarom deze houding? Waarom wil men het unieke ensemble van water en dijkbewoning niet behouden? Waarom moet dat vernietigd worden met 15,4 meter beton en steen over de hele lengte van het dorp? Het HHNK kan ook zomaar beslissen dat een lichte vegetatie tussen het geplande Basalton geen doorgang kan vinden. Of krijgen we te horen dat steigers en trappen die bewoners al eeuwig verbinden met het water niet mogen terugkomen, alles onder het mom van waterveiligheid. Wij willen ook een veilige dijk voor onze kinderen en kleinkinderen en voor het achterland. Maar deze discussie gaat allang niet meer over waterveiligheid. Wie gaat het HHNK hierop aanspreken? Kunnen we rekenen op enige zelfreflectie en zelfcorrigerend vermogen van het HHNK? Wij pleiten ervoor dat de PS en gedeputeerde alle middelen die zij hebben, inzetten om het HHNK te overtuigen dat er andere keuzes gemaakt moeten worden en dat je zo niet omgaat met je burgers en niet met je landschap. Wij pleiten dan ook naar een onafhankelijk onderzoek naar de gang van zaken voor lering van alle betrokkenen. Wij pleiten ervoor dat ú niet opgeeft, zoals ook wij niet opgeven. De dijk beschermt ons; wij beschermen de dijk. Laat u, leden van de Provinciale Staten, als vertegenwoordiging van deze 1,2 miljoen mensen in het achterland, de dijk beschermen zoals de dijk u beschermt."

Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt mevrouw Hoekman voor haar inspraak en vraagt welke concrete actie zij van GS heeft gezien en wat zij daarin nog mist.

2435 Mevrouw **Hoekman** (Dorpsraad Uitdam) antwoordt dat de ervaringen met zowel PS als de gedeputeerde goed zijn. Het is heel belangrijk dat je als bewoner gezien en gehoord wordt als het niet goed gaat.

2440 Gedeputeerde Loggen heeft de bewoners meerdere keren te woord gestaan en heeft hun ook toegelicht wat zijn mogelijkheden zijn. Helaas ziet gedeputeerde Loggen minder mogelijkheden dan de bewoners zien en hopen te zien. De bewoners hopen nog steeds dat hij toch meer kan bereiken dan tot op heden is gebeurd. Het is dankzij de gedeputeerde Loggen dat de expertmeetings überhaupt van de grond zijn gekomen. Het is echter spijtig dat het HHNK heeft besloten hem niet langer als onafhankelijk voorzitter bij de expertmeetings te betrekken. De bewoners denken dat er in dat geval een andere uitkomst was gekomen.

2445 De heer **Cardol** (GL) bedankt mevrouw Hoekman voor haar uitleg. Hij heeft nog twee vragen. Mevrouw Hoekman gaf aan dat steeds opnieuw wordt bewezen dat de kleiwig wel degelijk haalbaar is. Heeft zij nog steeds de hoop dat het HHNK ervan overtuigd kan worden dat die kleiwig een optie is en dat daar opnieuw naar gekeken kan worden?

2450 Mevrouw Hoekman eindigde haar inspraak met het idee om een onafhankelijk onderzoek te laten instellen naar het hele proces. Dit lijkt de heer Cardol een interessante gedachte, aangezien het voor ontzettend lastig is om uit de enorme brei aan stukken en verhalen, waarin de bewoners ontzettend veel tijd hebben gestoken, de kern te halen. Wat zouden de bewoners met een dergelijk onderzoek willen bereiken? Kan dat nog helpen bij hun wensen voor de dijk in Uitdam of is het eigenlijk alleen maar bedoeld om het HHNK en wellicht ook de provincie te leren om anders met dit soort processen om te gaan?

2455

Mevrouw **Hoekman** (Dorpsraad Uitdam) antwoordt dat de bewoners inderdaad nog het geloof hebben dat een kleiwig met gras mogelijk is. Zij kunnen zich namelijk niet voorstellen dat er anno 2021 een dijk van 15,4 meter beton en steen voor een dorp wordt neergelegd terwijl er een groen en milieuvriendelijk alternatief is, met behoud van natuur. Als dat er niet zou zijn, dan zouden de bewoners nu niet inspreken. Ook zij willen immers een veilige dijk. Er is een alternatief, maar dat wordt niet onderzocht. Daarom blijven de bewoners vertrouwen hebben in de overheid.

2460 De tweede vraag betrof het onafhankelijk onderzoek. De bewoners hopen dat het onderzoek zal aangeven dat er andere oplossing mogelijk is en dat de participatie niet goed is uitgevoerd. De realiteit is dat het onderzoek langer zal duren dan dat er met elkaar gewacht kan worden op het project van de Markermeerdijken. Mevrouw Hoekman meent dus dat het onderzoek nodig is voor lering van het HHNK en de provincie, maar ook van andere overheidsorganen die hierbij betrokken zijn. Daarnaast hoopt mevrouw Hoekman ook dat het Algemeen Bestuur van het HHNK, vooruitlopend op zo'n onderzoek en met het feitenrelaas van de bewoners in de hand, inziet dat

2465 een onderzoek naar de kleibekleding echt wenselijk is.

2470

Mevrouw **Jellema** (PvdA) bedankt de voorzitter voor haar coulance om mevrouw Hoekman te laten uitspreken. Zij stelt dat bijzonder op prijs.

2475 Mevrouw Jellema refereert aan de door ENW goedgekeurde bewezen techniek. Is deze nu al dusdanig ver doorontwikkeld dat het de wereld in kan? Heeft mevrouw Hoekman daar informatie?

Mevrouw **Hoekman** (Dorpsraad Uitdam) antwoordt dat zij geen expert is. Daarmee wordt de vraag aan een leek gesteld. De bewoners hebben echter nauw contact met de experts van Deltares en

- 2480 Rijkswaterstaat, die bekend zijn met de kleibekleding. Zij hebben mevrouw Hoekman letterlijk aangegeven dat de proef met de kleibekleding op de Waddenzeedijk wordt omgezet in een door ENW goedgekeurde bewezen techniek. Dit betekent dat het wereldwijd is voor zeedijken of voor de Waddenzeedijken. Echter, het kan vrij eenvoudig omgezet worden naar een techniek voor de Markermeerdijken. Dit vergt wel samenwerking met het HHNK. Omdat het al zover, kan er ook nu
2485 al gerekend te worden. Er hoeft derhalve geen tijdverlies op te treden.

De **voorzitter** bedankt mevrouw Hoekman voor haar inspraak en voor het keurig opgestelde feitenrelaas.

- 2490 De voorzitter gaat nu over naar de behandeling van de geagendeerde Feitenrelazen Traject dijkversterking Uitdam. Zij geeft als eerste het woord aan mevrouw Jellema (PvdA), die het onderwerp heeft geagendeerd.

Eerste termijn

- 2495 Mevrouw **Jellema** (PvdA) geeft aan dat de tijd dringt voor de inwoners van Uitdam. Op 14 januari jl. is in de commissievergadering NLG afgesproken dat zodra de drie feitenrelazen zouden zijn ontvangen deze besproken zouden worden. Mevrouw Jellema bedankt de agendacommissie voor het feit dat het gelukt is om deze nu te agenderen.
- 2500 Er dreigt een droevig einde te komen aan het verhaal "*Er was eens een mooie groene biodiverse cultuur-historische dijk langs een mooi dijkdorp, Uitdam ...*". In 2012 was er al een motie in de Raad van Waterland, die zijn college opdroeg om de dijk zo veel mogelijk te behouden, terwijl iedereen er natuurlijk wel van overtuigd was dat er moest gewerkt aan een dijkverzwaring of het
2505 veilig maken van alle dijken. Iedereen vond het een nobel streven, maar aan de andere kant was er natuurlijk de opdracht aan de uitvoerders van het traject in de trant van "*houd het sober, doelmatig en niet te duur*." Het is een heel lang traject geweest dat eigenlijk één-op-één gelegd kan worden met de woordvoering van mevrouw Hoekman zelf. Aan de periode tussen 2008 en 2020 wil mevrouw Jellema niet meer al te veel woorden vuil maken. Kwantitatief was het helemaal in orde.
- 2510 Uit het relaas van de inwoners van Uitdam valt echter op te maken dat het kwalitatief gezien een uitdaging was.

- Mevrouw Jellema leest in de drie feitenrelazen, en in die van Uitdam het meest uitgebreid, dat de Alliantie, in het bijzonder het HHNK, zaken besprak en besloot, maar vervolgens zienswijzen of
2515 berekeningen weer herzag en terugkwam op de besluiten. Zo ging dat maar door. Het was een lange weg van naar elkaar toekomen, maar net zo hard ook een van van elkaar afdrijven. Dat is heel erg treurig.

- Een belangrijk ijkmoment was de vorige deltagcommissaris, die heldere afspraken voor iedereen formuleerde: "een zo groen mogelijke biodiverse dijk met respect voor de cultuurhistorie." Er is
2520 echter altijd gesproken over een grasdijk, een biodiverse dijk of een bloemrijke dijk. Mevrouw Jellema weet niet wat in de beleving van de mensen bij het HHNK, de heer Veenman in het bijzonder, de kleur van gras is, maar vanzelfsprekend is dat groen. In 2018 komt er ook nog eens motie die de Alliantie oproept om beter werk te maken van de participatie. Het schiet dan
2525 vervolgens niet echt op tot het voorjaar van 2020, als deze Staten er meer bij betrokken worden.

Dan gaat het traject gewoon maar door, maar de wijze waarop is voor dat kleine Gallische dorpje achter de Uitdammerdijk nog steeds de vraag. Mevrouw Hoekman heeft dat ook nog eens aangegeven.

2530 De Raad van State zegt dat de plannen allemaal mogen doorgaan. Hierdoor lijkt een soort paradigmaverschuiving te komen, wat de Alliantie als een soort vrijbrief opvat om haar geheel eigen marsroute te blijven lopen. De Alliantie lijkt eigenlijk toe te sturen op slechts die ene uitkomst, een dijk in Basalton, die door de inwoners van Uitdam "een betonnen landingsbaan wordt genoemd. De rest van de historie is bekend. Er zouden expertmeetings komen, maar de provincie

2535 is na de eerste meeting al buitenspel gezet. Op 7 december jl. wordt vervolgens een standpuntenbepaling van het HHNK ontvangen. Daarin komt uit de hoge hoed een konijn dat er eigenlijk al in zet, namelijk de manier waarop de Alliantie dat in het vat wilde gieten. Er is nog een tussenweg, een soort pilot over vergroening tussen het Basalton. Mevrouw Jellema heeft deskundigen gecontacteerd over de mossen en korstmossen. Deze zullen niet terugkeren op het

2540 basalton. Mevrouw Jellema maakt zich daar erg veel zorgen over en verneemt ook graag de mening van de andere partijen hierover. Overigens hebben deskundigen al in een veel eerder stadium van het hele traject aangegeven aan de provincie en aan de Alliantie dat bij de aanleg van basalton niet eenzelfde vegetatie terugkomt als nu het geval is. Onderhavig overleg is gericht op joint fact finding. Mevrouw Jellema is derhalve erg benieuwd naar de inbreng van de andere fracties.

2545 Mevrouw **Dekker** (CDA) geeft aan dat haar fractie evenals haar CDA-collega's van het HHNK veel waarde hecht aan het verhaal van twee kanten. Het is ontzettend goed dat de feitenrelazen druppelsgewijs hier nu liggen. Mevrouw Dekker bedankt de bewoners en mevrouw Hoekman voor het passievolle relaas, dat in korte tijd is opgesteld zonder de hulp van heel ambtenarenapparaat.

2550 In het feitenrelaas van het HHNK ontbreken volgens het CDA notulen of schriftelijke verslaglegging van de expertmeetings van november 2020 en van de bijeenkomst met de bewoners op 7 januari 2021. Worden die alsnog beschikbaar gesteld? Gaat gedeputeerde Loggen alle feitenrelazen ten opzichte van elkaar vergelijken om bepaalde conclusies te kunnen trekken en of hij dat resultaat met de commissie wil gaan delen. Welke lering kan er eigenlijk getrokken worden?

2555 Het CDA meent dat dat de communicatie wederom moet verbeteren. Het is ontzettend jammer dat de partijen weer verder uit elkaar zijn komen te staan. Portefeuillehouder Veenman van het HHNK gaf woensdag 10 maart jl. in zijn waterschapscommissie aan dat hij opnieuw volledig in gesprek wil blijven, net als de bewoners, en waar mogelijk ondersteuning wil bieden. Hoe krijgt dit dan de juiste navolging in het proces van de pilot vergroening?

2560 Statenlid **Kostic** (PvdD) wijst op een trieste trend van overheden die burgers dwingen om kostbare tijd en geld in te zetten om de groene omgeving te beschermen, in plaats van dat die overheden dat zélf doen. De Partij voor de Dieren vraagt daarom om een krachtiger optreden van GS. Wat hebben zij van PS nodig om meer actie te kunnen ondernemen teneinde die ecologische dijk voor de burgers mogelijk te maken?

2565 De heer **Cardol** (GL) bedankt mevrouw Jellema (PvdA) voor het agenderen van dit onderwerp en voor het nog weer eens kort reconstrueren van de hoofdlijnen van het proces. Hij wijst nog maar weer eens op "*dat kleine dorpje van onverzettelijke Uitdammers dat moedig weerstand bood...*" De heer Cardol is twee jaar geleden een keer op het hoofdkantoor van het HHNK geweest voor een

2570 inspirerend congres over participatie. Er was toen onder meer een spreker uit Antwerpen die een prachtig verhaal vertelde over hoe hij vorm gaf aan co-creatie met bewoners. Het blijft een tot nu

2575 toe onbegrijpelijk raadsel dat een zo respectabele instelling als het Hoogheemraadschap, dat dit soort congressen organiseert, zo onverstandig omgaat met de gerechtvaardigde belangen van bewoners en bezoekers van Uitdam. De heer Cardol kan het niet anders verklaren dan dit uit stijfkoppigheid geschiedt.

2580 GroenLinks heeft de feitenrelazen gelezen en bedankt nogmaals aan vooral de mensen uit Uitdam die daar ontzettend veel tijd in hebben gestoken, zonder enige ondersteuning die de provincie en het Hoogheemraadschap wel hebben. Voor een eenvoudig Statenlid vraagt dit wel een soort exegeze die zijn bevattingvermogen regelmatig te boven gaat. De slotconclusie blijft: hoe kan de verantwoordelijk bestuurder van het HHNK het proces zo laten ontsporen dat er uiteindelijk alleen meer verliezer zijn? De heer Cardol moet eerlijk bekennen dat hij inmiddels de moed nagenoeg verloren heeft dat het Dagelijks Bestuur van het HHNK nog op andere gedachten kan worden gebracht. Hij heeft nog een klein sprankje hoop gevestigd op het Algemeen Bestuur van het HHNK.

2585 Onlangs hoorde de heer Cardol weer dat volgens Deltares een kleiwig/-bekleding wel degelijk kan, bijvoorbeeld met een smalle betonnen rand en de rest van klei en welke vorm dan ook. Het is dus echt wel mogelijk.

2590 Wat betreft de participatie kan de heer Cardol alleen maar hopen dat het HHNK leert van dit debacle en beseft dat participatie niet een kwestie is van beleefd luisteren en vervolgens toch doen wat je zelf wilt. Wil de overheid het vertrouwen van de burgers behouden, dan moet zij tot gezamenlijke oplossingen komen. Dat betekent echt niet altijd dat iedereen gelijk krijgt. Er zullen altijd oplossingen blijven die voor sommige belanghebbenden niet optimaal zijn. Probeer er wel samen uit te komen. De heer Cardol hoopt van harte dat de gedeputeerde zijn collega-bestuurders

2595 bij het HHNK daarop wil blijven wijzen.

2600 De heer Cardol heeft de gedeputeerde de afgelopen tijd diverse keren horen zeggen dat hij bereid is om binnen de mogelijkheden van de provincie alsnog te kijken naar een zo groen mogelijke oplossingen. Mevrouw Jellema (PvdA) vroeg hoe de fracties denken over de kans van mos op basalt. De heer Cardol heeft er eerlijk gezegd geen flauw idee van. Als zij dat bij deskundigen heeft nagetrokken, dan zal het blijkbaar heel erg moeilijk zijn. Laten we er nog even van uitgaan dat er los van de kleiwig misschien toch nog andere oplossingen zijn. Dat zal ongetwijfeld inzet, ook van middelen, vragen. De heer Cardol hoopt echt dat de gedeputeerde wil aangeven dat hij bereid is om daaraan te werken en ook om te kijken naar middelen om dat mogelijk te maken.

2605 Deze kwestie laat opnieuw zien waarom GroenLinks er steeds voor pleit om in gebiedsgerichte aanpak kraakheldere doelen en randvoorwaarden vooraf te bepalen. Je moet helder zijn over de mogelijkheden in dit soort processen en het niet laten afhangen van het verloop van het proces. Dan ontstaan namelijk dit soort situaties waarin uiteindelijk allerlei verschillende lezingen over

2610 eenzelfde proces kunnen ontstaan. De heer Cardol geloven dat de bewoners hun uiterste best hebben gedaan om het hele proces goed te laten verlopen. Zij hebben daar ongelooflijk veel tijd en deskundigheid in gestoken. De heer Cardol vindt het een schande dat het Hoogheemraadschap niet in staat is gebleken om dit proces samen met de bewoners tot een goed einde te brengen.

2615 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) spreekt haar dank uit aan de bewoners die de tijd hebben genomen om zo'n uitgebreid relaas te schrijven zonder ondersteuning. Zij bedankt ook de Partij voor de Arbeid voor het agenderen. Het is een trieste constatering dat partijen zo ver uit elkaar zijn geraakt en dat

ook bewoners vertrouwen verliezen in de overheid. D66 vindt dat echt een kwalijke zaak. Wat kan de provincie nog doen om het Hoogheemraadschap op een andere gedachte te brengen of om in ieder geval te zorgen dat de dialoog op een goede manier wordt opgepakt.

Welke conclusie trekken GS uit deze feitenrelazen?

Leiden deze ook tot veranderingen? Wat kan nog worden gedaan om de zaken op een andere manier op te pakken?

Welke lessen gaat de provincie hiervan leren? Het is een triest voorbeeld en voorkomen moet worden dat het in de toekomst op deze manier aangepakt blijft worden.

De heer **Mokveld** (VVD) bedankt mevrouw Hoekman voor de inspraak en voor het feitenrelaas. Het betreft een heel lang voortslepend dossier. Het is buitengewoon vervelend om te constateren dat er een heel lange discussie over is, ook getuige dit feitenrelaas, en dat er blijkbaar nog steeds geen oplossing rond is die echt volledig voldoet aan de wensen van de bewoners.

Aan de andere kant moet geconstateerd worden dat de dijkverzwaring echt noodzakelijk is. Na veertien jaar moet er ook echt wat gebeuren, want de dijk had natuurlijk al versterkt moeten zijn. Los van de feitenrelazen roept dat de vraag op hoe realistisch het is om, ook gegeven het heel lange traject dat al geweest, nu grote wijzigingen te gaan aanbrengen? Het gaat immers over een groot stuk dijkversterking. In totaal is er ruim 10 miljoen euro extra in geïnvesteerd. En er is natuurlijk al een heleboel inzet geleverd om naar oplossingen te zoeken die zo veel mogelijk aansluiten bij de wensen van de bewoners. Die wens voor vergroening van de dijk begrijpt de heer Mokveld heel goed. Hoever kun je daarin gaan? Er zitten uiteraard ook grenzen aan. Voorkomen moet worden dat er weer allerlei experts tegenover elkaar worden gezet. De VVD vindt dat er nooit grote risico's met veiligheid mogen worden genomen. Die veiligheid voor de 1,2 miljoen inwoners achter de dijk moet uiteindelijk prevaleren. Dat neemt niet weg dat de VVD meent dat er serieus invulling moet worden gegeven aan de vergroeningsmogelijkheden van de dijk. Er loopt nu een pilot met vergroening tussen de stenen. Hier kan wellicht discussie over zijn, maar volgens de heer Mokveld biedt dat goede mogelijkheden om de dijk te vergroenen. Op termijn biedt dat ook mooie kansen op het ontstaan van een mooie groene dijk.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) is het volledig met de heer Mokveld (VVD) eens dat deskundigen niet tegen elkaar moeten worden uitgespeeld. Daar was nu juist de expertmeeting voor bedoeld. Dit had een transparant traject moeten worden, maar dat is helaas niet gebeurd. Ten aanzien van het vergroenen van basalt, Er zal misschien wat vegetatie staan, maar er is al in een heel prematuur stadium van het traject aangegeven dat het door kalkuitspoeling niets zal worden met de mossen en korstmossen.

De heer **Mokveld** (VVD) kan dat natuurlijk heel moeilijk te beoordelen. Hij woont zelf op IJburg, waar hij het overigens wel ziet gebeuren. Hij is geen expert, maar heeft wel de hoop dat het een goede oplossing kan bieden.

Alle goede inzet en effort daarin ten spijt, blijft het natuurlijk betreuenswaardig dat bewoners over dit hele traject ontevreden zijn en zich onvoldoende gehoord voelen. Uit het feit dat dit participatietraject blijkbaar niet goed verlopen is of als voldoende wordt ervaren, moet zeker lering uit worden getrokken. Anderzijds moet de provincie nu ook wel door. Daartoe is het Hoogheemraadschap in the lead. De provincie kan volgens de VVD helaas niet veel meer

2665 betekenen. Er moet hierin ook gekoerst op de expertise, ook van het Hoogheemraadschap. Wat kan wel en niet? De VVD staat uiteraard open voor haalbare alternatieven, zoals de oplossing met de uitvoering van de pilot die nu loopt met de ???dijk. De VVD is van mening dat het in ieder geval een goed perspectief biedt en een acceptabele oplossing betreft. Zij hoopt uiteindelijk op een voor de bewoners passend oplossing.

2670 De heer **Van Tiggelen** (PVV) bedankt mevrouw Hoekman voor haar inspraak. De PVV begrijpt goed dat de bewoners een zo groen mogelijke dijk willen. Zij heeft ook heel veel respect voor hun betrokkenheid bij het project. Het HHNK geeft in zijn toelichting aan dat een kleiweg met een grasbedekking, de variant die de bewoners graag willen, enorm risicovol zou zijn. Bij langdurige zware stormen zou het risico ontstaan dat een deel van de grasmat met ??? en klei wegslaat. Als de
2675 kleiweg weg erodeert tot aan de zandkern van de dijk ontstaat natuurlijk een probleem. Risico is het product van kans en gevolg. Is de kans klein dat het misgaat, maar zijn de gevolgen groot, is er toch een groot risico. De primaire functie van een dijk is veiligheid. Het lijkt erop dat experts elkaar een beetje tegenspreken. Dat is natuurlijk lastig. Het Hoogheemraadschap voor geen risico nemen en hun best doen om de dijk een zo groen mogelijke uitstraling te geven. De PVV heeft er geen
2680 zicht op wat het in de praktijk oplevert. De verwachtingen daarover zijn niet zo groot.

De PVV kan zich aanvullen bij de zinvolle opmerkingen van mevrouw Dekker (CDA) die zij maakte ten over communicatie en informatie. Zij is nieuwsgierig naar de antwoorden daarop. Verder is het een heel lastig is. De PVV heeft duidelijk de indruk dat er in de manier waarop het
2685 proces is gelopen nogal wat ruimte op positieve verandering zit. Zij betreurt dit.

Mevrouw **De Groot** (SP) kan zich herinneren dat zij in de vorige Statenperiode bij de bewoners van Uitdam op bezoek is geweest. De bewoners hebben zo veel moeite gedaan om de dijk groen te houden. Het is ook voor de SP belangrijk dat de dijk groen blijft. De provincie zet zich in a. voor
2690 het behoud van het landschap en b. voor het luisteren naar de bewoners. Mevrouw De Groot neemt aan dat het Hoogheemraadschap dat ook wil. Waarom lukt het niet om dit met behoud van veiligheid te realiseren.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording.
2695

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Gedeputeerde Loggen heeft reeds aan mevrouw Hoekman laten weten dat hij buitengewoon veel
erkenning en waardering heeft voor de niet aflatende inzet die zij en haar medestrijders die
namens het dorp heel veel inspanningen hebben betracht om te laten zien hoeveel liefde voor een
2700 plek, een dorp, waard is. Het is dan ook jammer om te zien dat de resultaten daarvan eigenlijk niet naar wens kunnen worden ingevuld.

Gedeputeerde denkt dat de feitenrelazen voor zich spreken. Hij constateert dat eigenlijk het feitenrelaas van de provincie, dat zij destijds zo spoedig mogelijk aan PS hebben doen opleveren,
2705 zich eigenlijk op hoofdlijnen baseert van wat er gebeurd is. Het feitenrelaas van het HHNK kent een veel technischere invalshoek. En de bewoners hebben echt een heel uitgebreide en op onderdelen ook technisch en ook emotioneel relaas. Dit weerspiegelt ook met hoeveel passie men hieraan werkt.

- 2710 De commissieleden vroegen naar de conclusie die GS uit deze feitenrelazen trekken. Zij zullen begrijpen dat deze nog niet in GS konden worden besproken. Gedeputeerde Loggen kan er het volgende over zeggen. Het bijzondere is dat het loket waar op dit moment aan geklopt wordt niet het loket is dat hierin kan handelen, te weten de Verenigde Vergadering van het Hollands Noorderkwartier.
- 2715 Als de commissieleden aan gedeputeerde zouden vragen wat de afdrank is van wat hij heeft meegemaakt, ook naar aanleiding van de feitenrelazen, dan is hem het volgende punt helder. Op het moment dat er meerdere overheden betrokken zijn bij een project dat een impact heeft op de directe leefomgeving en die de kwaliteit raakt, dan moeten er aan de voorkant met elkaar heel heldere afspraken over worden gemaakt en kaders wordt vastgesteld. Anders ontstaan er
- 2720 discussies zoals deze aan de achterkant, terwijl de provincie daar niet of nauwelijks interventiemogelijkheid voor heeft. Als hierover aan de voorkant afspraken worden gemaakt, dan kan men zich aan zo'n proces houden.
- Gedeputeerde heeft afgelopen week nog gesproken met het HHNK, dat nog steeds bereid is om te bewegen op het moment dat er een goed alternatief wordt geboden om daarnaar te kijken.
- 2725 Gedeputeerde heeft daarop aangevuld dat hij vanuit zijn provinciale rol waar mogelijk daarin natuurlijk ook wil ondersteunen. De provincie is echter niet in de lead. Gedeputeerde wil het voor één keer opnemen voor het Hoogheemraadschap. Het Hoogheemraadschap heeft sinds 2008 gewerkt aan een plan dat telkens is aangepast. Er zijn wel een aantal aanvullende onderzoeken
- 2730 geweest die nieuwe inzichten hebben gegeven voor de dijken. Gedeputeerde verwijst in dat kader naar het rapport "Dijken op veen" waaruit bleek wat bewoners eigenlijk allang wisten, namelijk dat veendijken feitelijk zelfs sterker zijn dan op de tekentafel bedacht was. Dat zijn de positieve kanten. Het Hoogheemraadschap zit ook gevangen binnen het kader van de beperkingen van het hoogwaterbeschermingsprogramma, omdat dat eigenlijk de financier is voor deze dijkversterking.
- 2735 Daar zit een heel duidelijke opdracht in, namelijk dat het sober en doelmatig moet gebeuren. Gedeputeerde hoopt ook dat het rapport van de Deltacommissaris, dat hij in de vorige Statenperiode heeft afgescheiden en waar in de discussie vaak een plek heeft, dat ook dat door het Rijk wordt opgepakt. Hij hoopt dat het niet alleen sober en doelmatig moet, maar dat ook mensen daar leven en dat je een behoorlijke interventie doet in hun leefomgeving en dat je ook wel iets
- 2740 meer mag doen wat passend is bij zo'n omgeving dan alleen sober en doelmatig. Dat schrijft de Deltacommissaris heel mooi ook in zijn rapport. Dat is ook de reden geweest waarom de minister destijds ook de knip heeft getrokken om 10 miljoen euro extra te investeren in vernageling van de dijk en niet in hetgeen wat nu gewenst of beoogd wordt. Daarvoor staan GS aan de lat.
- 2745 Gedeputeerde is pessimistisch gestemd en ziet momenteel per saldo geen interventiemogelijkheden meer vanuit de provincie. Er zijn tot in den treure gesprekken met het Hoogheemraadschap gevoerd. Gedeputeerde constateert geen categoriserende onwil, maar het Hoogheemraadschap zit gevangen binnen een kader dat ook weer van hogerhand wordt meegegeven. Op het moment dat er meerdere overheden elkaar tegenkomen in een gezamenlijk
- 2750 project, is het heel belangrijk dat er aan de voorkant afspraken worden gemaakt zodat men elkaar in het proces kan blijven aanspreken.
- De afdrank die gedeputeerde trekt uit het feitenrelaas -- het staat elk Statenlid vrij om daar ook zelf een oordeel aan te verbinden.

- 2755 Is er gelet op de planning nog een allerlaatste poging mogelijk? Het Hoogheemraadschap meldde al dat het zand onder de waterbeschoeiing wordt aangebracht en dat er al een werkweg buitendijks wordt aangelegd. De gedeputeerde concludeert dan de facto dat het werk al in uitvoering is. Hij zou heel graag de energie en mogelijkheden die de provincie nu nog heeft, gebruiken om te bekijken hoe op basis van de pilot die wordt uitgevoerd, bekijken dat de provincie naar zo'n groen
- 2760 mogelijke dijk gaat. Dit betekent dat een kleiwig of een overlaging volgens gedeputeerde momenteel niet aan de orde is. GS kunnen dit ten eerste eisen. Het Hoogheemraadschap vindt het nog geen bewezen techniek en er is dan ook vertraging bij de vertaling. Gedeputeerde kan zich daar wel wat bij voorstellen. Een Waddendijk (zeedijk) is wat anders dan een dijk zoals aan het Markermeer, omdat van daaruit bij de Waddeneilanden en aan de zeekust het nogal gaat over eb en
- 2765 vloed en stromingen. In het Markermeer gaat het vooral over langdurige hoogwaterstanden.

Hoewel gedeputeerde geen deskundige is, krijgt hij wel steeds meer verstand van de techniek. Hij mag wat dat betreft echter nog bij lange na niet in de schaduw van de bewoners staan.

- Gedeputeerde concludeert wel dat het, zoals het hem is uitgelegd, appels met peren vergelijken
- 2770 betreft. Hij vindt het heel moeilijk om dan te zeggen: "Het is zo", vooral ook omdat de experts er een niet eensluidend geluid over laten horen.

- Gedeputeerde merkt op dat het niet het participatieproces van de provincie is geweest. Hij constateert ook dat het Hoogheemraadschap op andere delen een buitengewoon goed
- 2775 participatietraject heeft gevolgd, bijvoorbeeld bij Durgerdam. In dezen is sprake van een samenkomst van een aantal zaken die uiteindelijk tot onderhavig resultaat hebben geleid. Hoe dat gekomen is, staat weergegeven in de feitenrelazen.

- Gedeputeerde meent dat het wellicht verstandig is om de Statenleden in een technische briefing
- 2780 mee te nemen in de Pilot ecologische berm, zodat ook op inhoud met elkaar kan worden gedeeld wat er over en weer van elkaar verwacht mag worden en welke mogelijkheden dáár nog resteren.

De **voorzitter** bedankt de gedeputeerde voor zijn beantwoording en constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

- 2785
- Tweede termijn*

Mevrouw **Jellema** (PvdA) is het met mevrouw Hoekman eens dat gedeputeerde Loggen een waardevolle inzet heeft gepleegd op dit dossier. Zij bedankt hem daarvoor.

- 2790 Mevrouw Jellema wil graag nog even terugkomen op wat het HHNK in zijn relaas heeft opgenomen. De kleiwig de monumentenvergunning. De kleiwig zou niet in de "monumentenvergunning", zoals deze is verleend door de provincie, passen. Dit betreft wellicht een technische vraag, die later eventueel ook schriftelijk beantwoord mag worden.

- 2795 Is er een mogelijkheid dat het definitieve ontwerp zoals het nu bij de provincie ligt nog aangehouden wordt? Mevrouw Jellema heeft de woorden van de gedeputeerde in eerste termijn heel goed beluisterd. Hij zegt dat de uitvoering is gestart. Anderzijds schrijft het HHNK in zijn eigen relaas dat het openstaat voor nieuwe ideeën. Er is reeds een prachtig idee op de scheidslijn van bewezen techniek en wellicht nog op tijd om eraan te gaan rekenen in de tijd die nog rest, te
- 2800 weten de kleiwig.

Daarnaast heeft mevrouw Jellema nog een voorstel richting de andere commissieleden. Zou het iets zijn om eens samen met het Algemeen Bestuur van het HHNK nog eens gezamenlijk om de tafel te gaan zitten met (een afvaardiging van) deze commissie om bijvoorbeeld te kijken wat experts eraan kunnen bijsturen?

Tot slot had mevrouw Jellema nog een impertinente vraag, namelijk of het definitieve ontwerp misschien nog kan worden aangehouden of dat nog enige vorm van interbestuurlijk toezicht kan worden betracht.

Statenlid **Kostic** (PvdD) sluit zich volledig aan bij mevrouw Jellema (PvdA). Wellicht is het ook een idee om als PS een motie in te dienen voor een ecologische dijk, zodat er in ieder geval een sterk signaal richting de andere overheden klinkt.

De heer **Cardol** (GL) heeft nog drie korte opmerkingen. De gedeputeerde zei halverwege zijn verhaal dat hij voor de provincie geen interventiemogelijkheden meer ziet. Dit is een terugkerend thema. In een aantal vorige sessies deed zich hetzelfde probleem ook al voor. De heer Cardol is blij dat gedeputeerde in de tussentijd toch nog wat pogingen heeft gedaan om in ieder geval in gesprek te blijven met het HHNK enzovoorts. Hij is zijns inziens correct dat er geen formele interventiemogelijkheid meer is. Het blijft echter heel belangrijk dat de gedeputeerde zijn invloed blijft aanwenden om het HHNK duidelijk te maken dat:

- A. het een bedroevend project is dat beter zal moeten, en
- B. gezocht moet worden naar de beste optie om toch naar vergroening van de dijk toe te werken, waartoe alle inzet van het Hoogheemraadschap is vereist.

Gedeputeerde opperde het idee om nog eens met experts om tafel te gaan zitten om in ieder geval nog eens naar de vergroeningsmogelijkheden te kijken. Het lijkt de heer Cardol heel zinvol om dit idee op te pakken en het misschien wel te koppelen aan het idee van mevrouw Jellema om in gesprek te gaan met het Algemeen Bestuur van het HHNK. Laten we dan in ieder geval een sessie beleggen met bestuursleden van het HHNK, een aantal leden van de commissie NLG en deskundigen over wat er echt gedaan kan worden om binnen de huidige parameters te komen tot een zo'n groen mogelijke dijk. Laten we dat nog eens goed met elkaar uitspitten en hopelijk dan ook samen tot een oplossing en de financiering daarvan te komen.

Mevrouw **Dekker** (CDA) bedankt gedeputeerde voor de beantwoording. Ook haar fractie waardeert de inzet van gedeputeerde Loggen op deze pilot. Het feitenrelaas van de bewoners komt nog aan bod in de commissie van het Hoogheemraadschap. Mevrouw Dekker gaat daar toch graag eerst even over in conclaaf met haar CDA-collega's in het HHNK.

De heer **Mokveld** (VVD) bedankt gedeputeerde voor diens toelichting. Hij meent wel dat in de zoektocht naar alternatieven ervoor gewaakt moet worden dat er valse verwachting richting de bewoners worden gewekt. Als er feitelijk heel weinig ruimte voor is, dan moet men daar gewoon helder over zijn. Anders wordt het verkeerde beeld geschept. De VVD staat weliswaar open voor alternatieven, maar de heer Mokveld acht het goed om te bekijken of er alternatieven mogelijk zijn ten aanzien van het ontwerp of dat vooral gekeken moet worden naar alternatieven op het bestaande ontwerp. De heer Mokveld vermoedt dat het vooral de laatste optie betreft (alternatieven op het bestaande ontwerp). De provincie moet daar dan ook duidelijk over zijn.

2850 Mevrouw **Jellema** (PvdA) is bijna geroerd door de bezorgdheid over het scheppen van valse verwachtingen richting de inwoners van Uitdam, maar meent dat dat stadium reeds voorbij is, gelet op de afgelopen dertien tot veertien jaar en het feit dat de provincie er ook al ruim een jaar mee bezig is. Mevrouw Jellema vindt de bezorgdheid van de heer Mokveld derhalve een beetje misplaatst.

Het lijkt de heer **Mokveld** (VVD) niet goed om nu de indruk te wekken dat er van alles mogelijk is, terwijl dat feitelijk niet meer kan. De VVD staat open voor een gesprek, maar de vraag is met name of het nu vooral gezocht moet worden in alternatieven of in oplossingen op het bestaand ontwerp.

2855 Mevrouw **Jellema** (PvdA) wijst erop dat de alternatieven door de heer Veenman van het HHNK zelf worden aangedragen. Waarom zou de heer Mokveld die bal niet willen inschieten en die alternatieven willen wegmasseren?

2860 De heer **Mokveld** (VVD) geeft aan niets te willen wegmasseren. Zijn vraag in tweede termijn is juist of die alternatieven gezocht moet worden in het ontwerp of dat er gesproken moet worden over alternatieven op het bestaande ontwerp. Het moet zijns inziens helder zijn waar nog een mogelijkheid en ruimte ligt.

2865 Mevrouw **De Groot** (SP) sluit zich aan bij mevrouw Jellema (PvdA) en bij Statenlid Kostic (PvdD). Er moet haars inziens gewoon een groene dijk komen.

De **voorzitter** concludeert dat mevrouw De Groot (SP) zich aansluit bij het voorstel voor een gesprek met het HHNK en eventueel ook bij een motie.

2870 De heer **Klein** (CU) wil mevrouw Hoekman bedanken voor haar niet aflatende inzet. Voorts wil de heer Klein gedeputeerde Loggen bedanken, aangezien hij de indruk heeft dat die het zich heel erg aantrekt en naarstig probeert om de ruimte om te zoeken. De heer Klein herkent vanuit het feitenrelaas ook de conclusie dat de ruimte om te manoeuvreren. Binnen de kaders de door het Hoogheemraadschap worden gehanteerd, lijkt er weinig ruimte te zijn om het ontwerp aan te

2875 passen richting een kleiwig. De heer Klein vindt dit heel sneu. Toevalligerwijs stond er zaterdag 13 mei een artikel in Trouw over de wijze waarop onderzoek wordt gedaan naar de stevigheid van de dijken in de Zeeuwse Hedwigepolder. Daarin stond geschreven dat dijken vaak veel sterker lijken dan tot nu toe werd gedacht. De ChristenUnie ondersteunt daarom binnen de beperkte speelruimte die er is het voorstel van mevrouw Jellema (PvdA) om in overleg met het Hoogheemraadschap te

2880 bekijken welke ruimte er nog is, met als doel om een zo groen mogelijke dijk te realiseren.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng. Circa vier tot vijf partijen geven aan het een goed idee te vinden om met het Hoogheemraadschap in gesprek te gaan. De voorzitter geeft eerst nog het woord aan gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording in tweede termijn.

2885 Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

Gedeputeerde **Loggen** merkt op dat het aan PS zelf is om te bepalen of zij in overleg willen treden met de Verenigde Vergadering van het Hoogheemraadschap. De vraag is echter of dat in deze fase nog een heel reële optie is die tot verandering kan leiden. Gedeputeerde Loggen meent dat

2890 mevrouw Jellema (PvdA) zijn woorden op een andere manier uitlegt dan dat ze bedoeld zijn. Hij denkt namelijk niet dat er nog gesproken kan worden over aanpassingen van het ontwerp. Hij is er

heel pessimistisch over dat die ruimte er nog is. Dat is ook zeer goed herkenbaar in het feitenrelaas van het Hoogheemraadschap.

- 2895 Gedeputeerde Loggen heeft aangeboden om op basis van de pilot een technische briefing te verzorgen voor de Staten waarin op basis van de pilot met elkaar besproken kan worden wat er mogelijk is en wat men mag verwachten. Wellicht worden PS dan ook op vlieghoogte gebracht over de ontwikkelingen binnen zo'n pilot. Die briefing zal later dit jaar moeten gaan plaatsvinden. Praten over een groene dijk op basis van een overlaging of een kleiwig acht gedeputeerde echter
- 2900 kansloos. Het werk is in uitvoering. Gedeputeerde verwacht niet dat het Hoogheemraadschap nog openstaat voor een gesprek met de provincie om dat te alsnog te realiseren. Uit de mond van de heer Veenman heeft gedeputeerde echter vernomen dat op het moment er een partij is die een goed onderbouwd alternatief kan bieden, niet zijnde een herhaling van zetten maar met volstrekt nieuwe inzichten, dan is het Hoogheemraadschap bereid het gesprek te voeren. Dat ligt echter niet
- 2905 binnen de invloedssfeer van de provincie, maar is echt aan de beoordeling van het Hoogheemraadschap.

- Een motie die zou oproepen tot een zo groen mogelijke dijk wordt binnen het verkeerde democratisch gremium gelanceerd. Die hoort dan binnen het Hoogheemraadschap te worden
- 2910 ingediend. Als deze motie in PS wordt ingediend, betreft het een symbolisch gebaar waar de provincie niets mee kan, tenzij PS bereid zijn om het werk stil te leggen en de daarmee gemoeide kosten alsmede de kosten voor een nieuw ontwerp te dragen, alsmede het vergoeden van alle schade die eruit voortvloeit. Op dat moment heeft gedeputeerde een blanco cheque, maar volgens hem is dat niet de manier waarop men in Noord-Holland met elkaar politiek wil bedrijven.
- 2915 De heer Mokveld (VVD) zei terecht dat de provincie in deze fase geen nieuwe verwachtingen moet verwachten die zij niet kan waarmaken. Zij meet zich dan een jas aan die niet past.

- Nogmaals, als er een initiatief komt dat het Hoogheemraadschap omarmt maar waarbij het ondersteuning behoeft, dan is de gedeputeerde de eerste zegt: wat gaan we doen? De vraag van
- 2920 mevrouw Jellema (PvdA) over monumentenvergunning is typisch zo'n voorbeeld. Gedeputeerde heeft aan het Hoogheemraadschap gezegd: als u bereid bent om te praten over een ander ontwerp dat zou conflicteren met de uitgangspunten van de monumentenvergunning, dan is gedeputeerde bereid om binnen PS en GS het gesprek te starten om het aan te passen. Alle discussie gehoord hebbende, is gedeputeerde ervan overtuigd dat als hij met een dergelijk verzoek
- 2925 bij het Hoogheemraadschap aankomt, dat zij het bereid is om te luisteren en op basis van inhoud dan wellicht tot een nieuw oordeel te komen als zo'n vergunning moet worden aangepast. Dat is de houding die gedeputeerde telkenmale heeft genomen. In het begin heeft de provincie vergunningsvoorwaarden gesteld. Als er zich situaties voordoen waarin aanpassingen moeten worden gedaan, dan valt daar met de provincie over te praten.

- 2930
- Mevrouw **Jellema** (PvdA) kent de gedeputeerde ook zo, want zo heeft hij zich ook steeds opgesteld. Het HHNK noemt het echter als voorwaarde en zegt iets in de trant van: "*Het mag niet, want daarmee wordt afgeweken van een monumentenverordening en dat doen we niet*", terwijl de gedeputeerde zegt: "*Nee hoor, als dat zou moeten of gewenst is, dan gaan we ernaar kijken en het op z'n merites beoordelen.*" Er is toch sprake van een aparte verhouding. Mevrouw Jellema neigt veel meer naar de woorden van de gedeputeerde dat nog niks afgeschreven is alvorens het is besproken.
- 2935

2940 Gedeputeerde **Loggen** meent dat mevrouw Jellema hem goed verwoordt. Het is ook goed om in deze discussie niet over personen te spreken, maar over het Dagelijks Bestuur en over GS. Gedeputeerde heeft aangegeven dat op het moment dat het Hoogheemraadschap zegt: "*Wij zijn bereid om te kijken naar een nieuw ontwerp en op basis daarvan zullen de vergunningsvoorwaarden aangepast moeten worden*", hij bereid is om die discussie binnen GS en PS te starten.

2945 Mevrouw **Jellema** (PvdA) is het volledig met gedeputeerde eens dat er in dezen gesproken moet worden over gremia in plaats van personen. Het HHNK heeft het de provincie aangeboden als een ambtelijk stuk. Het is misschien toch wel van een en dezelfde persoon vanuit het HHNK en niet van uit het bestuur van het HHNK. Of ziet de gedeputeerde dat anders?

2950 Gedeputeerde **Loggen** heeft het stuk van het Dagelijks Bestuur ontvangen en gaat er derhalve vanuit dat het een bestuurlijk stuk is. Gedeputeerde wijst nogmaals op het aanbod om met PS een technische briefing te hebben over de pilot vergroening en wat daarin mogelijk is. Deze kan later dit jaar, wanneer ook wat inhoudelijke data bekend zijn, worden ingepland. Dan kan er ook beter geladen naar het vervolg worden gekeken. Hoewel de hoofdpoging, namelijk een ander ontwerp, door de Staten niet bewerkstellig kan worden, kan wel gekeken worden naar de andere mogelijkheden en naar hetgeen daarvoor nodig is. Dat lijkt gedeputeerde de juist volgorde der dingen.

2960 De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Loggen voor zijn beantwoording en concludeert dat de commissie zich kan vinden in het voorstel van gedeputeerde.

2965 Mevrouw **Jellema** heeft nog een korte opmerking ter afhechting van het door haar ingeschoten idee om het Algemeen Bestuur van het HHNK op te zoeken. Zij hoorde vanuit verschillende fracties daar een positief geluid op. Mevrouw Jellema zal hierover contact opnemen met de Griffie, waarna de commissie er later meer over zal vernemen.

De **voorzitter** rondt hiermee het agendapunt af.

2970 **13. Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)**

Er zijn twee aanmeldingen ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Loggen (VVD). De **voorzitter** geeft mevrouw Gonggrijp (D66) gelegenheid om de vragen kort te herhalen.

Rondvraag van D66 over de Kaderrichtlijn Water

2975 Geen van de oppervlaktewaterlichamen in de provincie voldoet volledig aan de ecologische en chemische doelen van de Kaderrichtlijn Water. Dit komt onder andere door grote uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen vanuit de landbouw, zowel actueel als vanuit het verleden.

2980 Kan gedeputeerde aangeven welke stappen gezet worden om wél te gaan voldoen en wat de stand van zaken is van de pilots die in dit verband opgestart zijn? Het jaar 2027 nadert immers snel.

Rondvraag van D66 over Klimaatadaptatie

- 2985 Klimaatadaptatie is voor het waterdomein een actueel onderwerp en door recente weersextremen en nieuwe klimaatscenario's in belang toegenomen
Is de gedeputeerde het met D66 eens dat anticiperen op de toekomst omschakelen betekent en dat er in de provincie Noord-Holland ruimte is voor bijvoorbeeld meer adaptatiepilots voor zoutwaterteelt?
- 2990 Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Gedeputeerde Loggen meent dat mevrouw Gonggrijp twee goede en terechte vragen heeft gesteld. Ten aanzien van de Kaderrichtlijn Water geeft gedeputeerde aan dat in de commissievergadering NLG het Regionaal Waterprogramma 2022–2027 is besproken. Daarmee is ook het de Kaderrichtlijn Water besproken. Op 9 februari jl. is het ontwerp van het programma vastgesteld. In
2995 het deelprogramma Oppervlaktewater is uiteengezet welke maatregelen de provincie denkt te gaan nemen om de kwaliteit van het regionale oppervlaktewater te verbeteren. Voor het oppervlaktewater zijn primair de waterschappen verantwoordelijk. GS zullen echter binnen de verantwoordelijkheden de provincie bekijken wat zij kunnen doen. Zij doen dit in overleg met de waterkwaliteitsbeheerders. Een voorbeeld betreft de vistraceerbaarheid die de provincie maakt op
3000 provinciale sluizen. Op de C-agenda staat een stuk dat hiermee samenhangt. Daarnaast is in het coalitieakkoord gesproken over een pilot. GS dachten in eerste instantie één grote pilot uit te voeren, maar in overleg met de waterkwaliteitsbeheerders bleek dat drie pilots beter op z'n plaats waren, aangezien dan verschillende zaken gemeten kunnen worden. Voor het proefproject stikstoflimitering Sloterplas is bij partner AGV een interne projectgroep opgericht
3005 waarin verschillende specialisten vertegenwoordigd zijn, onder wie een communicatiespecialist. Voorts is er een project Amstelveense Poel ondergebracht bij Rijnland, gemeenten Amstelveen en Amsterdam, en een project Uitgeester- en Heemskerkerbroek7 bij het HHNK. Gedeputeerde zal PS schriftelijk informeren over de huidige status hiervan.
- 3010 Wat betreft Klimaatadaptatie slaat mevrouw Gonggrijp (D66) de spijker op z'n kop. Vorig jaar hebben GS de notitie Klimaatadaptatie Noord-Holland vastgesteld. Hierin staan de rol en doelen genoemd die de provincie in deze collegeperiode voor Klimaatadaptatie gaan oppakken en uitvoeren. Het betreft dan wel de volle breedte van Klimaatadaptatie, inclusief hitte, wateroverlast, overstromingen e.d. Het is de bedoeling om daarmee de kwetsbaarheid tegen weersextremen te
3015 verkleinen, zowel voor de inwoners als voor de infrastructuur. GS anticiperen daarmee op de toekomst en neemt deze transitie ook mee bij andere opgaven, zoals de verduurzamingsopgave van landbouw en woningbouwopgave. Daarnaast speelt natuurlijk nog het aspect van verzilting mee. Daar is heel veel aandacht voor. In het verleden zijn al de nodige pilots in de Noordkop en op Texel uitgevoerd. Gedeputeerde weet dat Flevoland en ook de drie noordelijke provincies
3020 (Groningen, Friesland en Noord-Holland) er heel erg mee bezig zijn. Ook vanuit Waddenfonds is een subsidieaanvraag ontvangen voor een nieuwe pilot over hoe de verzilting van een goed antwoord kan worden voorzien. Gedeputeerde meent dat deze reeds beschikt is dan wel in de pijpleiding zit. Op Texel wordt reeds geteeld op verzilte grond. De lekkerste aardbeien komen van zilte grond. Daarnaast is er samen met het HHNK een digitaal kennispunt geopend waarin die
3025 expertises met het HHNK gedeeld kunnen worden. Het is een buitengewoon belangrijk onderwerp, ook naar de toekomst toe. Ook ten aanzien van woningbouw en ruimtelijke ordening wordt bekeken hoe het in dagelijkse ontwerpen goed kan worden ingebouwd.

19. Sluiting

3030 De **voorzitter** dankt alle aanwezigen voor hun aandacht en sluit de vergadering om 17.26 uur.

De eerstvolgende vergadering van de commissie NLG vindt plaats op maandag 19 april a.s. om 9.30 uur. Alsdan zullen wederom de ochtend en de middag worden benut.